

Stroka

Biblioterapija v šolski knjižnici s pomočjo Andersenovih pravljic

Stroka in praksa

Mednarodni mesec šolskih knjižnic in mednarodna izmenjava knjižnih kazalk

»Deskanje med knjigami« ali kako s pomočjo pametnih telefonov, tablic in QR-kod usvojiti knjižnični fond

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

34.

SLOVENSKI KNJIŽNI SEJEM

1. Pisateljski oder
2. Država v fokusu
3. Debatna kavarna
4. Cicifest
5. Forum
6. Ilustratorski kot
7. Založniška akademija
8. Najs(t)
9. Kulinarfest
10. Mesto v gosteh

www.knjzisejem.si

Grška Janez Bolje (1972), oblikovanje: Maja Cigan, Cankarjev dom 2018, www.vdca.si

država v fokusu:
Madžarska

mesto v gosteh:
Postojna

© cankarjev dom

20. — 25. 11.

	Romana Fekonja	
	Uvodnik	3
STROKA	Judit Zagorec-Csuka	
	Biblioterapija v šolski knjižnici s pomočjo Andersenovih pravljic	5
STROKA IN PRAKSA	Lidija Mazgan	
	Pogovor o aktualni problematiki: »Starša se ločujeta, kaj pa otrok?«	13
	Urša Bajda	
	Mednarodni mesec šolskih knjižnic in mednarodna izmenjava knjižnih kazalk	18
	Ana Košir	
	V knjižnico po znanje o raziskovalnem delu pri pouku biologije	26
	Urška Hlupič Voda	
	Sprostitev z zgodbami	30
	Zvonka Španger	
	Spodbujanje branja v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju na Osnovni šoli Dobrova	35
	Metka Kostanjevec	
	»Deskanje med knjigami« ali kako s pomočjo pametnih telefonov, tablic in QR-kod usvojiti knjižnični fond	41
	Andreja Urbanec	
	Pisna naloga – rezultat medpredmetnega povezovanja	46
	Ana Dolinšek	
	V goste vam prihajamo	51
	Manja Brinovšek	
	Vloga in pomembnost šolske mediacije na osnovni šoli	59
	Nina Jamar	
	Petnajst let delovanja knjižnice na Glasbeni šoli Jesenice	64
	Simona Merljak	
	Kit v šolski knjižnici	69
	Gregor Škrlič	
	Učenje lepopisja pri interesni dejavnosti v šolski knjižnici Osnovne šole Prule	78
MALI IN VELIKI ODMEV	Gregor Škrlič	
	• Spremenjena Bibliopedagoška šola 2018	83
	• Poročilo s strokovnega srečanja Bralna motivacija in raznolikost gradiv	84
	• Poročilo s seminarja Šolska knjižnica – obdelava gradiva in izgradnja kataloga	85

Katarina Jesih Šterbenc

- Uvodni posvet na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport 86
- Prireditev Kanski 2017 87
- Udeležba na mednarodnem kongresu Izzivi vzgoje v globalni družbi 88

Marija Andrejčič

18. obletnica Rastoče knjige 89

Sandra Mršnik, Romana Fekonja

Bralna pismenost in razvoj slovenščine – OBJEM 91

Konferenca šolskih knjižničarjev 2018 92

**S KNJIŽNIH
POLIC**

Urša Bajda

Mednarodni mesec šolskih knjižnic – publikacija 95

Romana Fekonja

Zapravljeno 96

ISSN 0353-8958
ŠOLSKA KNJIŽNICA
27. letnik
številka 1-2 (96-97) 2018

uredništvo: Romana Fekonja (odgovorna urednica), Zavod RS za šolstvo; Špela Bergoč, Zavod RS za šolstvo; Alja Bratuša, Osnovna šola Polzela; Tadeja Česen Šink, Osnovna šola Frana Albrehta Kamnik; Mateja Drnovšek, Osnovna šola Ljubljana – Polje; Metka Kostanjevec, Prva gimnazija Maribor; Biserka Lep, Zavod RS za šolstvo; mag. Nada Nedeljko; Zavod RS za šolstvo; Andreja Urbanec, Osnovna šola Orehek, Kranj; Gregor Škrlj, Osnovna šola Prule;

urednica založbe: Simona Vozelj; **lektura:** Valentin Logar; **prevod izvlečkov v angleščino:** Ensitra prevajanje, Brigita Vogrinc s.p.; **oblikovanje:** Studio Aleja d.o.o.; **priprava:** Design Demšar d.o.o.; **tisk:** Present d.o.o., Ljubljana; **naklada:** 580 izvodov; **letna naročnina** (štiri številke): 33,00 € za šole in druge ustanove, 24,75 € za individualne naročnike, 38,00 € za naročnike iz tujine. Cena posamezne številke v prosti prodaji je 11,00 €, dvojne pa 22,00 €; v cenah je vključen DDV;

ustanovitelj in izdajatelj: Zavod Republike Slovenije za šolstvo; **predstavniki:** dr. Vinko Logaj; **naslov uredništva:** Romana Fekonja, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor, Trg revolucije 7, 2000 Maribor, tel. 02/320 80 65, e-pošta: revija.solskajniznica@zrss.si; **naročila:** Zavod RS za šolstvo – založba, Poljanska cesta 28, 1000 Ljubljana; faks: 01/300 51 99; zalozba@zrss.si. Revija je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, pod zaporedno številko 575.

© Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2018
Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.
Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja ni dovoljeno nobenega dela te revije kakorkoli reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske oblike reprodukcije (fotokopiranje) kot na elektronske (snemanje ali prepisovanje na kakršenkoli pomnilniški medij).

UVODNIK

ROMANA FEKONJA, odgovorna urednica

Pozdravljeni, spoštovani bralci in bralke,

za nami je polovica leta 2018 in v rokah imate dvojno številko revije Šolska knjižnica. Zaradi pomanjkanja časa in zasedenosti z organizacijo drugih dogodkov je nanoslo tako, da letnik začnemo z dvojno številko. Začenjamo pa tudi z novo barvo. V letu 2018 (letnik 27) bo revija v vijolični barvi.

Po Wikipediji naj bi vijolična barva v nas vzbujala pomirjenost, skromnost in preprostost, povezujemo jo z močjo, premoženjem, oblastjo, kozmetiko in cvetjem, simbolizira pa zmernost, obvladovanje in poslušnost (povzeto po https://sl.wikipedia.org/wiki/Psihologija_barv).

Tako si za našo revijo v letu 2018 želimo, da ne bo večjih pretresov in zamud pri izhajanju, da bo v njej prostor za jasne in močne prispevke ter da bo uredniški odbor obvladoval položaj in bo uspešno opravljal svoje delo (spodbujanje k pisanju prispevkov, recenzije poslanih prispevkov, načrtovanje novih številok revije, spremljanje aktualnega dogajanja na strokovnem področju ...).

V tokratni dvojni številki smo dali prostor še nekaterim prispevkom, ki so bili predstavljeni na konferenci šolskih knjižničarjev leta 2017. Tako je v rubriki Stroka kolegica dr. Judit Zágorec - Csuka opisala primer izvajanja biblioterapije v šolski knjižnici s pomočjo Andersenovih pravljic.

Nekateri učenci kar težko spregovorijo o svojih težavah in so v veliki stiski. V takih primerih jim lahko ponudimo ustrezno gradivo in skozi branje zgodbe učenec spozna, da ni edini, ki je v takšni stiski, in morda se že nakaže rešitev. Lidija Mazgan je opisala primer o aktualni problematiki,

ki ga je izvedla. Spodbuden rezultat je bila povečana izposoja priporočenih knjig.

Med šolskimi knjižničarji se je oktober kot mesec šolskih knjižnic že zelo usidral in na šolah potekajo številne aktivnosti. Urša Bajda jih predstavlja v svojem prispevku. Vse aktivnosti pa so zapisane tudi v poročilih kolegov, ki sodelujejo v tej mednarodni dejavnosti. Že drugo leto zapored so ti primeri dobre prakse objavljeni v e-zborniku. Ta zbornik je predstavljen v rubriki S knjižnih polic in vabimo vas, da ga prelistate, preberete in najdete nove ideje za svoje delo.

Nove ideje pa prinašajo tudi drugi prispevki v rubriki Stroka in praksa. Kako sta našli skupno točko knjižnica in biologija, je opisala Ana Košir, Urška Hlupič Voda je preizkusila in nato tudi opisala sprostitvene dejavnosti s pomočjo zgodb za otroke, ki se spopadajo s specifičnimi učnimi težavami. Prav posebno pozornost namenjamo začetnim bralcem, učencem prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja; kako jih spodbujajo na OŠ Dobrova, je opisala Zvonka Španger.

Sodobni pripomočki in pametne naprave so tukaj in zelo pogost, skorajda že obvezen spremljevalec učencev/dijakov. Zakaj teh naprav ne bi uporabili tudi za učenje in poučevanje? In zakaj ne v knjižnici? Prav to so preizkusili na Prvi gimnaziji Maribor, izkušnjo usvajanja knjižničnega fonda pa je opisala Metka Kostanjevec. Pisna naloga je vedno izziv za vse učence, s pomočjo in pod vodstvom učiteljev in knjižničarke pa ga uspešno rešijo in postanejo informacijsko pismeni, vsaj malce bolj kot pred to izkušnjo. Na OŠ Orehek se informacijskega opismenjevanja lotevajo z medpredmetnimi pove-

zavami in izkušnje so zelo dobre, učenci pa zadovoljni, saj skozi rabo in uporabo usvojijo veščine informacijske pismenosti. Ana Dolinšek je knjižničarka v splošni knjižnici in zanimivo je prebrati njeno izkušnjo z bibliopedagoškimi dejavnostmi, v katerih je sodelovalo več institucij. Na vsaki šoli se pogosto pojavijo spori med učenci. Zakon o osnovni šoli je pred leti kot eno izmed ustreznih rešitev reševanja sporov opredelil mediacijo. Vlogo in pomembnost le-te na osnovni šoli opisuje Manja Brinovšek. Ob tem je bila v samo pripravo in v načrtovanje dela vključena tudi šolska knjižnica. Ta zagotavlja ustrezno gradivo in vire ter včasih nudi tudi prostor za opravljanje mediacije. Veseli smo, da je v tej številki tudi prispevek šolske knjižničarke glasbene šole. Predstavljeno je 15-letno delovanje knjižnice Glasbene šole Jesenice. Tako dobimo vpogled v delo še te vrste šolske knjižnice, ki je glede na svoje naloge in uporabnike specifična. Projekt Rastem

s knjigo, ki ga vodi Javna agencija za knjigo RS, je v slovenskih šolah zelo uveljavljen in se izvaja v sodelovanju s splošnimi knjižnicami. Nekatere šole (in učitelji/knjižničarji) pa naredijo še korak naprej in organizirajo še dodatne aktivnosti v povezavi s knjigo, ki jo prejmejo učenci/dijaki. Kako so se obravnave knjige Kit na plaži lotile učiteljice slovenščine, opisuje Simona Merljak in ta opis je lahko še dodatna ideja za koga drugega. Šolski knjižničar je velikokrat tudi mentor interesnih dejavnosti in nekaj idej za te v svojem prispevku predstavlja Gregor Škrlj.

Rubrika Mali in veliki odmevi je ponovno bogata in vabimo vas, da tudi vi prispevate zapise o kakem strokovnem dogodku, ki ste se ga udeležili in o katerem menite, da je vreden omembe na straneh naše in vaše revije.

Prijetno branje in predvsem veliko uporabnih idej za delo vam želim. ●

Biblioterapija v šolski knjižnici s pomočjo Andersenovih pravljic

Bibliotherapy in School Libraries with Andersen's Fairy Tales

Dr. Judit Zágorec - Csuka

Izvleček

Avtorica obravnava biblioterapijo v šolski knjižnici Dvojezične osnovne šole I Lendava, ki jo izvaja v okviru bibliopedagoških ur. Biblioterapija odpira nove poti in priložnosti v šolskem knjižničarstvu, avtorica jo prikazuje tudi kot študij specializacije, ki jo je opravila na Univerzi v Kaposváru na Madžarskem. Biblioterapija je prikazana s teoretičnimi osnovami in tudi s praktičnega vidika, saj je avtorica sama tudi knjižničarka, ki izvaja biblioterapijo v okviru bibliopedagoških ur v osnovni šoli. Tema, ki jo obravnava pri svoji biblioterapiji, se nanaša na Andersenove pravljice, ki vsebujejo motive ponižanja in prezira, npr. Deklica z vžigalicami, Božično drevo, Grdi raček, Čajna skodelica in Cesarjeva nova oblačila. Strokovni članek prikazuje tudi bistvo identifikacije učencev z besedilom, z glavnimi junaki zgodbe, katarzo, ki jo doživijo učenci pri biblioterapiji, in pregled na doživeto zgodbo ter integracijo biblioterapevtskih vsebin z življenjskimi izkušnjami otrok. Avtorica poda tudi nove ideje za razvoj specialističnega študijskega programa biblioterapije v okviru knjižničarske stroke v Sloveniji.

Ključne besede

biblioterapija, šolska knjižnica, študij biblioterapije, teoretične osnove, praksa, Andersenove pravljice, izbrana literatura, otroška psihologija, otroška pedagogika, motiv prezira, motiv ponižanja

Abstract

The author discussed the subject of bibliotherapy in the school library of the bilingual primary school Dvojezična osnovna šola I Lendava, where she is executing bibliotherapy as part of her bibliopedagogy hours. Bibliotherapy, which opens new pathways and opportunities in school libraries, is presented by the author as a form of specialization studies taken at Kaposvár University in Hungary, both from the theoretical and practical point of view – the author is also a school librarian and is implementing bibliotherapy as part of her bibliopedagogy hours. The topic of bibliotherapy refers to Andersen's fairy tales that include the motifs of humiliation and contempt, e.g. *The Little Match Girl*, *The Fir Tree*, *The Ugly Duckling*, *The Teapot* and *The Emperor's New Clothes*. The article demonstrates the basis of the student's identification with the text and the main characters, catharsis experienced by students during bibliotherapy, interpretation of the experience of the story and integration of bibliotherapy content with the children's life experiences. The author proposes new ideas for the development of bibliotherapy specialization studies program within the Slovenian librarian profession.

UDK 028.8:615.85:027.8

Keywords

bibliotherapy, school library, bibliotherapy studies, theoretical basis, practice, Andersen's fairy tales, selected literature, child psychology, child pedagogy, motif of contempt, motif of humiliation

Besedna zveza biblioterapija ima dvojni pomen: literatura/kontekst (biblio) in zdravljenje/psihologija (terapija) s pomočjo knjig, torej izvajanje zdravljenja in prevenције s pomočjo knjig.

UVOD

Razvojna (receptivna, preventivna) biblioterapija se ukvarja s prevencijo, duhovnim razvojem, klinična pa samo z zdravljenjem. Besedna zveza *biblio-terapija* ima dvojni pomen: literatura/kontekst (biblio) in zdravljenje/psihologija (terapija) s pomočjo knjig, torej izvajanje zdravljenja in prevencije s pomočjo knjig. Bibliotekarji so lahko dobri biblioterapevti, kajti imajo veliko znanja o leposlovnih knjigah nasploh, vodijo referenčne pogovore z bralci itd. S pomočjo besedila, literature, ki jo uporabljajo pri svojih biblioterapevtskih urah, nastane proces, ko biblioterapevt vodi pogovor z izbrano skupino bralcev, ki ponotranjijo določeno temo (npr. pri Andersenovi pravljici o grdem račku drugačnosti). Biblioterapevt dela z besedilom in ima pedagoško, psihološko znanje/kompetence, vendar ni psihoterapevt (psihiater, zdravnik), ki izvaja pogovor s pomočjo znanja iz medicine, uporablja metode psihoanalize in tudi zdravila. Biblioterapevt ustvari svojo skupino, s katero vodi pogovor s pomočjo izbranega besedila (literarnega ali neumetnostnega): pogovor izvaja v določenem času in prostoru. Člani skupine sedijo na stoli in v krogu, vsak ima pregled nad drugim in vsak je demokratičen član skupine, vsak lahko od-

govarja na vprašanja biblioterapevta po lastni volji. Kompetenca knjižničarja/biblioterapevta je, da izbira najprimernejšo literaturo za bibliopedagoško/biblioterapevtsko knjižnično uro, pri tem pa upošteva starost in tudi predznanje učencev.

BIBLIOTERAPEVT/KNJIŽNIČAR KOT VODJA SKUPINE

Izhodišče biblioterapevta je besedilo, ki ga prebere in na podlagi prebranega vodi pogovor s člani skupine. Izbrano besedilo večkrat uporabi, prilagodi zahtevam članov skupine, kajti vsak član skupine ima svojo osebnost in svoje izkušnje. Biblioterapevt pozna kulturno specifične pojme (značilnosti slovenske, madžarske ali svetovne kulture, literature itd.) izbrane literature. Izbrana tema oziroma pravljica mora vsebovati tudi dele, ki se nanašajo na reševanje življenjskih problemov. V tem primeru naj besedilo asociira na izbor najboljših rešitev, člani skupine pa morajo sinhronizirati svoje probleme z izbrano zgodbo iz besedila in na podlagi tega oblikovati svoje razmišljanje za reševanje lastnih problemov. Člani skupine povejo svoje mnenje. Vsako mnenje je enakovredno, tudi

Slike 1, 2, 3, 4: Biblioterapijo z Andersenovo pravljico z naslovom Grdi raček izvaja dr. Judit Zágorec - Csuka, knjižničarka na Dvojezični osnovni šoli I v Lendavi.

V okviru biblioterapije lahko učenci npr. korigirajo tudi svoje slabe izkušnje, ki so nastale v preteklosti (npr. krize), ali izoblikujejo mnenje o novih izkušnjah, ki jih še niso doživeli.

Biblioterapija zahteva intimnost in prisego skrivnosti, torej to, kar se dogaja v skupini, ostane tam, v tistem okolju, ter zahteva zaupanje in diskretnost.

mnenje terapevta je le eno izmed vseh mnenj, ni boljše ali slabše od mnenj drugih sodelujočih. Umetnostna besedila so demokratična, dajo možnost večplastnega razmišljanja in možnost za asociacije. Po prebranjem besedilu poteka debata, ki jo sproži biblioterapevt/knjižničar, ta pa lahko vključi tudi druge vire umetnosti, npr. glasbo, film ali risbe, vizualno gradivo itd. Izhodišče za debato v pravljičah je: kaj je dobro in kaj slabo v zgodbi.

Učenci morajo prepoznati entitete, ki izhajajo iz prebrane zgodbe. Nato v sebi izoblikujejo mnenje o doživetem ali oblikujejo lastno strategijo za to, česar še niso doživeli, da bodo bolj pripravljeni, ko jih doleti podobna situacija, v kateri se morajo znajti in reševati probleme. V okviru biblioterapije lahko učenci npr. korigirajo tudi svoje slabe izkušnje, ki so nastale v preteklosti (npr. krize), ali izoblikujejo mnenje o novih izkušnjah, ki jih še niso doživeli. Kreativno pisanje je tudi del biblioterapije, vendar samo del terapije – kot metoda –, saj učenci sodelujejo s kreativnim pisanjem v okviru delavnic in zapišejo svoje zgodbe po tem, ko so že poslušali prebrano literaturo.

Z BIBLIOTERAPIJO NE UČIMO, AMPAK ANALIZIRAMO UČENČEV PRISTOP DO IZBRANEGA PROBLEMA

Z biblioterapijo ne učimo, ampak analiziramo učenčev pristop do izbranega problema, ki ga obravnavamo v izbranem besedilu. Biblioterapevt predebatira vse tisto, kar učenci doživijo s pomočjo prebranih pravljic, s komunikacijo pa tudi negativno razpoloženje prinese na površje tisto najgloblje, kar je v besedilu. Kaj je v tem procesu izziv? Razvijanje samopodobe in ponosa bralca, ki sočustvuje in se identificira s pozitivnim ali z negativnim junakom zgodbe. Pogoji za skupinsko delo v šoli so: poznati razrede, učence, ni ocene, ni poučevanja v klasičnem pomenu. Biblioterapevt ima svojo dinamiko pogovora, zbuja pozornost z besedilom in slikovnim gradivom, z mediji, ki jih vključuje v ta proces. Tudi knjižničar/biblioterapevt mora poznati sebe, pokazati svoja čustva in svoje razmišljanje. Mora imeti izoblikovan koncept o besedilu in se pripraviti na potek terapije od začetka do konca – kot pri učni uri –, vendar mora po svojem konceptu

in po svojem razmišljanju izraziti simpatijo do teme in do učencev. Velike teme imajo pri interpretaciji več variacij, saj zahtevajo kompleksno umetnostno terapijo, torej učenci lahko sami pripovedujejo, narišejo, poslušajo, ob tem dodamo še glasbo ali animacije z interneta. Učenci lahko večkrat ponovijo zgodbo ali motive iz prebrane zgodbe. Biblioterapija zahteva intimnost in prisego skrivnosti, torej to, kar se dogaja v skupini, ostane tam, v tistem okolju, ter zahteva zaupanje in diskretnost. Tudi terapevt izrazi svoj odnos do resnice, vse, kar je lepo, je lahko težko in resnice ne izluščiš na lahek način, torej se morajo učenci potruditi, da dobijo duhovne vrednote, ki jih morajo sami odkrivati. Pomoč pri tem jim nudi biblioterapevt/knjižničar.

RAZVIJANJE SAMOZAVESTI S POMOČJO ANDERSENOVIH PRAVLJIC

Izbrane Andersenove pravljice za biblioterapijo so: Deklica z vžigalicami, Božično drevo, Grdi raček, Cesarjeva nova oblačila, Skodelica za čaj. V njih je treba analizirati: zakaj nastanejo motivi ponižanja in prezira, kako preživijo glavni junaki s svojimi problemi, treba je prepoznati, kakšna sta osrednja vloga in duhovni razvoj glavnih oseb po narativi. Pravljice zahtevajo tudi analizo simbolov. Cilji biblioterapevtske analize so: moralna in socialna vzgoja otrok, razvijanje samozavesti, prepoznavanje vlog, ki se razvijajo med ponižanjem in prezirom.

BIBLIOTERAPIJA IMA TRI STOPNJE

Po mnenju teoretikov biblioterapije (Pardeck, J. T., Pardeck, J. A., Bartos, Ě., Boldizsár, I.) ima razumevanje besedila pri biblioterapiji 3 stopnje:

1. proces *identifikacije* in *projekcije*: identifikacija z glavnimi junaki, prepoznavanje motivov pravljice,
2. proces *katarze* in *počitka*: biblioterapevt mora dati podporo učencu, ki pride do katarze in povezuje svoja čustva, izkušnje s prebrano zgodbo,
3. proces *pregleda* in *integracije*: učenec ima pregled nad podobnimi situacijami, ki jih je doživel v svojem življenju, in najde tudi re-

šitve problemov s pomočjo zgodbe, korigira svoje slabe izkušnje, navade in lastnosti.

PSIHOLOŠKA DISFUNKCIJA BIBLIOTERAPIJE

Receptivna biblioterapija ima dve možnosti izida, kar povzroča razvoj ali stagnacijo v otroku ali v odrasli osebi. Spodnja preglednica prikazuje izid tega procesa po *L. Silverberu*.¹

Psihološka disfunkcija	
Mehanične spremembe	Obrambni mehanizmi
Identifikacija	Introjekcija
Empatija	Projekcija
Razvoj, katarza	Represija
Pozitivni izid	Negativni izid
Razvoj ali sprememba	Zataknitev ali odklonitev sprememb

ANDERSENOVA PRAVLJICA O GRDEM RAČKU

V Andersenovi pravljici z naslovom Grdi raček glavnega junaka – torej grdega račka – ne marajo, ga zaničujejo in izolirajo, ker je videti grd. Glavni junak zgodbe doživi zaradi tega krizo: izgubi samozavest, beži pred realnostjo, razmišlja celo o samomoru. Na koncu zgodbe, ko zagleda svojo zrcalno podobo na vodni gladini, vidi, da je postal čudovit labod. Njegova želja se je uresničila.

Grdi raček se je vso svojo mladost boril proti realnosti, med preizkušnjami se je razvijal, se izpopolnjeval, potem pa je doživel srečo, preobrazil se je in postal sprejet v družbi – končno je videl sebe lepega, takšnega, kot je bil v resnici.

Osnova njegovega razvoja je: iz zunanega videza nastala prepričanja je lahko premagal in razvijal svojo notranjost, duhovnost, sposoben je bil za duhovno rast. Ključno vprašanje v pravljici je: Kaj pomeni drugačnost in sprejemanje tega?

Učenci, ki pri biblioterapiji berejo pravljico o grdem račku, morajo prepoznati, da je vsak

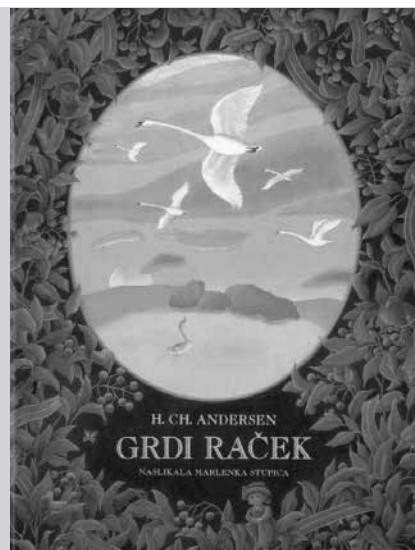
¹ Silverberg, Lawrence: Bibliotherapy: The therapeutic use of didactic and literary texts in treatment, diagnosis prevention, and training. In: *The Journal of the American Osteopathic Association* 103(3), str. 131–135, The Journal of the American Osteopathic Association honlapja [http://jaoa.org/article.aspx?articleid=2092901], [pridobljeno 3. 3. 2016].

drugačen od drugih, in tudi to, da ni nič slabega, če se razlikujemo drug od drugega, vendar moramo izoblikovati tudi lastne vrednote, te ceniti in pokazati svoji okolici. V otrocih je treba razvijati občutek o lepoti (jaz sem labod) in občutek za to, da ima vsak svoje vrednote, prek katerih se lahko uresničuje. Pravljica z biblioterapevtsko analizo veča/dviguje pozitivno samopodobo in samozavest v učencih.

ANDERSENOVA PRAVLJICA O BOŽIČNEM DREVESU

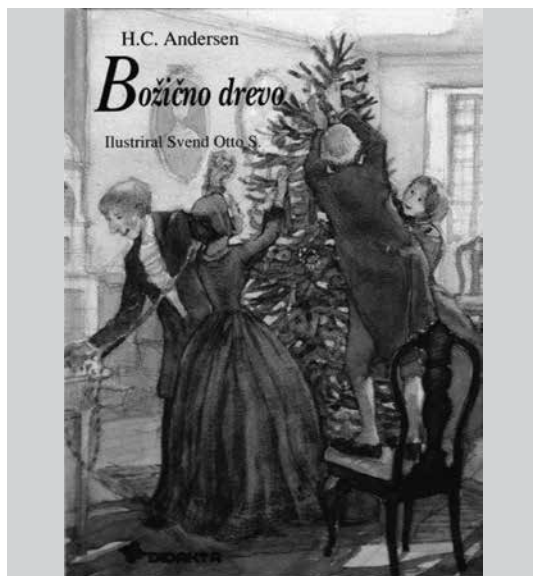
Pomen Andersenove pravljice z naslovom Božično drevo je razpad harmonije. Božično drevo kot glavni junak pravljice hoče stran iz navadnega okolja, kjer se je rodilo, torej iz gozda, iz naravnega okolja, ker hoče postati svetovljan. V

Pravljica z biblioterapevtsko analizo veča/dviguje pozitivno samopodobo in samozavest v učencih.

Sliki 5, 6: Izziv grdega račka je, da postane labod. Vir slik: Labod grbec pri Vrhniki. Dostopno na: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mute_swan_Vrhnika.jpg#/media/File:Mute_swan_Vrhnika.jpg (4. 7. 2018). Andersen, H. C.; Burgar, F. (prev.): Stupica, M. (ilustr.) (1993). Grdi raček. Ljubljana: Mladinska knjiga; zbirka Cicibanov vrtljak.

svojem naravnem okolju doživlja pomanjkanje: misli, da bi bilo bolj srečno v drugem okolju, v mestu, vendar je njegova sreča le navidezna, kajti ko pride v meščansko okolje, ga ponižajo tudi takrat, ko je okrašeno, in v njem počasi raste kriza. Propad doživi takrat, ko se izgubi v velikih pričakovanjih, ker se ne zmore spoprijeti z izzivi življenja, kajti možnosti za svojo srečo ni pravilno prepoznalo. Na koncu svojega življenja spozna, da mu je bilo lepo le v njegovem naravnem okolju, od koder je prišlo. Ponovno je hrepenelo po gozdu, kamor bi se rado vrnilo, kajti tam so ga občudovali, sprejeli, vendar se ne more več vrniti. Na koncu svojega življenja nesrečno propade. Ključno vprašanje v pravljici je: Kaj pomenijo velika pričakovanja? Z biblioterapevtsko analizo moram v učencih ozaveščati spoznanje/misel, da ni dobro hitro odrasti in naj ne hrepenijo vedno po čem drugem, ampak naj

Sliki 7, 8: Izziv božičnega drevesa je to, da premaga svoje hrepenenje po drugem, boljšem okolju. Živeti mora tam, kjer ga cenijo in sprejemajo. Vir slike: Andersen, H. C.; Premrl, R. (prev.); Otto, S. (ilustr.) (1993). Božično drevo. Radovljica: Didakta.

cenijo tisto, kar so v življenju dosegli, kar že imajo. Naj jih ne vodijo velika pričakovanja. Božično drevo je hrepenelo po božanskih razmerah, kjer bi lahko uresničilo sebe, vendar je prepozno prepoznalo resnične razmere in svoje zmožnosti. Harmonijo je prepoznalo šele takrat, ko je ta izginila in je ni imelo več. Spoštovali so ga samo tam, kjer je odraščalo – v gozdu –, kasneje pa ni imelo več možnosti za uspeh. Ključno vprašanje je v tej pravljici je tudi: Kaj je sreča? Sreča ni končni cilj, ampak morda pot do njega.

ANDERSENOVA PRAVLJICA O CESARJU, KI NI IMEL OBLAČIL

Glavni junak Andersenove pravljice z naslovom Cesarjeva nova oblačila je cesar, ki je domišljav, nečimrn, ne vidi realnih problemov družbe in zaradi tega tudi propade. Cesar je negativna oseba, ker preveč poudarja svoja oblačila in ves svoj čas namenja le zaljšanju, oblačenju. Služinčad, ki mu streže, je tudi negativna, ker si ne upa biti odkrita in mu povedati resnice. Sarkazem cesarja je v tem, da mora nag hoditi po ulici, kjer se mu ljudstvo posmehuje, medtem ko množica ljudi prepozna resnico tako, da si otrok, ki je odkrit in nima sramu, upa povedati resnico o nagem cesarju. Cesar ne prizna svoje napake, zato mora zaradi nečimrnosti prenašati ponižanje. Ključni vprašanji v pravljici sta tudi: Zakaj ostane cesar nag? Kako naj premagamo svojo domišljavost, nečimrnost? Cesar je brez hrbtenice, plah, nemočen, ne upa se soočiti s problemi in živi le za zunanji videz, vztrajno kupuje nova oblačila. Svoje navidezno življenje končno le prepozna: resnica se izve, goljufiva tkalca pa ostaneta nekaznovana. Cesar prepozna resnico, vendar gre dalje, čeprav je ponižan in zasmehovan. Na videz imenitne, domišljave osebe postanejo v vsakdanjem življenju predmet posmeha in prezira. Učenci morajo prepoznati, da ni prav živeti z navidezno in izmišljeno podobo samega sebe!

KONČNE UGOTOVITVE O ANDERSENOVIH PRAVLJICAH Z BIBLIOTERAPEVTSKO VSEBINO

Sporočila izbranih Andersenovih pravljic so osredotočena na iskanje sreče in zadovoljstva

Značilnosti značajev glavnih oseb so izhodišča za biblioterapijo in tudi za premagovanje njihovih kriz. Sporočilo pravljic: premagovanje nevtralnosti in nečimrnosti, malodušja, sprejemanje pomanjkljivosti in drugačnosti, da lahko postanemo pravi člani družbe.

na različnih poteh življenja. Glavni junaki so zmagovalci (pozitivna dejanja: Grdi raček, Deklica z vžigalicami, Čajna skodelica) ali poraženci (negativna dejanja: Cesarjeva nova oblačila, Božično drevo). Značilnosti značajev glavnih oseb so izhodišča za biblioterapijo in tudi za premagovanje njihovih kriz. Sporočilo pravljic: premagovanje nevtralnosti in nečimrnosti, malodušja, sprejemanje pomanjkljivosti in drugačnosti, da lahko postanemo pravi člani družbe. Cilji biblioterapije so: zdravljenje, ublažitev, preprečitev problemov, ki so nastali s poniževanjem, prezirrom, in spoznavanje notranjih vrednot človeka.

Pomembno je tudi to, kako osnovnošolcem pomagamo z biblioterapijo. Z biblioterapijo jim pomagamo, da osebnostno rastejo, in izvajamo preventivo v njihovem čustvenem življenju. Biblioterapijo lahko integriramo v knjižnična informacijska znanja v okviru knjižničnih ur, ki so na razpolago v letnem delovnem načrtu šole. Biblioterapija je interdisciplinarna veda, saj povezuje znanje iz knjižničarske stroke tako v teoriji kot v praksi. Gre za usmerjeno branje leposlovja v šolskem

okolju, torej je bibliosvetovanje; izhodišče ni diagnostično, ampak terapevtsko (ne zdravimo, ne delamo v zavodih, bolnišnicah, ni rehabilitacija), saj knjižničarji niso zdravniki, psihiatri, vendar imajo znanje iz psihologije, pedagogike, literature itd.

Učenci dobijo s pomočjo biblioterapije pregled nad svojimi doživetji in lahko osebnostno rastejo, ker prepoznajo izzive v okolju in v svojem življenju. S pomočjo biblioterapije lahko ozaveščamo določene vsebine: empatijo, strpnost, predsodke o drugačnosti, premagovanje siromaštva in nečimrnosti, napuha itd. Čustvene stiske učencev lahko pripeljemo do katarze s pomočjo leposlovja. Za potek biblioterapije pripravi biblioterapevt/knjižničar primerno okolje in pripomočke za skupinsko delo. Biblioterapevt sklone branje besedila s svojimi mislimi in učence pripravi za izstop iz terapije, ko se morajo vrniti v vsakodnevno okolje.

SKLEPNE MISLI

Terapevtsko branje ali biblioterapija je v zgodnjem svetu nekaj običajnega, pri nas pa,

Slike 9, 10, 11, 12, 13: Izvajanje biblioterapije s pomočjo Andersenove pravljice z naslovom Cesarjeva nova oblačila v okviru bibliopedagoških ur na Dvojezični osnovni šoli I v Lendavi

Učenci dobijo s pomočjo biblioterapije pregled nad svojimi doživetji in lahko osebnostno rastejo, ker prepoznajo izzive v okolju in v svojem življenju.

razen izjem, o njej ni slišati kaj dosti. Zakaj je tako in kako jo obuditi? Bibliosvetovanje ali biblioterapija se uporablja vsakodnevno tam, kjer berejo ali se pogovarjajo o knjigah, tudi v šolskih knjižnicah in nasploh.

Metoda dela je, da s pomočjo knjig učence ozavešča o nekaterih težavah, ki se dotikajo književnih oseb, in jih transformira v njihovo življenje. Biblioterapija se izvaja z veščinami komunikacije, podajanjem lastnega mnenja, poslušanjem drugih in s podajanjem tudi različnih rešitev obravnavanih problemov, ki so izbrani za temo biblioterapevtskih delavnic. Svetovanje poteka v knjižnicah, krožkih z nadarjenimi otroki ali s šibkejšimi učenci, pri urah slovenskega jezika ter v preventivnem smislu v okviru izobraževanja nasploh.

Knjižničar mora opraviti specializacijo, to je ustrezni študij, s katerim izbrani pridobi ustrezno izobrazbo za izvajanje biblioterapije. Specializacijo za biblioterapevta sem v šolskem letu 2015/2016 pridobila na Univerzi v Kaposváru na Madžarskem. Študij je trajal dva semestra, obsegal je 23 različnih predmetov, doseči pa je bilo potrebno 60 kreditnih točk. Pogoji za vpis je bila diploma iz knjižničarstva oziroma VII. stopnja izobrazbe z družboslovnega področja kulturologije oziroma medicine. Praktične delavnice in nastop sem izvajala v mestnih knjižnicah v Veliki Kaniži in Lentiju, bolnišnično prakso pa sem opravila na Psihiatrični kliniki v Budimpešti pri biblioterapevt-

ki – zdravnici in pesnici dr. Erzsébeti Hászu. Specialni študij biblioterapije je zahteval diplomsko nalogo, predstavitev naloge in zagovor pred komisijo, dva recenzenta za vrednotenje naloge, mentorja itd. Naslov moje diplomske naloge je bil *Motivi poniževanja in prezira v pravljicah H. C. Andersena z analizo biblioterapije*.

Pomembno bi bilo specialni študijski program biblioterapije v okviru knjižničarske stroke v Sloveniji razvijati/uvesti na Filozofski fakulteti v Ljubljani na Katedri za knjižničarstvo, knjigarstvo in informatiko.

Kakšen je Andersenov humanizem? Je antropomorfen, saj prikazuje bistvo človeka, ki hoče z etičnimi normami premagati negativne sile. Književne osebe v njegovih pravljicah so krona stvarstva. Pisatelj v sebi nosi krščansko zavest (vizija boga, transcendence), v svojih delih z empatijo gleda na otroke, na osebe, izpostavi tudi pomen družine. Zlo spremeni v dobro, senzibilno pokaže dobre in slabe plati svojih junakov. Njegova estetika je univerzalna, podobna Tolstojevi filozofiji. Andersenove pravljice so dobro izhodišče za biblioterapijo, kar tudi sam avtor pove v svoji avtobiografiji *Pravljica mojega življenja leta 1847*: »Se spremeniti, biti vedno bolj popoln, se izpopolnjevati, ljubiti sebe in druge osebe.« To so tudi izhodišča biblioterapije kot integrativne znanosti 21. stoletja. ●

Viri in literatura

- Andersen, H. Ch. (1992). *A fenyőfa; A császár új ruhája; A kis gyufaáruslánya; A rút kiskacsa; A teáskanna*. V: Andersen, Hans Christian: *Mesék*. Budapest: Park Kiadó, fordította és átdolgozta Rab Zsuzsa. Str. 5–12; 77–80; 97–99; 233–234; 143–144.
- Andersen, H. Ch. (1911). *Életem meséje*. Fordította Szeberényi Zsigmond. Budapest: Franklin, 2. kiadás. Str. 1–112.
- Andersen, H. Ch. (2005). *Pravljica mojega življenja*. [Életem meséje]. [fordította Zágorec-Csuka Judit]. Ljubljana: Študentska založba. Str. 9.
- Bartos, É. (2015). A biblioterápia útja Magyarországon az 1970-es évektől napjainkig. In: *Könyv és lélek. Biblioterápiás tanulmányok*. Budapest: Magyar Olvasástársaság. Str. 13.
- Boldizsár, I. (2010). *Meseterápia – Mesék a gyógyításban és a mindennapokban*. Budapest: Magvető Könyvkiadó. Str. 21.
- Gulyás, E. (2015). A biblioterápia kialakulása, fejlődése és helye a könyvtárban. In: *Könyv, könyvtár, könyvtáros*. Budapest: Könyvtári Intézet, 24. évf. 01. szám. Str. 21.
- Gombos, P. (ur.) (2014). *Kié az olvasás?: Tanulmányok az olvasóvá nevelésről*. Budapest: Magyar Olvasástársaság. Str. 7–127.
- Kulcsár Szabó, E. (2015). *Tárgyi élvezet vagy történelmi igazság? Az irodalomértés és -oktatás*

- néhány kérdéséhez. V: *Iskolakultúra*, 25. évf. 7-8. szám. Str. 40.
- Ostergaar, A.-M. (2005). Vágyakozás a szekrény világából. V: *Iskolakultúra*. 15. évf. 5. szám. Str. 86–91.
- Pardeck, J. T., Pardeck, J. A. (1987). Bibliotherapy for Children in Foster Care and Adaption. V: *Child Welfare*, 66(3). Str. 131–135.
- Petrolay, M. (2005). Mese a suszter fiáról. V: *Iskolakultúra*, 15. évf. 4. szám. Str. 79–86.
- Šulc, K. (2005). *Pravljica njegovega življenja*. [Életének meséje], Utószó. V: Andersen, Hans Christian: *Pravljica mojega življenja*. [az idézetet fordította Zágorec-Csuka Judit]. Ljubljana: Študentska založba. Str. 197–203.
- Zágorec - Csuka, J. (2007). *A szlovéniai magyar könyvkiadás-, sajtó- és könyvtártörténet 1945-től 2004-ig. A muravidéki magyarság könyvkultúrájának szellemtörténeti útja*. Lendva: Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet. Str. 1–478.
- Zágorec - Csuka, J. (2010). Olvasásszociológia. V: *A muravidéki magyar könyvek világa*. Tanulmányok és publicisztikai írások. Pilisvörösvár–Lendva: Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület – Muravidéki Magyar Tudományos Társaság. Str. 63–85.
- Zágorec - Csuka, J. (2003). *A szlovéniai magyar könyvillusztrátorok*. Lendva: Galéria-Múzeum Lendva – Galerija-Muzej Lendava. Str. 14–20.
- Zágorec - Csuka, J. (2017). Mesterterápia Hans Christian Andersen meséire. V: *Az irodalom önismereti és gyógyító ereje. Biblioterápiai tanulmányok*. Pilisvörösvár-Kapca: Muravidék Baráti kör Kulturális Egyesület-Kapcai József Attila Művelődési Egyesület. Str. 11–57.
- Elektronksi viri:**
- Andersen, H. Ch. v: *Wikipédia honlapja*. Dostopno na: https://hu.wikipedia.org/wiki/Hans_Christian_Andersen (21. 2. 2016).
- Antalfai, M.: Mese, megküzdés és boldogság. A mesék üzenetei az életcél megtalálásáról és a boldogsághoz vezető útról. Béke Gyermekotthon X. Egészségfejlesztési és dropprevenációs konferenciája. Budapest, 2009. március 9–10–11-én, In: *Antalfai Márta honlapja*. Dostopno na: http://www.antalfaimarta.hu/olvashato_irodalom/mese_beke_gyermekotthon_2009.pdf (2. 12. 2015).
- Bartos, É. (ur.): Bevezető. Élhető irodalom. V: *Segített a könyv, a mese. Vallomások életről, irodalomról, olvasásáról*. Budapest: Magyar Olvasótársaság, 1999. Str. 1–5, Magyar Elektronikus Könyvtár honlapja. Dostopno na: <http://mek.oszk.hu/05400/05496/05496.htm> (24. 3. 2016).
- Büntető mesék – A fenyőfa. V: *Bookline, Könyvesblog honlapja*. Dostopno na: http://konyves.blog.hu/2007/12/22/bunteto_mesek_a_fenyofa (10. 3. 2016).
- ERKÖLCSTAN. [9. 12. 2015] V: >URL: gyakorlo.atfk.nyme.hu/.../ERKÖLCSTAN_1-4.pdf.
- Galyas, S.: Mit üzen „A teáskanna”? V: *a Szabolcs-online honlapja*. Dostopno na: <http://www.szolcs.hu/mit-uzen-a-teaskanna/2293520> (2. 3. 2016).
- Gilbert, E.: Az olvasmányélmény megosztásának szerepe a csoportos biblioterápiában. V: *a Matarka honlapja*. Dostopno na: http://www.matarka.hu/cikk_list.php?fusz=108794. (15. 3. 2016).
- Hász, E.: Mese a biblioterápiában. V: *Napút* 2012. XIV. évf. 3.sz., str. 9–21, a Napút folyóirat honlapja. Dostopno na: <http://napkut.hu/xiv-ev-folyam-3-szam> (3. 3. 2016).
- Pál, J., Újvári, E.: Szimbólumtár. V: *a Balassa Kiadó honlapja*. Dostopno na: http://www.balassakiado.hu/BB/netre/Net_szimbolum/szimbolumszotar.htm (12. 2. 2015).
- Silverberg, Lawrence: Bibliotherapy: The therapeutic use of didactic and literary texts in treatment, diagnosis prevention, and training. V: *The Journal of the American Osteopathic Association*, 2003. 103 (3), str. 131–135, The Journal of the American Osteopathic Association honlapja. Dostopno na: <http://jaoa.org/article.aspx?articleid=2092901> (3. 3. 2016).
- Szimbólum V: *Wikipédia honlapja*. Dostopno na: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Szimb%C3%B3lum> (3. 3. 2016).

DR. JUDIT ZÁGOREC - CSUKA je bibliotekarka in biblioterapevtka na Dvojezični osnovni šoli I v Lendavi, je tudi habilitirana lektorica za madžarski jezik na Filozofski fakultati Univerze v Mariboru na Katedri za prevodoslovje in medjezikovne študije.
Naslov: Dvojezična osnovna šola I Lendava, Kranjčeva 44, 9220 Lendava
E-naslov: zcs.judit@gmail.com

Pogovor o aktualni problematiki: »Starša se ločujeta, kaj pa otrok?«

Discussion about a Topical Issue: »Parents Are Getting a Divorce: What about the Child?«

Lidija Mazgan

Izvleček

Namen prispevka je knjižničarje in socialne delavce na šolah spodbuditi, da bi posvečali del svojega dela tudi pogovoru o aktualni problematiki, da bi otroke seznanili s pogostimi problemi in pri tem izhajali iz problemskih situacij znotraj kakovostnih literarnih besedil. Učenci namreč nosijo v sebi probleme. Sami neradi govorijo o tem, če jih k temu ne spodbudimo. Potrebujejo vodeni pogovor s sovrstniki in odraslimi osebami. Prav je, da jih seznanimo z vzroki in posledicami problemov, ki so del njihovega vsakdana, da jih spodbudimo k razmišljanju in odgovornemu ravnanju v danih situacijah in da jim povemo, kje lahko najdejo pomoč. Svetujemo jim tudi ustrezno literaturo, ki jih seznanja z določenim problemom. V pričujočem prispevku bom predstavila potek medpredmetne ure, v kateri smo sodelovale učiteljica, socialna delavka in knjižničarka in je bila izvedena v okviru razredne ure.

Ključne besede

reševanje problemov, ločitev staršev, branje literature

UDK 028.5:373.3

Abstract

The purpose of this paper is to encourage librarians and social workers at schools to devote some of their time to discussing topical issues, to familiarising children with commonly encountered problems, basing their work on problem situations in quality literary texts. Namely, pupils have problems. They do not like to talk about them, unless encouraged to. They need a guided talk with peers and adults. The right thing to do is to inform them of the causes and consequences of the problems that are a part of their daily lives; to encourage them to think and act responsibly in given situations; and to tell them where they can find help. We should also recommend relevant literature with which they can familiarise themselves with a specific problem. This paper presents the course of a cross-curricular lesson, which was carried out by a teacher, social worker and librarian during a class meeting.

Keywords

problem solving, parents getting a divorce, reading fiction

UVOD

Učenci nosijo v sebi probleme, ki jih prinašajo od doma, iz šole in iz drugih okolij. Ti problemi so lahko manjši ali večji, kratkotrajni ali dolgotrajni. Kdo jim lahko pomaga v težkih trenutkih? Komu se lahko zaupajo? Nekateri se bodo zaupali sošolcem, učiteljici ali sorodnikom, drugi pač ne in bodo stiske držali v sebi. Ali se je to zgodilo samo njim? Ali ima kdo podobno izkušnjo? Tega ne morejo vedeti, če o tem z nikomer ne spregovorijo.

Zato sva skupaj s socialno delavko v 5. razredu osnovne šole izvedli pogovor o aktualni problematiki. Učence sva želeli ob literaturi seznaniti z vse pogostejšim problemom in jih hkrati spodbuditi k branju literarnih del.

PRIPRAVA NA IZVEDBO UČNE URE

Pred izvedbo ure sva učiteljice razredničarke vseh treh oddelkov prosili, da učence na uro pripravijo po najinih navodilih.

Učenci so tako vedeli, da bova to uro z njimi tudi knjižničarka in socialna delavka, in bili so razporejeni v heterogene skupine glede na spol in učne sposobnosti. Razdeljeni so bili v 6 skupin po 3–4 učenci. Niso pa še poznali učne teme.

Predvidevali sva, da bo učna tema za nekatere, ki že imajo te izkušnje, lahko nekoliko nepri-

jetna. Obravnavali sva namreč temo »ločitev staršev«. Imeli sva informacijo, da je v 5. razredu veliko otrok z razvezanimi starši. Na uro sva se temeljito pripravili, da učencev ne bi preveč čustveno obremenili.

IZVEDBA UČNE URE

Učno uro sva izvedli v učilnici, ker je bil prostor večji kot v knjižnici in je bilo lažje izvesti delo v skupinah.

I. UVODNA MOTIVACIJA

Uvodoma sem jim povedala, da bo tema dokaj resna, a da je v življenju veliko problemov in da je dobro, da jih spoznavamo in se o njih pogovarjamo.

Socialna delavka je z možgansko nevihto izzvala vedenje o tej problematiki. Učenci so nanizali asociacije, ki so se jih spomnili iz izkušenj ali drugega vedenja. Konkretno so to bile besede kot npr. prepir, žalost, olajšanje, izmenjava otrok, selitev, jeza, nasilje, deljeno skrbništvo, sodišče, razdrta družina, udarci, nov partner, stres, prikrivanje, varanje itd. Socialna delavka je besede zapisala na plakat v miselni vzorec LOČITEV STARŠEV.

NAPOVED CILJEV

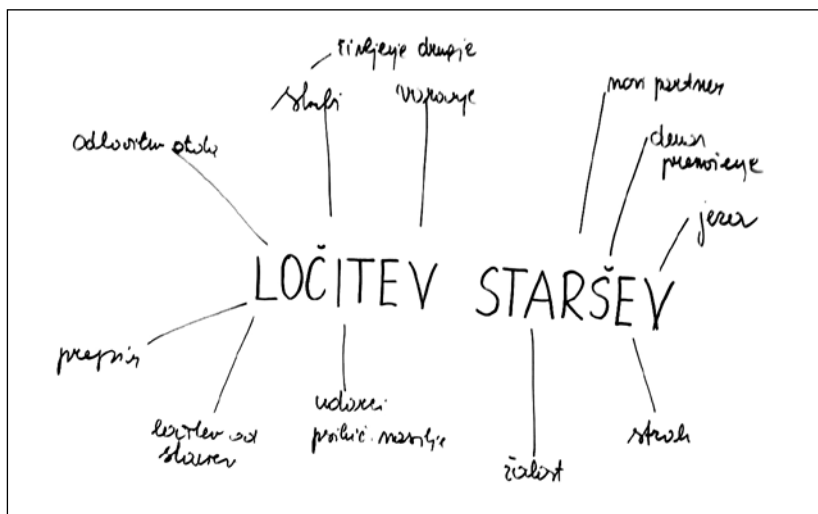
Najini cilji so bili, da (se) učenci:

- poslušajo in berejo leposlovne vsebine,
- doživijo literarno delo in se vživljajo v junake,
- razumejo značaj in ravnanje književnih oseb in ga utemeljujejo,
- prepoznavajo motive za ravnanje književnih oseb,
- spoznajo širši vidik problema – ločitev staršev,
- seznanijo z elementi in situacijami znotraj problema in razmišljajo o njih,
- znajdejo v nastali situaciji in vedo, kje lahko poiščejo pomoč.

II. DELO Z BESEDILOM

Pred branjem

Najprej sem jih povabila k poslušanju zgodbe Vedno boš moj očka avtorice Ann de Bode.

Slika 1: Miselni vzorec, ki je nastal pri uvodni motivaciji.

Povprašala sem jih, kako razumejo naslov. Glede na to, da so temo spoznali že v uvodu, so ob naslovu ustrezno razmišljali o vsebini in predvideli problem.

Med branjem

Učencem sem doživeto prebrala besedilo in jim med branjem tudi sproti pokazala ilustracije. Za ilustracije v elektronski obliki se nisem odločila, da bi pritegnila pozornost na knjigo. Tako da sem se trudila in obračala slikanico v različne smeri, da so vsi učenci videli ilustracije. Učenci so zavzeto poslušali in spremljali ilustracije.

Po branju

Po branju so imeli nekaj trenutkov za premislek. Sledila sta delo v skupinah in pogovor med vrstniki. Pogovor z odraslo osebo je sledil šele po delavnici.

a) Delo v heterogenih skupinah, pogovor s sovrstniki

Vsaka skupina je dobila delovni listič z različno vprašalnico (KDO? KAJ? ZAKAJ? KAKŠEN? KAKO? KJE?) in podvprašanji (Priloga). Na ta listič so zapisali ustrezne odgovore. Da je delo teklo tekoče in da so vsi v skupini aktivno sodelovali, sem pripravila lističe z vlogami (zapisovalec, poročevalec, redar in kontrolor časa). Učenci so

si sami glede na svoje sposobnosti razdelili vloge. Če je bilo potrebno sem posredovala pri določitvi vlog. Učenci so imeli 10 minut časa. Aktivno so delali v skupini tako, da so se pogovarjali, izmenjevali izkušnje in izbirali ustrezne odgovore, ki jih je zapisovalec napisal na delovni list. Lahko so se navezali na literarno besedilo ali pa so zapisali odgovore iz lastnih izkušenj.

b) Pogovor z odraslo osebo

Sledil je pogovor s socialno delavko. Skupine so poročale tako, da je učenec z vlogo poročevalca prebral njihove odgovore, socialna delavka pa je od njih pridobivala še več informacij ali jih dopolnila z lastnim znanjem. Preostali učenci so poslušali poročevalca, nato pa so se lahko vključevali v pogovor. Učiteljica se je vključevala v pogovor in pomagala pri izvedbi.

III. SVETOVANJE

Ob uvodnem miselnem vzorcu je socialna delavka na tablo pritrnila naslednji miselni vzorec OTROK V LOČITVI – Kdo mu lahko pomaga? Učenci so že poznali številko TOM (telefon za otroke in mladostnike), nato pa našteji še sošolce, učitelje, socialnega delavca, stare starše in druge sorodnike, celo psihiatra. Socialna delavka jih je spomnila še na starše, če so sposobni prisluhniti in mu pomagati. Sicer je predlagala drugo odraslo osebo, kot je učitelj ali doma stari oče/mama, samo za pogovor pa popoldne tudi TOM-telefon, ki je brezplačna številka.

IV. ZAKLJUČEK

Motivacija za branje

Na koncu sem jim predstavila še druge naslove literarnih del, ki jih imam v knjižnici na to temo, kot so npr. Erich Kästner: Dvojčici, Jennifer Moore-Mallinos: Mamica in očka sta se skregala, Jacqueline Wilson: Emine želje, Rowan Mcauley: Velika ločitev, Petra Dvořáková: Julija med besedami, Anke Wagner: Mamin novi prijatelj, Christine Kliphuis: Sreča v nesreči. Povedala sem jim, da si jih lahko že po pouku izposodijo. Po koncu ure so si nekateri učenci že prišli rezervirat knjige

Slika 2: Učenci v skupinah rešujejo delovni list.

Branje kakovostnih literarnih besedil in vodeni pogovori lahko pomagajo učencem v težkih trenutkih in stiskah.

in so potem po pouku res prišli ponje, tako da sem vse knjige, ki sem jih imela s seboj, še isti dan izposodila.

Analiza ure, sklep

V pogovoru po izvedenih urah sva s socialno delavko ugotovili, da sva dosegli zadane cilje in da sva presenečeni nad zrelim razmišljanjem otrok. Učenci so se radi vključevali v pogovor in so bili ves čas pozorni in aktivni. Najbrž jim

je bilo zanimivo že to, da sva se v uri dopolnjevali dve osebi in da njihova razredničarka pri tem ni imela aktivne vloge. Zanimiva jim je bila tudi razdelitev vlog, saj so nekateri celo hoteli obdržati kartice. Seveda pa sem bila najbolj vesela, da sem izposodila vse knjige in da bi jih lahko imela še več. Na žalost je zopet manj fantovske literature kot dekliske, načeloma pa ne delam razlik in ponudim literaturo vsem. ●

Viri in literatura

Charlish, A. (1998). *Med dvema ognjema*. Ljubljana: DZS.

Kuntzag, L. (1997). *Ločitev boli*. Ljubljana: Kres.

Schöberl, E. (2006). *Moja starša se ločujeta*. Radovljica: Didakta.

Leposlovje:

De Bode, A. (1997). *Vedno boš moj očka*. Ljubljana: Kres.

Dvořáková, P. (2016). *Julija med besedami*. Dob pri Domžalah: Miš.

Kästner, E. (1995). *Dvojčici*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Kliphuis, C. (2000). *Sreča v nesreči*. Ljubljana: Kres.

Mcauley, R. (2016). *Velika ločitev*. Hoče: Skrivnost.

Moore-Mallinos, J. (2010). *Mamica in očka sta se skregala*. Radovljica: Didakta.

Wagner, A. (2009). *Mamin novi prijatelj*. Ljubljana: Kres.

Wilson, J. (2005). *Emine želje*. Tržič: Učila.

Spletni vir:

Mazgan, L. Starša se ločujeta, kaj pa otrok? <https://prezi.com/p/ulvjrp70pha> (16. 5. 2017).

LIDIJA MAZGAN, prof. slovenščine in nemščine ter knjižničarka na OŠ Dušana Flisa Hoče
Naslov: Osnovna šola Dušana Flisa Hoče, Šolska ulica 10, 2311 Hoče
E-naslov: lidija.mazgan@os-hoce.si

PRILOGA: Delovni listi

SKUPINA 1

KDO?

Kdo se ločuje?

Kdo pri ločitvi staršev trpi?

Kdo je kriv za ločitev?

SKUPINA 2

KAJ?

Kaj se zgodi, ko pride do ločitve?

Kaj lahko starša naredita dobrega za otroka po ločitvi?

Kaj lahko otrok naredi, ko se starša ločujeta?

SKUPINA 3

ZAKAJ?

Zakaj se starša ločita?

Zakaj si mama/oče izbere novega partnerja?

SKUPINA 4

KAKO?

Kako se počuti otrok ob ločitvi staršev?

Kako se otrok obnaša med ločitvijo?

Kako otrok sprejme novega partnerja?

SKUPINA 5

KJE?

Kje preživata starša pred ločitvijo in kje po ločitvi?

Kje preživajo otroci po ločitvi?

Kje otroci lahko poiščejo pomoč, kadar se starša ločujeta?

SKUPINA 6

KAKŠEN?

Kakšen je odnos staršev med ločitvijo?

Kakšen naj bo pozitiven odnos staršev po ločitvi?

Mednarodni mesec šolskih knjižnic in mednarodna izmenjava knjižnih kazalk

International School Library Month and International Bookmark Exchange

Urša Bajda

Izveček

Mednarodno združenje šolskih knjižničarjev (International Association of School Librarianship – IASL) vsako leto zaznamuje s posebnim geslom, ki naj bi tematsko zaokrožalo povabilo k praznovanju in promociji šolskih knjižnic. Med mednarodnimi dejavnostmi v šolskih knjižnicah je v porastu izmenjava knjižnih kazalk (Bookmark exchange). V prispevku je opisan primer tovrstnega sodelovanja. Oktobra 2017 smo slovenske šolske knjižnice praznovale 10. obletnico sodelovanja v dejavnostih mednarodnega meseca šolskih knjižnic.

Že ob zaključku projekta v tem šolskem letu je Sekcija šolskih knjižnic v ZBDS izdala e-publikacijo z zbranimi poročili sodelujočih šolskih knjižnic in njihovimi primeri dobre prakse promocije branja.

Ker so elektronske publikacije vse bolj razširjen način obveščanja javnosti o izvedenih dejavnostih, je v prispevku opisan primer izdelave in objave elektronske publikacije.

Ključne besede

šolske knjižnice, mednarodno, sodelovanje, mesec šolskih knjižnic, promocija branja, knjižne kazalke, elektronske publikacije

UDK 027.8:028

Abstract

The International Association of School Librarianship – IASL marks each year with a special slogan to thematically round off its invitation to celebrate and promote school libraries. As regards international activities in school libraries, bookmark exchange is on the rise. This paper describes an example of such collaboration.

In October 2017, Slovenian school libraries were celebrating the 10th anniversary of participation in activities of the International School Library Month.

Upon the conclusion of the project in this school year, the School Libraries Section of the Slovenian Library Association issued an e-publication, compiling the reports of participating school libraries and their examples of good practices in reading promotion.

Seeing that electronic publications are being used more and more as a method of informing the public about implemented activities, this paper describes an example of making and issuing an electronic publication.

Keywords

school libraries, international, collaboration, School Library Month, reading promotion, bookmarks, electronic publications

1 UVOD

Praznovanje mednarodnega meseca šolskih knjižnic širšo javnost opozarja na široko paleto dejavnosti, s katerimi knjižnice učence in posredno tudi starše opolnomočajo za življenje.

Leta 1999 so knjižničarji začeli praznovati svoj mednarodni dan na četrty ponedeljek v oktobru, v Sloveniji smo ga prvič praznovali 22. 10. 2007.

V slovenskem prostoru (Sloveniji in zamejstvu) projekt izvaja Sekcija za šolske knjižnice pri

Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije. Središče letošnjega gesla *Naučite se razvozlati svoj svet* opozarja na pomen šolskih knjižnic. Te so nujno potrebne pri razvoju učnih spretnosti in kritičnega mišljenja. Šolski knjižničarji sodelujejo pri poučevanju, razvijanju učnih strategij, razvijanju različnih vrst pismenosti, kritičnega mišljenja in preostalih kompetenc, ki so potrebne za delovanje v današnji družbi.

Ker se je praznovanju pridružilo čedalje več držav, se je leta 2008 odbor odločil, da praznovanje prilagodi lokalnemu okolju. Mednarodni dan šolskih knjižnic je z leti dejansko prerasel v mednarodni mesec šolskih knjižnic. Med mednarodnimi dejavnostmi v šolskih knjižnicah je v porastu izmenjava knjižnih kazalk (Bookmark exchange).

2 IZMENJAVA KNJIŽNIH KAZALK

Po dostopnih podatkih sodeluje malo slovenskih šolskih knjižnic, a njihovo število raste.

Koordinacijo projekta prevzema IASL kot pokrovitelj International School Library Month – ISLM in vključevanje je nadvse preprosto.

Na njihovi spletni strani se lahko že avgusta in septembra registriramo v pripravljene Excelovi tabeli – vpišemo osnovne podatke o naši šoli, številu in starosti sodelujočih učencev ter naš kontakt.

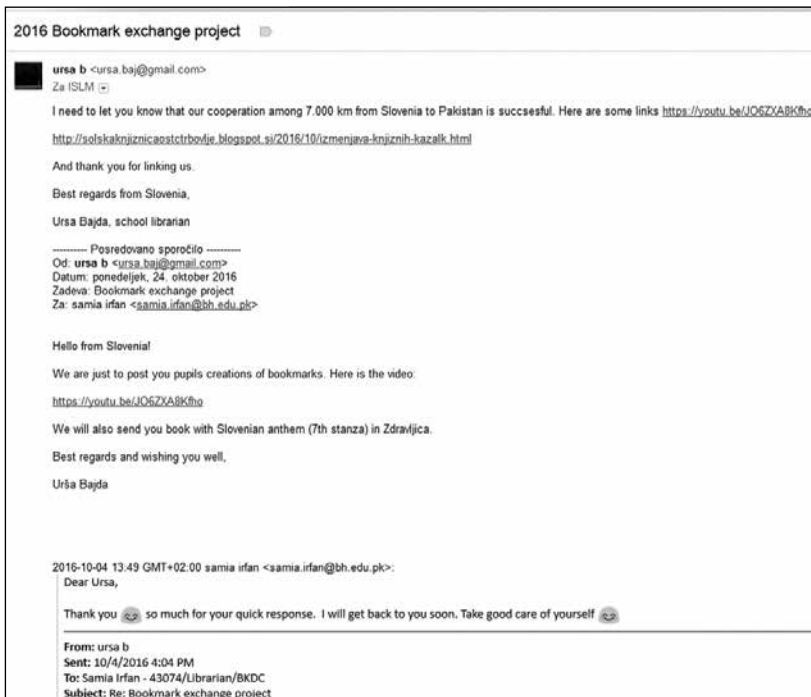
Slika 1: Spletna stran IASL <http://www.iasl-online.org>

A	B	C	D	E
	Swap with	Line	Initial Name	Initial Address
440	India	351	Páriszentlőrinczi Szónök Nemzetiségű Általános Iskola	Párisúci Fierent, u. 12
441	Portugal	525	Jálics Emő Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium	Fő u. 1
442	India	351	Jálics Emő Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium	Fő u. 1
443	Portugal	447	Jálics Emő Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium - Gyógypedagógiai Tagozat	Fő u. 1
444	India	261	Dányi Széchenyi István Általános Iskola	Szent Imre tér 1
445	UK	145	Templondombi Általános Iskola	Alkotmány u.
446	Spain	527-529	Dong Mayer Angel Kati Tanácsos Nyelvi és Sportiskola Általános Iskola Zinyi Iona Tagiskolája	Bécs ut. 45.
447	Switzerland	578_580-581	Mendzenty József Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium	Zárda u. 25
448	Switzerland	578_580-581	Mendzenty József Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium	Zárda u. 25
449	Switzerland	578_580-581	Mendzenty József Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium	Zárda u. 25
450	Switzerland	578_580-581	Mendzenty József Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium	Zárda u. 25
451	Switzerland	578_580-581	Mendzenty József Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium	Zárda u. 25
452	Switzerland	578_580-581	Fényi Otyla Jezsuita Gimnázium és Kollégium	Fényi Otyla tér 2-12
453	Switzerland	578_580-581	Fényi Otyla Jezsuita Gimnázium és Kollégium	Fényi Otyla tér 2-12
454	Switzerland	578_580-581	Fényi Otyla Jezsuita Gimnázium és Kollégium	Fényi Otyla tér 2-12
455	Croatia	74	Ivani János Református Szakközépiskola és Diákotthon	Leni István tér 1-2
456	Hong Kong	82	Debreceni Petőfi Sándor Általános Iskola	Szabó Kálmán u. 3
457	Australia, Croatia, Hungary, Hungary	591_586-587_492_391	Escola Secundária Emílio Garcia	Rua Eng. Adalino Amaro da Costa
458	Australia, Croatia, Hungary, Hungary	591_586-587_492_391	Escola Secundária Emílio Garcia	Rua Eng. Adalino Amaro da Costa
459	Croatia	176	Escola Básica Paulo Quintela	Rua Bragança Paulista Bragança
460	Slovenia	281-283	Escola Básica Paulo Quintela	Rua Bragança Paulista Bragança
461	Slovenia	281-283	Escola Básica Paulo Quintela	Rua Bragança Paulista Bragança
462	Croatia	203	Agupamento de Escolas Gonçalo Mendes da Maia	Avenida Luis de Camões
463	Hungary	384	Agupamento de Escolas Gonçalo Mendes da Maia	Avenida Luis de Camões
464	Hungary, Hungary, Hungary	322_379_476	Agupamento de Escolas Gonçalo Mendes da Maia	Avenida Luis de Camões
465	Hungary	459	EB 1 da Maia CEM - Agupamento de Escolas Gonçalo Mendes da Maia	Travessa da Estação
466	Hungary	407-408	Osonova Iskola Fažana	Puljska cesta 9
467	Portugal	205-206	Osonova Iskola Vodjan	Žuka 35
468	Hong Kong	84	Osonova Iskola Hoi Marf	Zagorska 23
469	UK	145	OS Majana Nemca Radeče	Solska pot 5.
470	Croatia	34	OS Tonča Čuč Trzinje	Kovčičeva cesta 59
471	Romania, Hungary	477_422	Agupamento de escolas de Caranguejera e Santa Catarina da Serra	Rua Carlos J. Moreira 101
472	Pakistan	110	Agupamento de escolas de Caranguejera e Santa Catarina da Serra	Rua Carlos J. Moreira 101
473	India	261	Escola Secundária do Restelo	Rua Antão Gonçalves
474	Russia	257	Școala Gimnazială. Satul Cleja, Comuna Cleja	Strada Unirii, Nr. 214

Slika 2: Spletna stran IASL. ISLM 2015 Bookmark Swap Register

Konec septembra nas po e-pošti obvestijo, katera šola bo naša partnerska šola. Prek elektronske pošte se nato sami povežemo z odgovorno osebo partnerske šolske knjižnice.

Slika 3: Prikaz elektronske korespondence

2.1 Primer sodelovanja dveh šolskih knjižnic

Na OŠ Tončke Čeč Trbovlje smo v šolskem letu 2016/2017 sodelovali s šolo s Pakistana.

Slika 4: Stran spletnega dnevnika šolske knjižnice OŠ Tončke Čeč Trbovlje

Poleg tega da so učenci s pomočjo IKT spoznavali Pakistan, si ogledali slike šole, mesta in z veseljem izdelovali kazalke, so bili presrečni, ko smo prejeli pošiljko s klasično pošto (slika 5).

Vse dejavnosti so tako dokumentirane in objavljene na spletnih straneh šole, spletnih straneh ISLAM in v spletnem dnevniku šolske knjižnice (sliki 6 in 7).

3 PROMOCIJA ŠOLSKE KNJIŽNICE S SODELOVANJEM V MEDNARODNEM MESECU ŠOLSKIH KNJIŽNIC

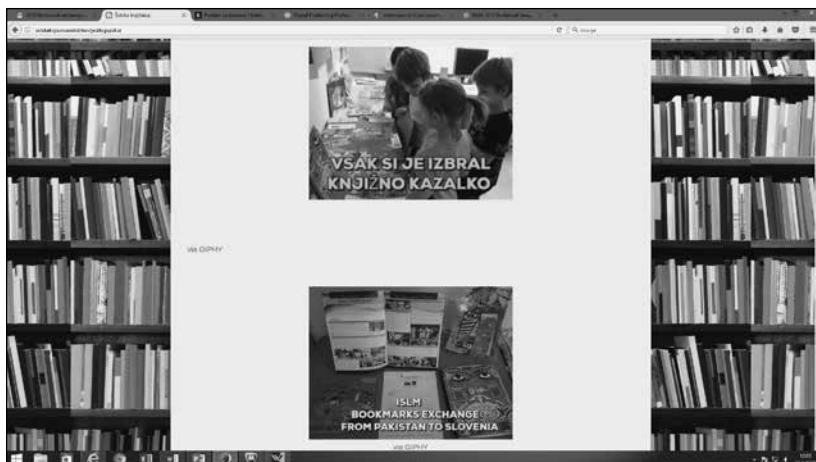
Mednarodni dan šolskih knjižnic je z leti dejansko prerasel v mednarodni mesec šolskih knjižnic (slika 8).

Oktober 2017 slovenske šolske knjižnice praznujemo že 10. obletnico sodelovanja v dejavnostih mednarodnega meseca šolskih knjižnic.

Ob zaključku projekta v šolskem letu 2016/2017 smo izdali e-publikacijo z zbranimi poročili sodelujočih šolskih knjižnic in njihovimi primeri dobre prakse promocije branja, ki je dostopna na spletnem naslovu: https://issuu.com/ursa.baj/docs/publikacija_islm_sekcije_olskih_k (slika 9).

3.1 Izdelava elektronske publikacije

Elektronske publikacije so čedalje bolj razširjen način obveščanja javnosti o izvedenih dejavnostih. Na voljo je več ponudnikov za izdelavo in objavo brezplačnih elektronskih publikacij, katerih uporaba je preprosta. Treba je samo ustvariti svoj prostor na njihovem spletnem mestu – se registrirati in prek elektronske pošte ustvariti svoj uporabniški račun. V večini ponudniki omogočajo brezplačno uporabo njihovih osnovnih orodij in omejen prostor. Prav vsak ponudnik digitalizacije publikacij pa za plačilo omogoča profesionalne digitalne revije, oblikovanje, svetovanje, arhiviranje ... Za promocijo dejavnosti šolskih knjižnic lahko s pomočjo njihovih osnovnih in brezplačnih orodij naložimo svoje dokumente v Word ali pdf-obliki in generira se elektronska publikacija. Ob objavi elektronske publikacije kot samostojne monografske enote v službo za izdelavo kataložnih zapisov o posamezni publikaciji pošljemo izdelan kolofon elektronske publikacije s prošnjo za dodelitev ISBN-ja in izdelavo CIP-a. Več informacij o pridobivanju CIP-a si lahko pridobite na spletni strani:

Slika 5: Objava premičnih slik GIPH na stran spletnega dnevnika šolske knjižnice OŠ Tončke Čeč Trbovlje

Slika 6: Stran spletnega dnevnika šolske knjižnice OŠ Tončke Čeč Trbovlje

Slika 7: Objava videa šolske knjižnice OŠ Tončke Čeč Trbovlje na kanalu YouTube

<http://www.nuk.uni-lj.si/informacije/cip>. Ko prejmemo oblikovan CIP in trinajstmestno ISBN-številko, lahko brezplačno pridobimo tudi bar kodo na spletni strani Free Online Barcode Generator. V prazno okence vstavimo ISBN in program sam generira črtno kodo, ki jo lahko po potrebi prenašamo, kopiramo ... (slika 10).

Primeri spletnih ponudnikov za objave elektronskih publikacij:

- ISSUU (slika 11)
- Flipping Book (slika 12)
- Joomag (slika 13)
- ePublish (slika 14)
- Flipsnack (slika 15)
- Yudu (slika 16)

4 SKLEP

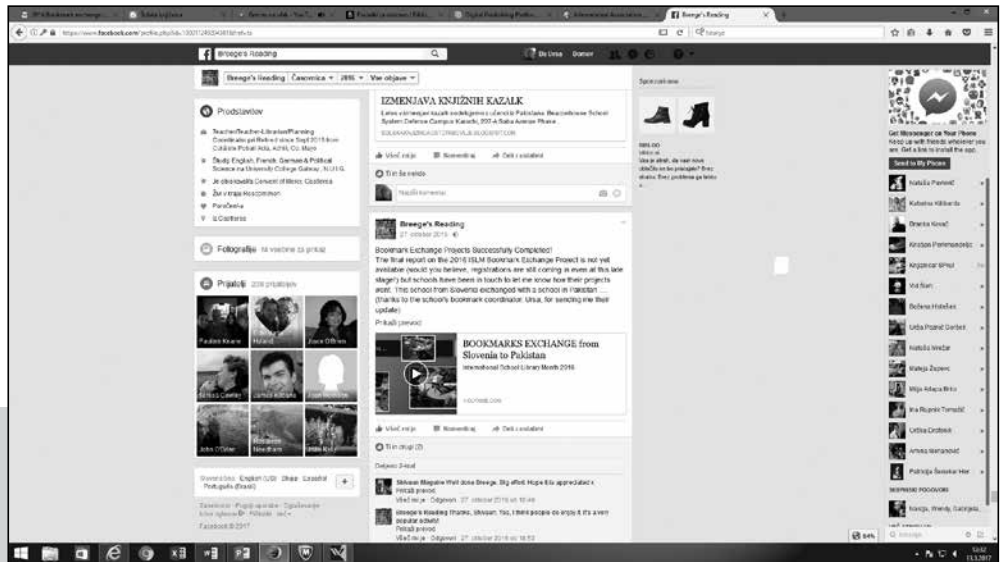
Kljub temu da so šolske knjižnice kot prostor medpredmetnega povezovanja znanj in mednarodnega sodelovanja s poudarki na sobivanju ključni gradniki vseživljenjskega učenja posameznika, potrebujejo promocijo.

Izvrstna promocija se vsako leto znova ponuja oktobra, ko praznujemo mednarodni mesec šolskih knjižnic in čedalje pogosteje tudi aprila, ki je mesec knjig.

Ob vseh dejavnostih pa nedvomno ostajajo trajno arhivirane tiste, ki jih uspemo dokumentirati tako v besedi kot sliki. Objave v digitalni obliki in s pomočjo spletnih množičnih medijev lahko sežejo mnogo dlje od šolske, lokalne in nacionalne skupnosti in ne zahtevajo dodatnih stroškov. Sodelovanje v skupnih mednarodnih dejavnostih povezuje šolske knjižnice in druge promotorje branja širom sveta, zato so elektronske publikacije smiselno dopolnilo dokumentiranim promocijskim dejavnostim.

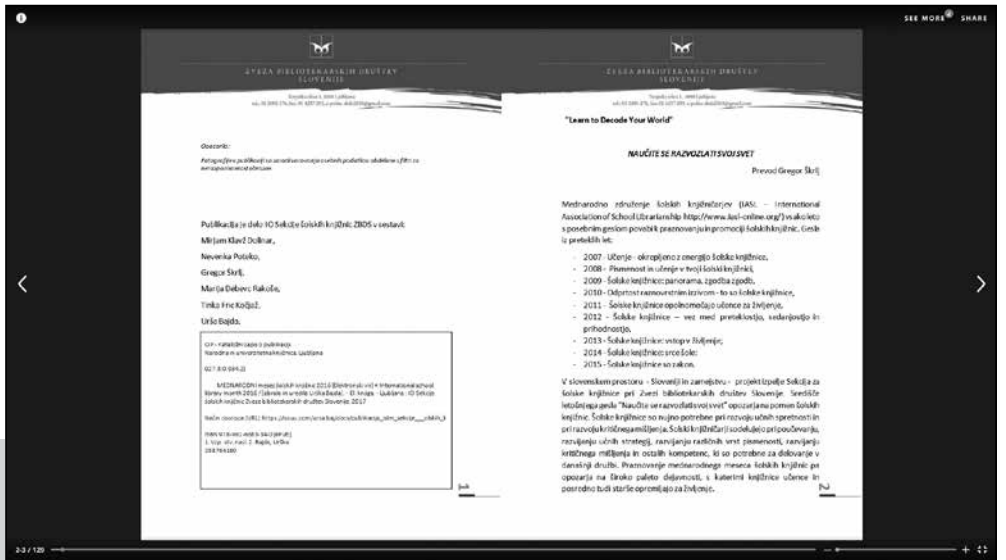
Za konec pa še strnjeni slogani zadnjega desetletja:

Učenje, okrepljeno z energijo šolske knjižnice, nedvomno spodbuja in omogoča pismenost s panoramo zgodb in odprtostjo raznovrstnim izzivom, šolske knjižnice opolnomočajo učence za življenje, saj so vez med preteklostjo, sedanjostjo in prihodnostjo ter kot take predstavljajo vstop v življenje, predvsem takrat, ko so tretirane kot srce šole, so ŠOLSKE KNJIŽNICE zakon! ●

Slika 8: Objava našega prispevka v družbenem okolju Facebook prek irske koordinatorice letošnje akcije izmenjave kazalk (Breege's Reading)

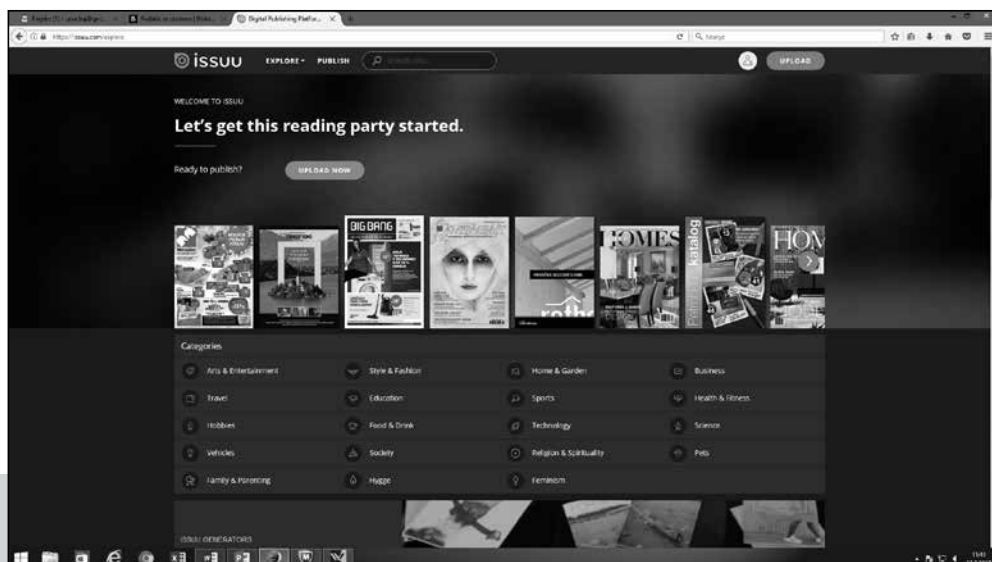
Sodelovanje v skupnih mednarodnih dejavnostih povezuje šolske knjižnice in druge promotorje branja širom sveta, zato so elektronske publikacije smiselno dopolnilo dokumentiranim promocijskim dejavnostim.

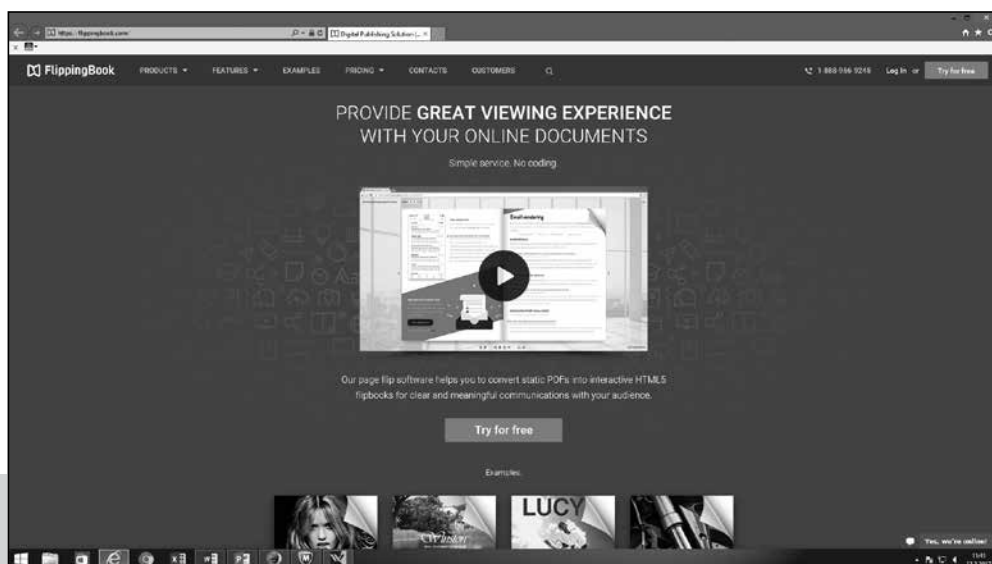
Slika 9: Objava ePublikacije o dejavnostih mednarodnega meseca šolskih knjižnic 2016

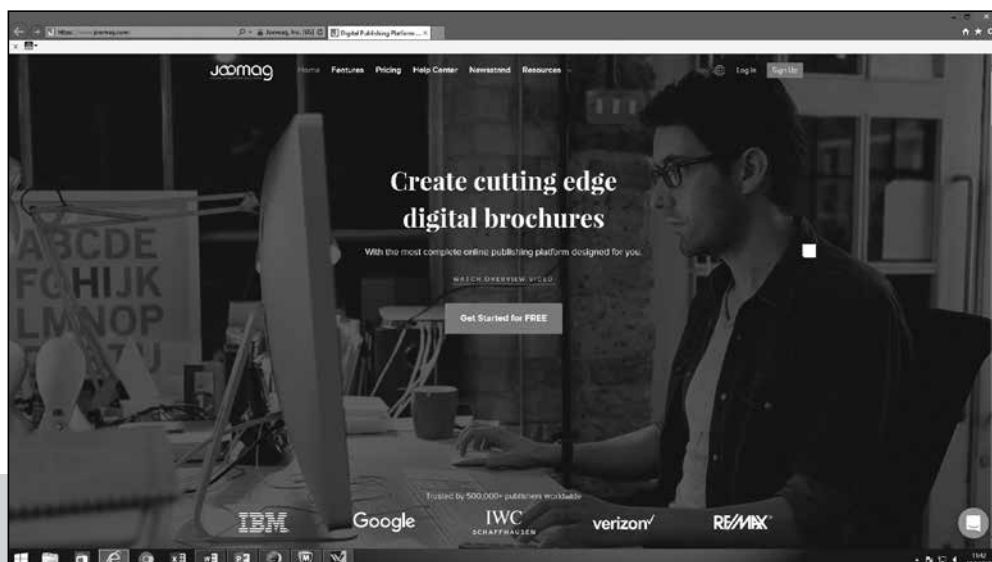
Slika 10: Primer za ISBN 978-961-6683-34-0 (ePub)

Slika 11: Objava ePublikacije s pomočjo orodja ISSUU

Slika 12: Objava ePublikacije s pomočjo orodja Flipping Book

Slika 13: Objava ePublikacije s pomočjo orodja Joomag

Slika 14: Objava ePublikacije s pomočjo orodja ePublish

Slika 15: Objava ePublikacije s pomočjo orodja Flipsnack

Slika 16: Objava ePublikacije s pomočjo orodja Yudu

5 Viri

- Bajda, U. (2017). Prikaz elektronske korespondence. Lasten arhiv.
- Bar Code Design (2017). Dostopno na spletni strani: <https://www.barcodesinc.com/generator/index.php>.
- Breege's Reading (2016). Objava slovenskega prispevka v družbenem okolju Facebook preko irske koordinatorice letošnje akcije izmenjave kazalk. Lasten arhiv.
- ePublish. (2017). Dostopno na spletni strani: <http://epublish4me.com/>.
- Flipsnack (2017). Dostopno na spletni strani: <https://www.flipsnack.com/digital-magazine/>.
- Flipping Book (2017). Dostopno na spletni strani: <https://flippingbook.com/>.
- International association of School Libraries - IASL (2017). Dostopno na spletni strani: <http://www.iasl-online.org>.
- International association of School Libraries - IASL (2017). International School Library Month - ISLM 2015 Bookmark Swap Register. Dostopno na spletni strani: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1g_zzzcBhDI5mRjOINrXVn-7L5iMqNFErMS2v9f2yoMuo/edit#gid=0.
- ISSUU (2017). Dostopno na spletni strani: <https://issuu.com/home/publisher>.
- Joomag (2017). Dostopno na spletni strani: <https://www.joomag.com/>.
- Šolska knjižnica OŠ Tončke Čeč Trbovlje (2017). Objava premičnih slik GIPH na stran spletnega dnevnika šolske knjižnice OŠ Tončke Čeč Trbovlje. Dostopno na spletni strani: <http://gphis/2kj3uAh>.
- Šolska knjižnica OŠ Tončke Čeč Trbovlje (2017). Stran spletnega dnevnika šolske knjižnice. Dostopno na spletni strani: <http://solskaknjiznica-ostctrbovlje.blogspot.si/>.
- Šolska knjižnica OŠ Tončke Čeč Trbovlje (2017). Stran spletnega dnevnika šolske knjižnice. Dostopno na spletni strani: Objava videa šolske knjižnice OŠ Tončke Čeč Trbovlje na kanalu YouTube. Dostopno na spletni strani: <https://www.youtube.com/watch?v=JO6ZXA8Kfho&feature=youtu.be>.
- Yudu (2017). Dostopno na spletni strani: <http://plus.yudu.com/publish>.
- Zveza bibliotekarskih društev Slovenije – ZBDS. (2017). Mednarodni mesec šolskih knjižnic 2016 = International School Library Month 2016. [ePub]. Dostopno na spletni strani: https://issuu.com/ursa.baj/docs/publikacija_ism_sekcije_olskih_k.

MAG. URŠA BAJDA, univ. dipl. bibl., knjižničarka na OŠ Tončke Čeč
Naslov: OŠ Tončke Čeč, Keršičeva c. 50, 1420 Trbovlje
E-naslov: knjiznica.ostc@gmail.com

V knjižnico po znanje o raziskovalnem delu pri pouku biologije

Gaining Knowledge on Biology Research Work by Going to the Library

Ana Košir

Izveček

Prispevek predstavlja izvedbo medpredmetne povezave med biologijo in knjižničnim informacijskim znanjem (KIZ) pri raziskovalnem delu učencev v 8. razredu. Učenci so ponovili in utrdili svoje znanje o izbiri in navajanju virov. Na uvodni delavnici so se srečali z oblikovanjem povzetka in predstavitve. V knjižnici so izbrali ustrezno literaturo, med drugim tudi članek iz revije, ki so ga navedli s pomočjo knjižničarke. Na nadaljevalni delavnici so pridobljeno znanje uporabili pri delu v skupinah, kjer so oblikovali povzetke, jih med seboj primerjali in nato poročali preostalim članom skupine.

UDK 027.8:57

Ključne besede

raziskovalno delo, članek, povzetek, izbira literature, šolska knjižnica

Abstract

The article introduces the implementation of a cross-curricular connection between biology and library information skills in the eighth-grade students' research work. The students repeated and strengthened their knowledge on selecting and citing sources. The initial workshop introduced them to the concepts of summary and presentation. In the library, they selected the required literature, including a magazine article which they referenced with the librarian's help. At the following workshop, they used the acquired knowledge in group work, writing summaries, comparing them and giving reports to other group members.

Keywords

research work, article, summary, choice of literature, school library

UVOD

Vrsto let pri pouku biologije v 8. razredu učenci opravijo raziskovalno delo s področja, ki si ga izmed različnih ponujenih, sami izberejo. Teme so različne poškodbe in bolezni organov ali organskih sistemov. Izbrano temo s pomočjo literature dobro raziščejo, izluščijo bistvene informacije in nato prek predstavitve svoje znanje predajo sošolkam in sošolcem. Vsako leto morajo učenci oblikovati tudi kratek povzetek. Opazila sem, da jim to predstavlja velike težave. Zato sem v letošnjem letu delo razširila in se povezala s knjižničarko, ki nam je z veseljem priskočila na pomoč. Učenci so dobili bistvene napotke za kakovostnejše delo. Pri delu v knjižnici so na drug način spoznali različne možnosti iskanja ustreznih virov in njihovo navajanje ter oblikovanje primerne povzetka in izbiri ključnih besed.

POTEK DELA

S knjižničarko sva se dogovorili o poteku dela in v uvodni uri začeli s poudarkom na ustreznem iskanju ter izbiri primernih virov. Učenci

Elementi spletne strani, ki nam pomagajo pri presoji ustreznosti, zanesljivosti spletne strani: avtorstvo, datum objave, navedba uporabljene literature itd.

Slika 1: Uvodna predstavitev dela z napotki

se s tem srečujejo tudi pri drugih predmetih, v povezavi s KIZ predvsem pri zgodovini. Predstavili sva jim pomen tiskanih virov, kot so knjige in revije, ter spletnih virov, katerim morajo posvetiti veliko mero pozornosti in kritičnosti. Dostopnost do informacij je velika, izbira pravih in zanesljivih virov pa velikokrat zelo težavna. Učenci namreč pogosto ne znajo kritično presoditi zanesljivosti spletne strani, na kateri se nahajajo podatki. Po navadi se zadovoljijo že s prvim ponujenim zadetkom, kjer pridobijo večino podatkov na določeno temo. Opozorili sva na elemente spletne strani, ki nam pomagajo pri presoji ustreznosti (avtorstvo, datum objave, navedba uporabljene literature itd.). Nato smo skupaj obnovili pravila citiranja, navajanja uporabljene literature in navajanja drugih virov.

Uvodnemu delu je sledila delavnica *Oblikovanje povzetka in izbira ustreznih ključnih besed*. Učenci so dobili krajše besedilo o koži. O besedilu so s pomočjo Paukove strategije napisali povzetek, ki je obsegal manj kot polovico prvotnega besedila. Izbrali so še pet ključnih besed. Te so uspešno izbirali, saj je večina sodelujočih izbrala enake ključne besede. Nekateri so jih izbrali veliko, zato so morali svoj izbor malce zmanjšati. Oblikovanje povzetka je predstavljalo velik izziv (čeprav strategijo poznajo). S knjižničarko sva ugotovili, da je ta del za učence zelo težaven, saj večina ne ve, kako naj bi se lotila dela. V večini so učenci črtali nekatere stavke, preostale pa so le prepisali. S tem so izgubili del napisanega besedila in ponekod tudi del pomena ali pa se je ta v celoti spremenil. Le redki so povzetek oblikovali pravilno, besedilo so ustrezno skrčili, niso prepisovali in so ob koncu ohranili pomen napisanega. Po končani delavnici sva povzeli ključne napake, ki so jih učenci naredili med delom, in zopet razložili bistvo oblikovanja povzetka.

Čez štirinajst dni smo uro biologije ponovno izvedli v knjižnici. Učenci so izbrali literaturo, ki jo bodo uporabili pri svojem raziskovalnem delu. Na voljo so imeli večje število revij *Zdravje*, kjer je opisanih veliko bolezni ter poškodb organov in organskih sistemov, ter preostale knjige v šolski knjižnici. Vsak mora

pri svojem raziskovalnem delu uporabiti najmanj eno knjigo, najmanj en članek iz revije in najmanj en spletni vir. Učenci so si izbrali po eno revijo in v njej poiskali ustrezen članek. Izbrani članek so navedli s pomočjo navodil za navajanje literature, ki jih poznajo že iz 6. razreda. Za pomoč in vodenje pri delu jim je bila na voljo gospa knjižničarka.

Slika 2: Izbiranje člankov iz revij

Razlaga mora biti jasna, govorjenje prosto, brez branja besedila s predstavitve ali z lista. Sošolcem morajo svojo temo razložiti in ne le naučeno ponoviti zapisanih besed.

Po končanem izbiranju revij in navajanju člankov sem učencem predstavila pravila za oblikovanje predstavitve in nastopa. Predstavitvev mora biti jasna, skozi celotno predstavitev naj bi potekala rdeča nit, ki se je morajo držati. Pozorni morajo biti na obarvanost ozadja, velikost ter obarvanost črk, količino besedila na posamezni strani ter na slike, ki naj bi bile smiselno umeščene v predstavitev. Nastop

traja od pet do osem minut. Razlaga mora biti jasna, govorjenje prosto, brez branja besedila s predstavitve ali z lista. Sošolcem morajo svojo temo razložiti in ne le naučeno ponoviti zapisanih besed.

S knjižničarko sva čez nekaj dni želeli preveriti poslušnost učencev na prvi delavnici, zato sva zasnovali novo delavnico. Preveriti sva želeli, ali so usvojili vse cilje, ki sva si jih zastavili pred prvo delavnico. Pripravili sva šest različnih besedil na temo Zaščita pred nezaželeno nosečnostjo. Vsak je dobil svoj list, na katerem je bilo besedilo. Iz danega besedila je moral izluščiti ključne besede in oblikovati povzetek. Po petnajstih minutah samostojnega dela so se razporedili v šest skupin. V vsaki skupini so bili učenci z enako dodeljeno temo. Svoje ključne besede in povzetke so med seboj primerjali in nato oblikovali skupni povzetek. Ko je ponovno minilo petnajst minut, so se prerazporedili v tri nove skupine, v katerih so bili učenci z različnimi temami. Vsak je imel nalogo svoj povzetek in ključne besede predstaviti preostalim članom skupine. Tako je vsakdo imel priložnost predstaviti svojo temo in jo razložiti preostalim v skupini. Delo jim je šlo dobro od rok. Menim, da so se na prvi delavnici veliko naučili in svoje znanje na drugi delavnici tudi ustrezno uporabili. Povzetki učencev z enakimi temami so si bili med seboj podobni, ključne besede pa so izbrali skorajda enako. Ko so v zadnjih skupinah svoje povzetke predstavljali preostalim članom, so se urili tudi v nastopanju in razlaganju obravnavane teme.

Kot zaključek raziskovalnega dela učenci svoje delo predstavijo sošolcem, saj po zaključeni učni snovi pri urah biologije pridejo na vrsto nastopi učencev. Vsak učenec odda učni list s povzetkom izbrane teme, ključnimi besedami, vprašanji (ki se navezujejo na njegovo predstavitev) in odgovori na zastavljena vprašanja. Ob predstavitvi prosto razlagajo svojo temo in so ob koncu na voljo sošolcem za morebitna vprašanja. Ob zahtevnejših vprašanjih priskočim tudi na pomoč. Seveda je po predstavitvi čas za komentarje in pogovor o pravkar slišani temi. Po končanem pogovoru nastopajočemu zastavim še tri vprašanja (ki se navezujejo na

Slika 3: Samostojno oblikovanje povzetkov

S knjižničarko sva učence opremili z znanjem, ki jim bo pomagalo pri učenju in nadgradnji preostalih predmetov in področij.

predstavljeno snov), na katera samostojno odgovori.

Učenci so za svoje delo ocenjeni. Ocena je sestavljena iz treh delov. Prvi del ocene predstavljata predstavitev in nastop. Predstavitev mora biti jasno vidna, črke dovolj velike, ustrezna količina besedila na stran, slike in grafikoni pa naj bi bili smiselno umeščeni v samo predstavitev. Nastop naj bi bil samostojen in razumljiv, brez pripomočkov in branja besedila. Snov, ki jo predstavljajo, morajo razumeti in jo primerno predstaviti sošolcem. Drugi del ocene predstavljajo odgovori na zastavljena tri vprašanja ob koncu predstavitve. Tretji del ocene pa je namenjen učnemu listu, ki ga oddajo na dan nastopa. Učni list naj bi bil ustrezno oblikovan, ustrezati mora danim navodilom, ki so jih dobili ob delu v knjižnici in sodelovanju s knjižničarko. Vsebovati mora naslov teme, avtorja, povzetek, ki naj bi obsegal od osem do deset vrstic, največ pet ključnih besed ter od osem do deset vprašanj, ki jim na drugi strani lista sledijo še odgovori. Oblikovno morajo biti izdelki vseh učencev enotni, zato je določena pisava Times New Roman, velikost pisave 12, razmik med vrsticami 1,5 ter obojestranska poravnava besedila. Ko

so predstavitve zaključene, učne liste združim v zbirko posameznega razreda.

SKLEP

Učenci so v dobrem mesecu nekaj ur biologije preživeli v knjižnici. Spoznali so različne načine izbiranja literature in kritičnega presojanja virov, utrdili so svoje znanje o navajanju virov in se urili v navajanju člankov iz izbranih revij. Na delavnicah so spoznali pravila oblikovanja povzetka in izpisovanja ključnih besed. Pomen oblikovanja povzetkov smo povezali tudi z učenjem pri preostalih predmetih. Ta večšina jim bo namreč prišla prav tudi takrat, ko bodo snov različnih predmetov utrjevali, ponavljali, se pripravljali na ocenjevanja znanja ali svoje znanje nadgrajevali na področjih, ki jih zanimajo.

Menim, da pri izvedeni aktivnosti nismo ostali le pri medpredmetni povezavi biologije s knjižničnim informacijskim znanjem, ampak sva s knjižničarko učence opremili z znanjem, ki jim bo pomagalo pri učenju in nadgradnji preostalih predmetov in področij, katerim namenjajo več pozornosti. Aktivnost je bila zelo uspešno izvedena, zato sva se odločili, da bova na tem področju sodelovali tudi v prihodnje. ●

Viri in literatura

Knjižnično informacijsko znanje. Kurikul: osnovna šola (2009). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport; Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 17. 11. 2016 s spletne strani: http://www.zrss.si/pdf/080711123601_l-k-knjiznicno_informacijsko_znanje_os-sprejeto.pdf.

Učni načrt. Program osnovna šola. Biologija [elektronski vir] (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport; Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 10. 9. 2017 s spletne strani: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_Biologija.pdf.

Foto: Ana Košir in Marta Gorjup

ANA KOŠIR, profesorica kemije in biologije na OŠ Karla Destovnika - Kajuha
Naslov: Jakčeva ulica 42, 1000 Ljubljana
E-naslov: ana.kosir@os-kdk.si

Sprostitev z zgodbami

Relaxation through Storytelling

Izvleček

Učenci se v času osnovnošolskega izobraževanja srečujejo tudi s težavami, neuspehi in stresnimi situacijami. V zadnjem času je zaznati porast učencev s specifičnimi učnimi težavami. Otroci vsem težavam niso kos, zato se težko zberejo, so nemirni, napeti in hitro naveličani vsega. To se kaže kot telesna in čustvena bolečina. Nekateri učitelji že uporabljajo sprostitvene tehnike. Na naši šoli smo v ta namen uredili posebno čutilno sobo in izvedli sprostitvene dejavnosti s pomočjo zgodb. Učenci so se sprostiti in izrazili željo, da bi se takšne ure izvajale še naprej.

Urška Hlupič Voda

Ključne besede

čustva, čutilna soba, dihalne vaje, sprostitiv

UDK 028:615.8

Keywords

emotions, feeling room, breathing exercises, relaxation

Abstract

Primary school students can also face problems, failure and stressful situations. Recently, there has been an increase in students with special education needs. Since children cannot handle all of the difficulties, they find it challenging to focus, they become restless and tense, and get quickly tired of everything. This can manifest as physical and emotional pain, and some of the teachers are already using relaxation techniques to alleviate that. For this purpose, we set up a special »feeling room« at our school with storytelling relaxation activities. The students are benefitting from the relaxation and have asked to keep it going.

1 UVOD

Mladost je veljala za čas brez skrbi, toda kaže, da danes ta trditev ne drži več. V zadnjem času lahko opazimo stres tudi pri osnovnošolcih, kaže pa se v obliki bolezenskega stanja. Odrasli si želijo imeti življenje urejeno in k temu spada tudi otrok, ki je uspešen. Premalokrat pa se zavedajo, da so ravno njihova pričakovanja tista, ki njihovim otrokom povzročajo stisko.

Otroci si postavijo visoke cilje, v času pubertete pa se pogosto zgodi, da jim začno stvari uhajati iz rok. Pojavljati se začnejo slabe ocene in neuspehi. Ker tega niso vajeni, zapadejo v negativno čustveno stanje, iz katerega ne znajo najti izhoda.

V šolah se iz leta v leto povečuje število otrok s posebnimi potrebami, bodisi na učnem ali vedenjskem ali kakem drugem področju. Na

Težave povzročajo otrokom tudi ure sedenja pred računalnikom in posledično premalo spanja, številne zunajšolske dejavnosti, previsoko postavljeni cilji ali nesoglasja v družini.

V sobi, ki je posebej opremljena z različnimi tehničnimi pripomočki, posebej usposobljeni strokovni delavci spodbujajo pridobivanje elementarnih izkušenj, kot so: tipati, občutiti, okusiti, vonjati, videti in slišati, s čimer so posamezniki deležni pomembnih pozitivnih izkušenj o svojih čutilih.

podlagi naših opažanj delež učencev z učnimi težavami narašča. V šole dobivamo otroke z mejnimi sposobnostmi, ki nikakor ne morejo slediti vrstnikom. Takšni učenci seveda niso zmožni zbrano sedeti in sodelovati pet šolskih ur. Viljem Ščuka je v enem od intervjujev dejal, da so 45 minut zbranega poslušanja sposobni šele srednješolci.

Težave povzročajo otrokom tudi ure sedenja pred računalnikom in posledično premalo spanja, številne zunajšolske dejavnosti, previsoko postavljeni cilji ali nesoglasja v družini.

Številni učitelji se teh problemov zavedajo in v ta namen v svoje ure vnašajo razne sprostitevne tehnike, igre ali dejavnosti. To pripomore k bolj sproščenemu, umirjenemu in ustvarjalnemu poteku pouka.

Bizjakova pravi: »V šoli je zadnje čase vedno več hiperaktivnih otrok, ki so zelo nemirni in razdražljivi. Ti otroci se prav tako težko zberejo, imajo motnje pozornosti, so nape-ti, utrujeni, hitro se vsega naveličajo ter so zaspani. Tudi tem otrokom se lahko pomaga z različnimi sprostitevni tehniki. Kajti če otrok ni umirjen, sproščen in razgiban, je zelo težko zanj, da postane ustvarjalen.« (Bizjak Mrak, 2017)

2 ČUTILNA SOBA

Nekatere ustanove so si po vzgledu tujine uredile tako imenovano senzorično sobo; zanjo se pogosto uporabljajo izrazi, kot so multisenzorna soba, čutilna soba in snoezelen. Gre za prostor, v katerem so nameščeni pripomočki, ki vplivajo na čutila in obiskovalca pomirjajo. Čutila so najpomembnejši instrument, s katerim zaznavamo svet okoli sebe: poslušamo, vonjamo, okušamo in si ogledujemo.

Začetki čutilne sobe segajo na Nizozemsko, kjer so s takšnimi sobami začeli v ustanovah za terapije ljudi s posebnimi potrebami. Takšne sobe lahko najdemo v domovih ostarelih, vrtcih, šolah s prilagojenim programom in osnovnih šolah.

Gre za vodeno terapijo, ki hkrati omogoča dinamično raziskovanje in umirjanje. V sobi, ki je posebej opremljena z različnimi tehničnimi pripomočki, posebej usposobljeni strokovni

delavci spodbujajo pridobivanje elementarnih izkušenj, kot so: tipati, občutiti, okusiti, vonjati, videti in slišati, s čimer so posamezniki deležni pomembnih pozitivnih izkušenj o svojih čutilih. Tukaj se otroci srečajo z različno svetlobo, svetlobnimi efekti, barvami, vzorci, zvoki, glasbo in vonji, v njej pridobivajo različne taktilne (tipne) občutke in občutke ravnotežja (National Geographic, 2016).

V osnovnih šolah je namenjena predvsem učencem z učnimi težavami. Učenci imajo na razpolago pripomočke, ki na njihova čutila delujejo stimulatивно. Namen te dejavnosti je, da se otrok sprosti, prepozna lastna čustva, se umiri in najde svoj mir.

Pozitivni učinki sobe so številni: izboljšuje razpoloženje otrok, pozornost, koncentracijo in spomin, deluje sproščujoče, pomirja, zmanjšuje vedenjske težave, izboljšuje kakovost življenja. Ko se otrok v sobi zaposli z različnimi pripomočki, se globoko sprosti ter se počuti lagodno. Čutne dražljaje začuti intenzivneje, saj jih je manj. Po terapijah imajo otroci večjo zmožnost dožemanja novih informacij, hitreje si lahko zapomnijo učno snov, njihove učne blokade se sprostijo, postanejo kreativnejši in imajo obilo novih idej. Vendar pa čutna soba ne vpliva na vse otroke enako. Zato moramo pri vsakem posamezniku sestaviti drugačno obliko terapije, saj se vsak otrok odzove na terapijo drugače (Emago, 2017).

Soba je najbolj učinkovita v beli barvi, saj lahko le tako s pomočjo svetlobnih virov na steno projiciramo različne svetlobne igre, ki obiskovalca popeljejo v njegovo domišljijo. V sobi so nameščeni vodni stolpi, laserji, viseča krogla z ogledalci, slap luči, vodna postelja ali udobni naslanjači.

Za prijetno vzdušje poskrbi še vonj, zato je treba preudarno izbrati esenco za aromaterapijo.

Pri izvajanju terapije v sobi je pomembna tudi izbira glasbe, saj moramo izbrati čim nežnejšo glasbo, s pomočjo katere lahko terapevt popelje obiskovalce na fantazijska potovanja. Pomembno vlogo pa v čutni sobi igrajo tudi različni materiali, ki z draženjem čutnih živcev popestrijo čas v sobi.

3 PRIPRAVA IN IZVAJANJE SPROSTITVE NA OSNOVNI ŠOLI MLADIKA

V okviru inovacijskega projekta sem skupaj z učenci načrtovala pripravo sobe, ki bi spominjala na čutilno sobo. Informacije smo črpali s spleta in pri terapevtki na šoli s prilagojenim programom. Za našo sprostitveno sobo smo dobili na voljo učilnico, v kateri izvajamo učno pomoč učencem in občasno tudi mediacijo. Stene so pobarvane belo, zeleno, modro in rumeno. Soba ima eno okno, ki pa ima možnost zatemnitve z žaluzijami. V njej so tri mize, trije stoli in računalnik. Iz nje smo umaknili stensko uro, saj bi bila moteči element.

Žal nam šola ni namenila nobenih financ za nakup specializiranih pripomočkov, zato smo opremo iskali po šoli. V sobo smo namestili svetlobno kroglo in svetlobni trak z led lučmi. Nadomestilo vodne postelje so postale blazine iz šolske telovadnice. V sobi je tudi računalnik, ki smo ga lahko uporabili za predvajanje glasbe. Prinesli smo še pripomočke za aromaterapijo in senzorične žogice.

Sledilo je načrtovanje poteka terapije oziroma sprostitvene dejavnosti, ki smo jo izvedli predvsem z učenci, ki imajo učne težave.

Tema: V gozdu

Razred: 1.–5.

1. UVOD

V prostoru so tiha sprostitvena glasba in prižgane led lučke. Prostor je delno zatemnjen. V posodici je smrekovo eterično olje.

SPROSTITEV Z DIHANJEM

Z dihalnimi vajami se učimo pravilno dihati. Dihanje naj bo globoko, mirno in sproščeno. Vajo začnemo z demonstracijo dihanja, sploh za mlajše otroke je to zelo pomembno, saj na proces dihanja po navadi niso pozorni. Otroci se sezujajo in udobno namestijo na blazine ter prisluhnejo navodilu učiteljice.

NAVODILO: Opazuj svoje dihanje, ko zrak potuje skozi tvoje telo. Pozoren bodi

na vdih – kako zrak vstopa skozi tvoj nos, gre po telesu in kako ga izdihneš skozi usta. Ne poskušaj spreminjati svojega dihanja, samo opazuj, kako dihaš. Ne razmišljaj o ničemer drugem. Če tvoje misli zbežijo drugam, je to povsem običajno in ni narobe, nežno in počasi jih pripelji nazaj in se osredotoči na dihanje.

2. SPREHOD PO GOZDU

Glasbo še nekoliko utišamo in začnemo pripovedovati zgodbo. Pri tem si lahko pomagamo s knjigo, ki govori o naravi. Zgodbo pripovedujemo čim bolj doživeto, da si otroci predstavljajo, da so v tistem trenutku na mestu, ki ga opisujemo.

Ko je zgodbe konec, ugasnemo led luči in prižgemo barvno lučko in učenci se imajo čas ukvarjati s svojimi notranjimi slikami. Po želji lahko zaprejo oči. V roko jim damo listke ali smrekove vejice, da si lažje predstavljajo gozd.

Čez čas glasbo ojačamo in prižgemo led luči, učenci pa se počasi vrnejo v sedanjost. Če so ležali se ponovno usedejo.

3. ZAKLJUČEK

Učence vprašamo, ali so na poti po gozdu srečali ježka. Vsak dobi senzorično žogico. Žogice premikajo po dlaneh in tako izvajajo sprostitveno masažo. Po masaži se lahko še zakotalijo po blazinah, nato počasi vstanejo in se otresejo.

Tema: Čustva

Razred: 6.–9.

1. UVOD

V prostoru so tiha sprostitvena glasba in prižgane led lučke. Prostor je delno zatemnjen. V posodici je eterično olje.

SPROSTITEV Z DIHANJEM

Glasbo nekoliko utišamo. Učence seznamimo, da je življenje sestavljeno tako iz dobrih kot slabih trenutkov in nobenega razloga ni, da bi sprejemali samo dobre

trenutke in odrivali na stran slabe. Skupaj z učenci preberemo pesem.

2. BRANJE PESMI

HIŠA ZA GOSTE

Človeško bivanje je hiša za goste.

Vsako jutro nov prihod.

Radost, žalost, podlost,
trenutno zavedanje pride kot
nepričakovani gost.

Sprejmite in zabavajte prav vse!

Tudi če pride hudo gorje,

ki vam po hiši povzroči silno razdejanje

in vas oropa pohištva,

vseeno vsakega gosta sprejmite spoštljivo.

Morda vas čisti, da naredi prostor
za novo radost.

Temna misel, sram, zloba, na vratih
jih pričakajte

smeje in povabite naprej.

S hvaležnostjo sprejmite vsakega prišleka,
saj je vsak poslan kot vodič iz onstranstva.

Rumi

Po razmisleku sledi pogovor.

- Kakšno je sporočilo pesmi?

- Kateri občutki so trenutno v tvoji hiši za goste?
- Ko sam izkusiš negativne občutke?
- Kaj narediš z njimi, kako ravnaš?
- Je v življenju v resnici tako?

3. ZAKLJUČEK

Sledita dve vaji. Prva je namenjena sprostitvi in umiritvi učenca, da laže nadaljuje s poukom. Z drugo učenec izraža svoja čustva skozi risbo, saj je nekaterim tako laže.

1. MISLI V OBLAČKU

NAVODILO: Usedite se udobno, pokončno, s sproščenimi rameni. Počasi zaprete oči. Predstavljajte si oblačke, kako potujejo in se dvigujejo pred vašimi očmi. Vsak oblaček vsebuje eno vašo misel, en občutek, eno zaznavo iz okolice. Poglejte, najprej se dviga prvi oblaček ... Kaj je notri? Vidite vašo misel? Opazujte jo, kako gre mimo vas in kako počasi odpotuje stran, nekam daleč v nebo. Ne poskušajte

Slika 1: Učenke 6. razreda izvajajo sprostitveno vajo (Foto: U. Hlupič Voda)

jo ocenjevati, presojati kot dobro ali slabo, preprosto pustite jo takšno, kot je. Ko oblaček izgine iz vašega obzorja, opazujte, kako se pojavi drugi. Kaj je znotraj? Opazuj ga ... (tišina) ... in glej, kako spet izginja iz tvojega obzorja ... če so tvoje misli prazne, opazuj prazne oblačke, ki se pomikajo mimo tebe, daleč v nebo.

2. RISANJE HIŠE

NAVODILO: Nariši hišo, ki v tem trenutku predstavlja tebe oz. tvoje počutje.

4 SKLEP

Na sprostitveno dejavnost so bili povabljeni učenci od 1. do 6. razreda, ki imajo odločbo za izvajanje DSP, in skupina učenk 6. razreda, ki te odločbe nimajo. Učenci, ki jim je bila ponujena možnost obiska naše sobe, so povabilo brez zadržkov sprejeli. Vsi bi si jo želeli še večkrat obiskati. Končna analiza je pokazala, da so se na dejavnost različno odzvali. Večina se jih je po uvodnih dihalih sprostita in mirno

nadaljevala s preostalima vajama. Več težav je bilo z učenci, ki imajo večje težave na učnem področju. Dva nista bila sposobna slediti navodilom. Eden je učenec z disleksijo in z ADHD-sindromom, drugi ima specifične učne težave ter motnje v duševnem razvoju in je bil kasneje prešolan na šolo s prilagojenim programom. Učenca se nista umirila niti po izvedenih dihalnih vajah in tudi nadaljnje delo z njima je bilo oteženo, saj sta bila nemirna, klepetava, nezainteresirana za poslušanje. Če je bil takšen učenec v skupini, je to slabo vplivalo na celotno skupino, zato je treba s takšnimi učenci izvajati individualno sprostitveno dejavnost. Učenci, ki v šoli nimajo večjih učnih ali drugih težav, so se povsem sprostiti. Med poslušanjem zgodbe so imeli zaprte oči in so brez težav sledili navodilom.

Ker nam šola ni namenila finančnih sredstev, smo v sobo namestili pripomočke, ki so jih učenci sami izdelali, in sicer plastenke z vodo in bleščicami, balone, napolnjene z žitnimi zrni, lahko pa bi sami izdelali še taktilne površine. ●

Viri

- Bizjak Mrak, S. (2016). Potovanje v tišino. *Pedagoška revija za predšolsko vzgojo in prvi triletji*, 25, (5/6), 25.
- Fenton School Sensory Room. Pridobljeno 7. 12. 2016 s spletne strani: <https://www.youtube.com/watch?v=8OVBgE-aNbY>.
- Inside the Sensory Room. Pridobljeno 2. 12. 2016 s spletne strani: <https://www.youtube.com/watch?v=nZK35YFpb4c>.
- Ko učenca stresa stres (2015) – dodatne vaje. OŠ Livače. Pridobljeno 21. 1. 2017 s spletne strani: http://www.oslivade.si/files/2015/06/nove_vaje.pdf.
- Multisenzorna soba. OŠ Milke Šobar - Nataše. Pridobljeno 25. 11. 2016 s spletne strani: <http://www.osmsn.si/multisenzorna-soba/>.
- Multi sensory Environments. TFH. Pridobljeno 7. 12. 2016 s spletne strani: <http://www.multisensoryenvironments.com>.
- Najboljše fotografije z natečaja. National Geographic. Pridobljeno 2. 4. 2017 s spletne strani: <http://www.nationalgeographic.si/index.php?i=233>.
- Oprema »snoezelen«. Emago. Pridobljeno 2. 12. 2016 s spletne strani: <http://www.emago.si/slo/index.php/oprema-snoezelen>.
- Snoezelen (2013). OŠ dr. Ljudevita Pivka. Pridobljeno 21. 1. 2017 s spletne strani: <http://www.osl-pivka.si/snoezelen/>.

URŠKA HLUPIČ VODA, prof. slovenščine in knjižničarka na Osnovni šoli Mladika
Naslov: OŠ Mladika, Žnidaričevo nabrežje 1, 2250 Ptuj
E-naslov: urska.hlupic@mladika.si

Spodbujanje branja v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju na Osnovni šoli Dobrova

Fostering Reading in the First Educational Period at the Primary School Dobrova

Zvonka Španger

Izvleček

V prispevku so predstavljene različne oblike motivacije za branje in obiskovanje knjižnice učencev prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja, ki jih na OŠ Dobrova pripravlja šolska knjižničarka v sodelovanju z učiteljicami. Poudarek je na spodbujanju družinskega branja s pomočjo knjižnega cekarja ter s pripravo knjižnih čajank za starše in učence, ki je postal že vsakoletni kulturni dogodek šole. Podrobneje je predstavljena dejavnost »knjižničar za en dan«, ki jo na šoli pripravijo ob tednu otroka. Druge aktivnosti, s katerimi spodbujajo branje in obiskovanje knjižnice, so še: vsakotedenski obiski prvošolčkov, izbor za mojo naj knjigo in noč v knjižnici.

Ključne besede

motivacija za branje, družinsko branje, osnovna šola, šolska knjižnica

UDK 028.5:027.8

Abstract

The article presents various forms of motivating students to read and visit the library during the first educational period that are prepared by the school librarian together with the teachers at the primary school Dobrova. The emphasis is on encouraging family reading time by offering a library basket and organizing tea parties for parents and students which have become annual cultural school events. The library activity called »Librarian for a day« organized during the Children's Week is described in greater detail. Other activities implemented with the purpose of fostering reading and library visits include: weekly first-graders' visits, »My Favourite book« selection and »Night at the library«.

Keywords

motivation to read, family reading, primary school, school library

Dejavnosti, kot so vsakotedenski obiski prvošolčkov, izbor moje naj knjige, noč v knjižnici ter knjižničar za en dan, so prav gotovo dobra spodbuda tako za branje kot za obiskovanje knjižnice.

UVOD

Branje otrokom spodbuja njihov jezikovni in intelektualni razvoj in razvoj domišljije ter bogati čustveno življenje in besedišče, navaja jih na knjigo kot vir informacij in znanja. Branje krepi tudi čustvene vezi med starši in otrokom, zato je pomembno, da starši otroku berejo ne le v predšolskem obdobju, ampak tudi takrat, ko zna brati že sam (Jamnik, 2002).

Zelo pomembno je, da otroke za branje navdušujejo najprej njihovi starši. Ko pa otroci vstopijo v šolo, se zanje odprejo vrata šolske knjižnice, ki ponuja pestro knjižnično gradivo, ima pa tudi ogromno možnosti in priložnosti za spodbujanje branja.

Na naši šoli dajemo velik poudarek spodbujanju družinskega branja, ki je, kot pravi mag. Tilka Jamnik »zibelka branja«. Pomembno je, da se starši zavedajo, da si je za branje otrokom vredno vzeti čas, in v ta namen jim v knjižnici ponudimo knjižni cekar ter jih povabimo na knjižno čajanko.

Seveda pa učence želimo spodbuditi tudi k samostojnemu branju in obiskovanju šols-

ke knjižnice. »Spodbujanje branja pomeni prizadevanje mentorja, da pritegne otroke h knjigi, k branju, razmišljanju, pripovedovanju, vrednotenju literarnega besedila in da v učencih prebudi željo, da o tem pripovedujejo svojim sošolcem, učitelju, prijateljem.« (Dežman, 1998) Pomembno je, da uporabimo take pristope, da bo branje zanje nekaj naravnega, zanimivega in zabavnega, obiski v knjižnici pa prijetni. Dejavnosti, kot so vsakotedenski obiski prvošolčkov, izbor moje naj knjige, noč v knjižnici ter knjižničar za en dan, so prav gotovo dobra spodbuda tako za branje kot za obiskovanje knjižnice.

VSAKOTEDENSKI OBISKI PRVOŠOLČKOV

K obiskovanju knjižnice, poslušanju pravljic in posledično večji motivaciji za učenje branja želimo pritegniti že naše najmlajše učence. Že pred nekaj leti smo se knjižničarka in učiteljice prvih razredov dogovorile, da prvošolčke povabimo v knjižnico vsak teden. Učenci vsakega oddelka prihajajo v spremstvu učiteljice. Vedno najprej poslušajo pravljico, včasih

Slika 1: Vsakotedenski obiski prvošolčkov

tudi poučno knjigo, uganke ali pesmice, nato si izposodijo knjige, ki jih ob naslednjem obisku vrnejo.

Tako se postopoma naučijo samostojno uporabljati knjižnico, pravilno ravnati s knjigami in se primerno obnašati v knjižnici. Prihajajo z velikim navdušenjem. Radi poslušajo pravljice, veliko jim pomeni, da si knjige izbirajo sami, pogosto izberejo tiste, ki jim jih priporočajo sošolci, ter tiste, ki jim jih beremo ob obisku knjižnice.

Čeprav vsakotedenski obiski knjižnice v okviru pouka niso predvideni v učnem načrtu, smo prepričani, da si je zanje vredno vzeti čas, saj so dobra spodbuda za obiskovanje knjižnice in učenje branja.

KNJIŽNA ČAJANKA

Knjižne čajanke so postale že vsakoletni kulturni dogodek naše šole. Organiziramo jih od leta 2008, v vseh teh letih pa smo uvedli nekatere spremembe in izboljšave.

Čajanke so namenjene staršem in učencem prvega triletja. Glavni namen je staršem predstaviti pomen družinskega branja. Skozi pogovor, ob čaju in piškotih skupaj ugotavljamo, zakaj je branje tako pomembno, zakaj je dobro, da starši berejo svojim otrokom, tudi če ti že znajo brati sami, predstavim jim kakovostne otroške knjige ter jih obenem seznanim z različnimi nagradami za mladinsko književnost

ter kulturnimi dogodki, povezanimi s knjigo (knjižni sejem, kulturni bazar, festival Pravlјice danes ...).

Medtem ko so starši v knjižnici, pa imajo svojo čajanko tudi otroci z učiteljico v razredu. Otroci (prav tako ob čaju in piškotih) prisluhnejo pravljici, nato pa jo dramatizirajo in ob zaključku z dramsko predstavo razveselijo svoje starše.

To, da so naše čajanke dobro sprejete, dokazuje številčna udeležba, starši, ki prihajajo vsako leto znova, ter seveda navdušen aplavz ob koncu dramske predstave.

Ena od mamic je tako povzela, kaj si bo najbolj zapomnila:

- »1. Pred tem nisem vedela, kaj pomeni znak zlata hruška. Glede na to, da se naši otroci vabijo na rojstne dneve, smo zdaj vsi starši bolj pozorni, da za darila izbiramo kakovostne knjige.
2. Branje v družinskem krogu – starši naj še vedno berejo otroku, čeprav otrok zna brati. Osvetlitev, da starši nadaljujemo z branjem otroku, čeprav ta že bere, se mi zdi ključna. Dejansko je šlo pred tem razmišljanje v drugo smer – ko zna sam brati, ni več potrebe, da starši beremo. Upoštevala sem nasvet in kljub temu da otrok tekoče bere, v družini ohranjamo branje. Nadgradili smo ga s tem, da tudi otrok bere nama z možem, kar je v družino prineslo

Čajanke so namenjene staršem in učencem prvega triletja. Glavni namen je staršem predstaviti pomen družinskega branja.

Slika 2: Knjižna čajanka za starše

Slika 3: Otroci pripravijo staršem presenečenje – dramsko predstavo

V njem so kakovostne otroške knjige, ki jih starši v času, ko imajo cekar doma, prebirajo otrokom, knjiga o vzgoji, namenjena staršem, ter zvezek vtisov, v katerega starši in otroci napišejo oz. narišejo vtise o prebranem.

simpatično noto. Opažam, da kadar je sin utrujen, nejevoljen, pogosto predlaga, naj mu beremo. Dragocen prispevek, da branje izkorišča za lajšanje slabe volje.

3. Branje ni nikoli kazen. Branje je doživetje, sprostitvev, zabava in učenje – nikoli kazen.«

KNJIŽNI CEKAR

Dejavnost, s katero želimo spodbujati družinsko branje, je tudi knjižni cekar, ki potuje med družinami učencev od 1. do 3. razreda. V njem so kakovostne otroške knjige, ki jih starši v času, ko imajo cekar doma, prebirajo otrokom, knjiga o vzgoji, namenjena staršem, ter zvezek vtisov, v katerega starši in otroci napišejo oz. narišejo vtise o prebranem. Knjižni cekar je na naši šoli zelo dobro sprejet. Otroci komaj čakajo, da ga odnesejo domov, odzivi staršev pa so prav tako zelo pozitivni.

KNJIŽNIČAR ZA EN DAN

Na naši šoli vsako leto v tednu otroka pripravimo posebno doživetje. Učenci imajo možnost, da si izberejo poklic za en dan. To pomeni, da so za en dan lahko ravnatelj, učitelj, čistilka, hišnik, svetovalni delavci in tudi knjižničarji. Možnost sodelovanja ponudimo učencem od 4. razreda dalje, izberemo pa jih z žrebom. Veseli me, da je za poklic knjižničarja zanimanje vsako leto zelo veliko.

Že prej se dogovorim, da nas ob tej priložnosti obiščejo prvošolčki, in s »knjižničarjem za en dan« že vnaprej pripraviva uro knjižničnega informacijskega znanja na temo Bonton v knjižnici. Ker želim, da je na to dobro pripravljen, mu najprej razložim, kako bo ura potekala, skupaj vadiva branje ter se pripraviva na pogovor s prvošolci. Branje vadi tudi doma, zato mu izbrano knjigo izposodim.

Končno nastopi težko pričakovani dan. Že zjutraj, v času izposoje, učence namesto mene za računalnikom pričaka »knjižničar za en dan«. Z nekaj moje pomoči učencem izposoja gradivo in sprejema vrnjene knjige ter jim pomaga pri iskanju.

Nato sledi obisk prvošolčkov. »Knjižničar« učencem najprej prebere pravljico. Knjige, ki jih po navadi uporabimo, so: Urša Krempel: Racman in knjiga, Michelle Knudsen: Lev v knjižnici ali Nina Mav Hrovat: O kralju, ki ni maral pospravljati. Z učenci se nato ob sličicah pogovori o primernem oz. neprimernem obnašanju v knjižnici in ravnanju s knjigami, nato pa jim še izposodi knjige. Prvošolčki so nad takšnim obiskom knjižnice vedno navdušeni, prav tako je to dragocena izkušnja za starejše učence.

Poleg tega se »knjižničar« seznanja tudi z obdelavo knjig. Med novimi knjigami izbere eno

Slika 4: Knjižničar za en dan

Otroci si po navadi ne predstavljajo, kaj dela knjižničar, ko v knjižnici ni učencev, kaj vse je treba narediti, preden se knjiga, ki jo kupimo, znajde na polici, koliko priprave je potrebne za ure knjižničnega informacijskega znanja, koliko možnosti za ustvarjalnost nudi poklic knjižničarja ...

in jo (z nekaj moje pomoči) vnese v vzajemni katalog, požigosa in zavije z zaščitno folijo. Podrobneje mu predstavim tudi postavitev gradiva v knjižnici ter pomen oznak na nalepkah, opišem mu tudi, kaj vse kot knjižničarka še delam.

Ob tovrstni dejavnosti je seveda potrebno nekaj prilagajanja. Včasih se zgodi, da je izbran učenec, ki ima težave z branjem, in v takem primeru za branje prvošolčkom izberem krajše besedilo, vzameva pa si tudi več časa za pripravo. Pomembno se mi zdi, da imajo prav taki učenci priložnost, da uro s prvošolčki izvedejo čim bolj samostojno, saj je tudi njihovo zadovoljstvo potem toliko večje. Potrebna je tudi pozornost pri vračanju in izposoji gradiva, zato vedno spremljam dogajanje ob računalniku. Če nastane prevelika gneča, pa seveda za nekaj časa za računalnik »vskočim« tudi sama.

Otroci si po navadi ne predstavljajo, kaj dela knjižničar, ko v knjižnici ni učencev, kaj vse je treba narediti, preden se knjiga, ki jo kupimo, znajde na polici, koliko priprave je potrebne za ure knjižničnega informacijskega znanja, koliko možnosti za ustvarjalnost nudi poklic knjižničarja ... Veseli me, ko vsako leto znova

naši »knjižničarji za en dan« ugotavljajo, kako lep poklic je to. Ne le da so bogatejši za nove izkušnje, veseli me tudi to, da marsikdo med njimi zares razmišlja o tem poklicu kot o svoji življenjski izbiri. Prav tako je to zanimiva izkušnja za naše prvošolčke, ki z veseljem prisluhnejo »novemu knjižničarju«.

NOČ V KNJIŽNICI

Najbolj priljubljena dejavnost, ki jo na šoli organiziramo že od leta 2009, je noč v knjižnici. V začetku je bilo to posebno doživetje namenjeno učencem knjižničarskega krožka, v zadnjih letih pa jo pripravljamo za najbolj prizadevne bralce 2. in 3. razreda. Vedno želimo nagraditi učence, ki se najbolj trudijo, niso pa to nujno najboljši bralci.

Za otroke pripravimo pestro dogajanje, od poslušanja pravljic do peke palačink in priprave obloženih kruhkov, lova za zakladom, igranja družabnih iger ... Vsako leto pripravimo tudi srečelov, pri čemer nam z nagradami pomagajo nekatere založbe. Seveda ne gre brez branja pozno v noč. Otroci si ta dogodek zelo dobro zapomnijo. Še starejši velikokrat obujajo spomine na to, kako so spali med knjižnimi

Slika 5: Noč v knjižnici

Opažam, da se po vsaki dejavnosti, ki jo pripravimo za učence, obisk v knjižnici poveča. Zato si je vredno vzeti čas za pestro dogajanje, pomembno pa je tudi, da to počnemo z navdušenjem in da za branje otrokom izbiramo knjige, ki so navdušile tudi nas same.

policami. Prepričani smo, da je to ena najboljših nagrad za prizadevno branje.

MOJA NAJ KNJIGA

Na šoli vsako leto januarja izbiramo mojo naj knjigo. Izbor izvedemo med učenci cele šole, tako da tisti, ki to želijo, oddajo glasovnice in na podlagi prešteti glasov ugotovimo, katere knjige so pri nas najbolj priljubljene.

Izbiramo posebej med učenci od 1. do 4. razreda in posebej med starejšimi učenci. Ob tej priložnosti v knjižnico povabimo vse oddelke. Učenci predstavijo svoje naj knjige sošolcem, prav tako svoj izbor predstaviva tudi učiteljica in knjižničarka. Najmlajši svoje naj knjige tudi ilustrirajo, starejši pa na kratko opišejo vsebino in razloge, zakaj so izbrali prav to knjigo.

Med vsemi ilustracijami in opisi knjig izberemo najboljše in v knjižnici pripravimo razstavo. Ta je učencem v pomoč, ko iščejo, katero knjigo bi si izposodili. Ob Prešernovem dnevu, ko imamo na šoli kulturno prireditev, med vsemi glasovnicami izžrebamo dva učenca, ki prejmeta knjigo, ki je bila izbrana za naj knjigo.

Opažamo, da se izposoja ob izboru naj knjige vsako leto poveča. Učenci pravijo, da so jim

plakati z opisi najljubših knjig pogosto v pomoč pri izbiri, saj so predlogi vrstnikov zanje zelo zaželeni.

SKLEP

Spodbujanje vseživljenjske bralne zavzetosti je poleg staršev naloga vseh, ki skrbijo za vzgojo in izobraževanje. Raziskave kažejo, da je za razvoj motivacije za branje pomembno, da ima otrok pozitivne izkušnje z branjem že od najzgodnejšega otroštva naprej. Prav tako je pomembno, da otroci vidijo odrasle, ki berejo z užitkom, da otroka obkrožajo knjige, da je branje povezano s čustveno ugodnimi izkušnjami in da jim odrasli z navdušenjem približamo branje in učenje branja (Bucik, 2003).

Opažam, da se po vsaki dejavnosti, ki jo pripravimo za učence, obisk v knjižnici poveča. Zato si je vredno vzeti čas za pestro dogajanje, pomembno pa je tudi, da to počnemo z navdušenjem in da za branje otrokom izbiramo knjige, ki so navdušile tudi nas same. Tako bomo otrokom pokazali, da je (tako kot je rekla mamica na naši čajanki) »branje doživetje, sprostitev, zabava in učenje«. ●

Viri

Bucik, N. (2003). Motivacija za branje. V: Beremo skupaj: priručnik za spodbujanje branja (str. 112–118). Ljubljana: Mladinska knjiga.

Dežman, S. (1998). Bralna značka v osnovni šoli: aktivnosti spodbujanja branja in preverjanja prebranih knjig. Radovljica: Skriptorij KA.

Jamnik, T. (2002). Kdor bere: prispevki h književni in knjižnični vzgoji učencev osnovne šole. Ljubljana: Educy.

ZVONKA ŠPANGER, univ. dipl. bibliot. in prof. teol., knjižničarka na OŠ Dobrova
Naslov: Cesta 7. maja 20, 1356 Dobrova
E-naslov: zvonka.spanger@guest.arnes.si

»Deskanje med knjigami« ali kako s pomočjo pametnih telefonov, tablic in QR-kod usvojiti knjižnični fond

»Surfing the Books« – Using Smartphones, Tablets and QR Codes to Access Library Resources

Metka Kostanjevec

UDK 027.8:004

Izvleček

Naučiti dijake izbrati primerne vrste in ustrezno količino informacijskih virov za rešitev raziskovalnega ali učnega problema, je eden temeljnih ciljev knjižničnega informacijskega znanja (KIZ) v gimnaziji. Zato je zelo pomembno, da dijaki poznajo sistem postavitve knjižničnega gradiva v šolski knjižnici, v našem primeru je to sistem univerzalne decimalne klasifikacije oz. UDK-sistem.

V prispevku je opisan primer, kako dijake s pomočjo sodobne tehnologije (računalnika, tablic, pametnih telefonov in QR-kod) pritegniti k samostojnemu iskanju knjižničnega gradiva in jih tako naučiti reševati njihove lastne informacijske potrebe.

Ključne besede

knjižnica, knjižnično informacijsko znanje, UDK-sistem, pametni telefon, tablica, QR-koda

Abstract

One of the key goals in gaining library information skills in secondary school is to teach students how to select the appropriate type and amount of information sources to solve a research or learning problem. For this reason, it is important that students know how to use the school library book system, in our case, the Universal Decimal Classification (UDC system).

The article describes how modern technologies (computers, tablets, smartphones and QR codes) can be used to encourage students to search for books independently and teach them to meet their own information needs.

Keywords

library, library information skills, UDC system, smartphone, tablet, QR code

T. i. mobilna učilnica s sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo omogoča aktivno vključevanje vseh akterjev pouka v proces vzajemnega učenja in s tem konstruktivno sodelovanje ter medgeneracijsko in interdisciplinarno prenašanje znanj

UVOD

Eden temeljnih ciljev pouka knjižničnega informacijskega znanja je, da dijaki usvojijo in razumejo razvrstitev knjižničnega gradiva v šolski knjižnici. Ni namreč dovolj, da v knjižničnem katalogu najdejo želeno gradivo, temveč je nujno, da ga znajo sami najti tudi na knjižnih policah. Pri vsem tem jim je lahko v veliko pomoč sodobna računalniška ter komunikacijska tehnologija, ki ob ustrezni rabi olajša iskanje in občutno skrajša čas, potreben za zadovoljevanje informacijskih potreb.

Na poti k doseganju omenjenih ciljev smo na Prvi gimnaziji Maribor izvedli pouk KIZ, pri katerem so vsi dijaki 1. letnika usvajali postavitev gradiva v šolski knjižnici s pomočjo pametnih telefonov, tablic in QR-kod. Iskanje smo izvedli tako v okviru samostojne izvedbe ur KIZ kot tudi v medpredmetnih povezavah, in sicer je moral vsak oddelek iskati gradivo z vsaj naslednjih predmetnih področij: najmanj enega (tujega) jezika, enega naravoslovnega in enega družboslovnega predmeta.

IZ TEORIJE V PRAKSO ...

Naši cilji so bili:

- S pomočjo sekundarnega elektronskega informacijskega vira (lokalnega kataloga ŠK) dijaki poiščejo ustrezno gradivo za reševanje nalog po postavitveni oznaki – signaturi na policah v šolski knjižnici.
- Za reševanje informacijskega problema dijaki uporabljajo IKT (tablice, pametne telefone).
- Razvijanje nekaterih ključnih kompetenc, in sicer:
 - **učenje učenja:** s pridobljenimi informacijami dijaki dopolnjujejo že znano snov ter usvajajo novo znanje;
 - **osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji:** dijaki uporabljajo knjižnični prostor, postavitev gradiva, signaturo, UDK, iščejo informacije;
 - **digitalna pismenost:** dijaki rešujejo

naloge s pomočjo informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Za izvedbo učnih ur smo potrebovali naslednje pripomočke:

- računalnike
- tablice
- pametne telefone
- generator QR-kod (npr. <http://www.qr-code-generator.com>).

Da bi lahko izvedli zastavljene naloge, smo knjižničarka in profesorice na predmetnih aktivih na podlagi kurikula za KIZ in učnih načrtov za posamezne predmete najprej skupaj pripravile vprašanja. Knjižničarka sem nato za vsako od vprašanj s pomočjo generatorja QR-kod oblikovala QR-kode ter jih nalepila na police v šolski knjižnici oz. na zadnje platnice knjižničnega gradiva, ki je bilo predmet iskanja.

Načrtovano delo smo izvedli v t. i. blokurah oz. dveh povezanih urah. Dijaki so se razdelili v pare (naenkrat je bila prisotna le polovica razreda). Vsak par je dobil svoja navodila (glej prilogo 1); vsak par je dobil drugačne naloge (glej prilogi 2 in 3), le zadnje naloge so imeli vsi enako, a dijaki tega niso vedeli.

SKLEP

Ob koncu izvedenega pouka smo bili zadovoljni vsi vpleteni: dijaki, ki so v veliki večini brez težav uspešno našli v nalogah zahtevano gradivo, in profesorice ter profesorji, ki smo le še utrdili svoje prepričanje o tem, da sodobna tehnologija ni le nujno zlo, temveč velikokrat zelo pomemben (motivacijski) dejavnik, ki olajša pouk in ga naredi še zanimivejšega in privlačnejšega za naše učence. T. i. mobilna učilnica s sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo omogoča aktivno vključevanje vseh akterjev pouka v proces vzajemnega učenja in s tem konstruktivno sodelovanje ter medgeneracijsko (dijaki so mnogokrat veliko spretnejši v uporabi sodobne tehnologije kot profesorji) in interdisciplinarno prenašanje znanj.

Viri

Kurikul. Knjižnično informacijsko znanje: gimnazija: splošna, klasična, strokovna gimnazija (2008). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. ISBN 978-961-234-684-3.

Posodobitve pouka v gimnazijski praksi. Knjižnično informacijsko znanje (2010). 1. izd., 1. natis. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

METKA KOSTANJEVEC, prof. slov., knjižničarka na Prvi gimnaziji Maribor
Naslov: Prva gimnazija Maribor, Trg generala Maistra 1, 2000 Maribor
E-naslov: metka.kostanjevec@prva-gimnazija.org

PRILOGA 1: Primer navodil za reševanje

NAVODILA ZA ISKANJE ZAKLADA

UDK, signatura

Vaje - Par št. 2

Iskanje zaklada se začne z odgovorom na spodaj zapisano 1. nalogo, ki 'se skriva' v tej QR-kodi*:

Če jo boste pravilno rešili, vam bo QR-koda na najdeni literaturi odkrila naslednje vprašanje. S pravilno rešitvijo boste prišli do nove QR-kode in novega vprašanja ... Tako nadaljujete do zadnjega vprašanja. Par, ki prvi pravilno reši vseh 20 vprašanj oz. nalog, zmagaja in dobi »skriti zaklad«.

* Naloga se je glasila:

1. naloga

S pomočjo COBISS/OPAC-a ugotovite, ali v šolski knjižnici PGM imamo delo **Slovenika: slovenska nacionalna enciklopedija**. Če da, ga poiščite na polici in prepisite njegovo signaturo. Če ga nimamo, poiščite katero koli drugo enciklopedijo o Sloveniji in/ali Slovencih in prepisite njeno signaturo.

PRILOGA 2: Delovni list 'Iskanje zaklada'

ISKANJE ZAKLADA:

UDK, signatura - vaje

1. Katere špansko-slovenske slovarje imamo? Zapiši naslov vsaj dveh. (UDK 81'374.81/82NEM)

2. Katere francoske revije si lahko izposodiš v naši šolski knjižnici?

3. Poišči knjigo o zgodovini medicine avtorja Petra Borisova in izpiši signaturo.

4. Zapiši lokalni UDK, ki v naši knjižnici označuje polico z gradivom za matematiko.

5. Poišči učbenik za pouk zgodovine v 1. letniku in izpiši signaturo.

6. Poišči Cankarjevo literarno delo, prevedeno v nemščino. Zapiši signaturo.

7. Na policah z grško klasično književnostjo poišči Herodotovo knjigo **Zgodbe**. Zapiši, kdaj je izšla in katera založba jo je izdala.

8. Na knjižnih policah poišči vsaj 1 turistični vodnik po Sloveniji in prepisi signaturo.

9. Prepisi lokalni UDK, ki označuje polico z dramskimi deli slovenskih avtorjev.

10. Poišči delo **Romeo in Julija** avtorja Williama Shakespeara, ki je izšlo v zbirki Klasje, in prepisi signaturo.

11. Janek Musek je znan slovenski psiholog. Poišči eno njegovo knjigo in prepisi njeno signaturo.

12. Poišči zgoščenko **Mešani na žarkih** našega profesorja Bojana Sedmaka. Preveri, ali imamo tudi njegovo pesniško zbirko z naslovom Tisto? Z najdenega gradiva prepisi signaturo.

13. Poišči **Atlas sveta za osnovne in srednje šole**. Prepisi signaturo.

14. Zapiši lokalni UDK, ki v naši knjižnici označuje polico z gradivom za gledališče.

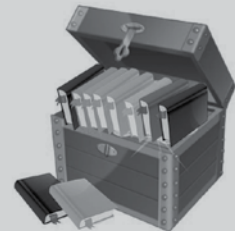
15. Poišči vsaj eno matematično vadnico, ki vsebuje vaje za realna števila, in prepisi signaturo.

16. Poišči DVD s filmom **Ne čakaj na maj** in prepisi signaturo.

17. Poišči knjigo **Saving private Ryan** Maxa Allana Collinsa, ki jo potrebujete za angleško bralno značko (zbirka Penguin Readers, Level 6).

18. Poišči pesniško zbirko Charlesa Baudelaira Rože zla in prepisi signaturo.

19. Poišči **Slovensko slovnico** Jožeta Toporišiča in prepisi signaturo.

Nemščina na knjižnih policah šolske knjižnice

1. Katere nemške revije si lahko izposodiš v naši šolski knjižnici? Zapiši vsaj 3 naslove.

2. Katere nemško-slovenske slovarje imamo? Zapiši vsaj 2 naslova. (UDK 81'374.81/82NEM)

3. Wolfgang Goethe je eden najbolj znanih nemških pisateljev. Poišči v knjižnici eno od njegovih literarnih del v nemščini in zapiši naslov. (UDK 82=112.2)

4. Pri Cankarjevi založbi je že večkrat izšel roman Hermana Hesseja **Stepni volk**? Prepiši letnice izdaj, ki so na voljo v naši knjižnici. (UDK 821.112.2)

5. Katere vrste slovarjev v povezavi z nemščino najdeš? Zapiši njihove naslove.

6. Poišči Cankarjevo literarno delo, prevedeno v nemščino. (UDK 82=112.2) Prepiši naslov in signaturo.

7. Poišči 4 knjige mladinske književnosti v nemškem jeziku in zapiši njihove naslove.

8. Med knjižnimi policami poišči 4 učbenike za nemščino in zapiši njihove naslove. (UDK 81=112.2)

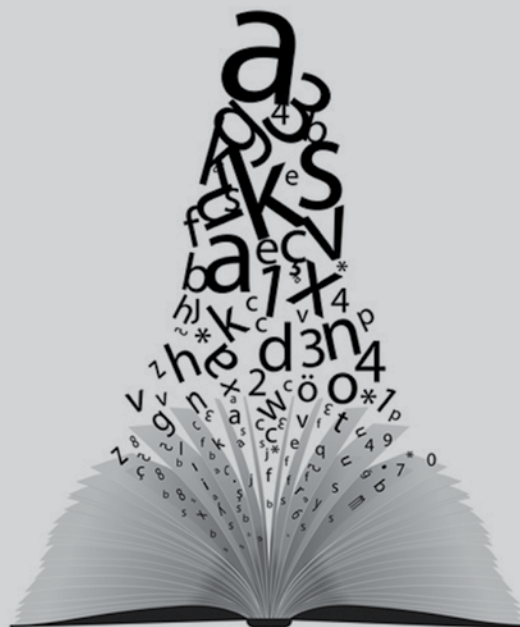
9. Napiši signaturo vodnika po mestu Dunaj. (UDK 913/919(036))

Delo s slovarji

1. V slovensko-nemškem slovarju poišči samostalnik, ki se začne na prvo črko tvojega imena, in izpiši slovnično-pomenske podatke, ki so zapisani.

2. V nemško-slovenskem slovarju poišči samostalnik, ki se začne na prvo črko tvojega priimka, in izpiši slovnično-pomenske podatke, ki so zapisani.

3. V nemško-nemškem slovarju poišči razlago besede »zeitgenossisch«.

Pisna naloga – rezultat medpredmetnega povezovanja

Writing Assignment – the Result of Intersubject Connection

Andreja Urbanec

Ključne besede

KIZ, pisna naloga, seminarska naloga, informacijska pismenost, formativno spremljanje

Izvleček

V prispevku je opisan primer poučevanja spretnosti izdelave pisne naloge. Začnemo že v 4. razredu z osnovami in potem iz leta v leto nadgrajujemo. Od osnov pisne naloge nato učenci napredujejo do izdelave seminarske naloge oz. nekateri celo do izdelave raziskovalne naloge. Pisno nalogo izdelujejo pri različnih predmetih, pri tem so učitelji mentorji vsebine, oblike pa knjižničarka. Tako se smiselno povezuje pouk vsebin KIZ-a in drugih predmetov. Za izdelavo pisne naloge morajo učenci poznati kriterije. Poznavanje oz. oblikovanje kriterijev pa je eden od elementov formativnega spremljanja, ki ga vključujemo v pouk. Kriteriji za pisno nalogo pa ne služijo samo kot opora za izdelavo same naloge, temveč kasneje tudi za dajanje povratne informacije, naj bo ta učiteljeva ali pa vrstniška (sošolcev).

UDK 027.8:659.2

Abstract

The article focuses on teaching how to write a writing assignment. The basics are introduced in the fourth grade and are upgraded each year. Students advance from the basics of writing to writing a term paper or even a research paper. Writing assignments are written in different classes, where the teacher is the mentor with reference to the content and the librarian is the mentor regarding the form. This establishes a connection between library information skills and other classes. In order to write a writing assignment, students must follow certain criteria. Knowing or defining the criteria is one of formative assessment elements incorporated in classes. The writing assignment criteria serve not only as support in writing the assignment but also as feedback later on, whether from the teacher or peers (classmates).

Keywords

KIZ, writing assignment, term paper, information literacy, formative assessment

UVOD

Novljanova (2002) informacijsko pismenost opredeljuje kot sposobnost opredelitve informacijske potrebe, pridobivanja, vrednotenja in uporabe informacij iz različnih virov. Ker je naravnana razvojno, je sestavna vsebina človekovega neprestanega učenja. Knjižnice uresničujejo program informacijskega opismenjevanja s sistematičnim učenjem in aktivnostmi, ki razvijajo kognitivne strategije za selekcijo, pridobitev, analizo, sintezo, vrednotenje in ustvarjalno rabo informacij na vseh stopnjah in ravneh.

Knjižnice uresničujejo program informacijskega opismenjevanja s sistematičnim učenjem in aktivnostmi, ki razvijajo kognitivne strategije za selekcijo, pridobitev, analizo, sintezo, vrednotenje in ustvarjalno rabo informacij na vseh stopnjah in ravneh.

Sistematično poučevanje izdelave pisne naloge bi morala biti ena od pomembnih nalog šolskega knjižničarja. Učenci se že v osnovni šoli srečujejo s pisnimi nalogami, vendar le redkokje sistematično pristopijo k poučevanju le-tega. Na naši šoli želimo v povezavi knjižničnega informacijskega znanja (dalje KIZ) in različnih predmetnih področij učence naučiti, kaj je ustrezna pisna naloga in v kakšne razsežnosti se lahko razvije.

Primer izdelave pisne naloge skozi KIZ je lahko optimalen primer razvijanja in poglobljanja različnih kognitivnih strategij na eni in številnih pismenosti (bralna, računalniška ...) na drugi strani.

Na naši šoli se učenci že nekaj let zelo sistematično učijo izdelati pisno nalogo. Začnejo v 4. razredu, kjer spoznajo, kaj pisna naloga pravzaprav je, kako je videti in kakšne so zahteve za dobro izdelano nalogo. Osnove pisne naloge iz 4. razreda nadgrajujejo še v 5. in 7. razredu, kjer se naloga razširi v seminarsko obliko, v 8. razredu pa nekateri učenci izdelujejo celo raziskovalno nalogo.

V 4. razredu namenijo izdelavi pisne naloge blokuro, v naslednjih razredih, ko gre le ga nadgradnjo, pa po eno šolsko uro. Pisno nalogo pišejo pri različnih predmetih: v 4. jo vključijo v pouk slovenščine, v 5. pri družbi, v 6. in 7. razredu pri športu, in v 8. pri biologiji.

Kriteriji dobre pisne naloge so prilagojeni posameznemu razredu, cilj pa je, da znajo ob koncu osnovnošolskega izobraževanja samostojno napisati in oblikovati seminarsko nalogo.

Ker sodelujem v razvojnem projektu Formativno spremljanje pri ZRSS, se pri pouku prepletajo tudi elementi formativnega spremljanja.

Opisan je primer izdelave pisne naloge v 5. razredu pri uri družbe. Naloga je vezana na naravoslovni dan, ko učenci obišejo razstavo Železna nit, kjer spoznajo življenje človeka na našem območju od kamene dobe dalje.

UČNA PRIPRAVA: CILJI, OBLIKE IN METODE DELA

PREDMET: DRUŽBA in KIZ

UČNA TEMA: Prazgodovina – razvoj človeka

UČNA ENOTA: Priprava pisne naloge

UČNI CILJI:

Družba:

- Učenci spoznajo razvoj človeka v prazgodovinskem obdobju.
- Spoznajo bivališče, oblačila, dejavnosti ljudi v prazgodovini.

KIZ:

- Spoznajo storitve, dostopne na spletni strani knjižnice.
- Ločijo različne vrste knjižničnega gradiva.
- Ločijo gradivo po namenu in spoznajo različne vrste informacijskih virov.
- Poznajo značilne vire za posamezne vede.
- Poznajo osnovne bibliografske podatke, pomembne za pridobitev vira.
- Izberejo primerno gradivo za določeno temo, ga ovrednotijo in uporabijo.

UČNE OBLIKE: frontalna, delo v parih, delo v skupini

UČNE METODE: razlaga, pogovor, prikazovanje, delo z besedilom

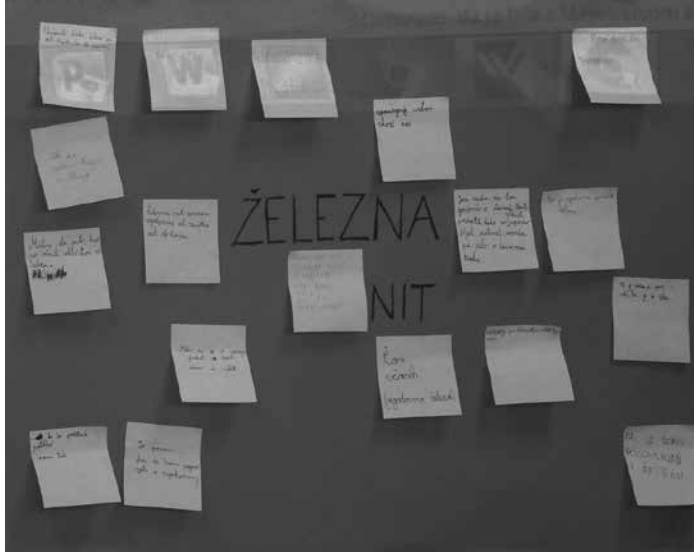
UČNA SREDSTVA IN PRIPOMOČKI: vzorci pisnih nalog

POTEK UČNE URE

Učiteljica je na začetku učne ure napovedala cilja ure: predpriprava na naravoslovni dan Železna nit in oblikovanje kriterijev dobre pisne naloge.

Za začetno motivacijo so učenci v eni povedi vsak zase zapisali, kaj si predstavljajo pod nas-

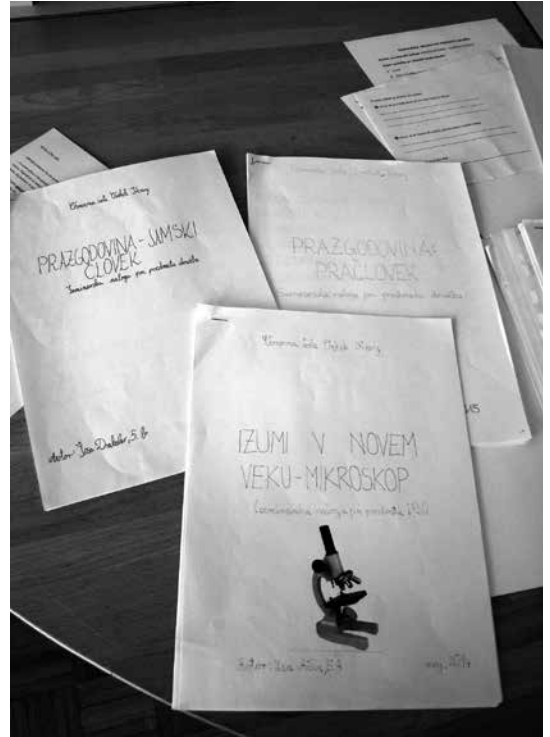
lovom Železna nit, zakaj tak naslov. Odgovore so napisali na samolepilne listke in jih prilepili na plakat. Ko so se odpravili na ogled razstave v Gorenjskem muzeju, so morali biti pozorni na razlago kustosinje, da so izvedeli, zakaj razstava nosi ime Železna nit.

Slika 1: Kaj je Železna nit? (Foto A. Urbanec)

- **Formativno spremljanje – ugotavljanje predznanja**

Po izvedeni uvodni aktivnosti so s knjižničarko ponovili koncept izdelave pisne naloge (deli naloge, naslovna stran, navajanje virov in literature) in si ogledali »plonk listek« oziroma pomoč na spletni strani šole, kjer je v zavihku šolske knjižnice objavljen primer dobre pisne

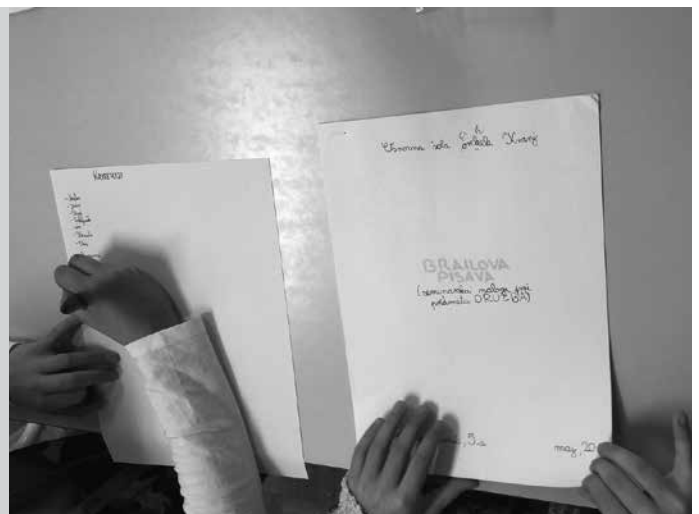

Slika 2: Primeri že izdelanih pisnih nalog (Foto A. Urbanec)

naloge z vsemi zahtevanimi elementi. S tem je knjižničarka dobila vpogled, koliko so si zapomnili iz preteklega leta in katera področja bo treba še bolj utrditi.

- **Formativno spremljanje – oblikovanje kriterijev uspešnosti**

Učenci so po parih dobili primere starih pisnih nalog in jih primerjali glede na ustreznost. (So

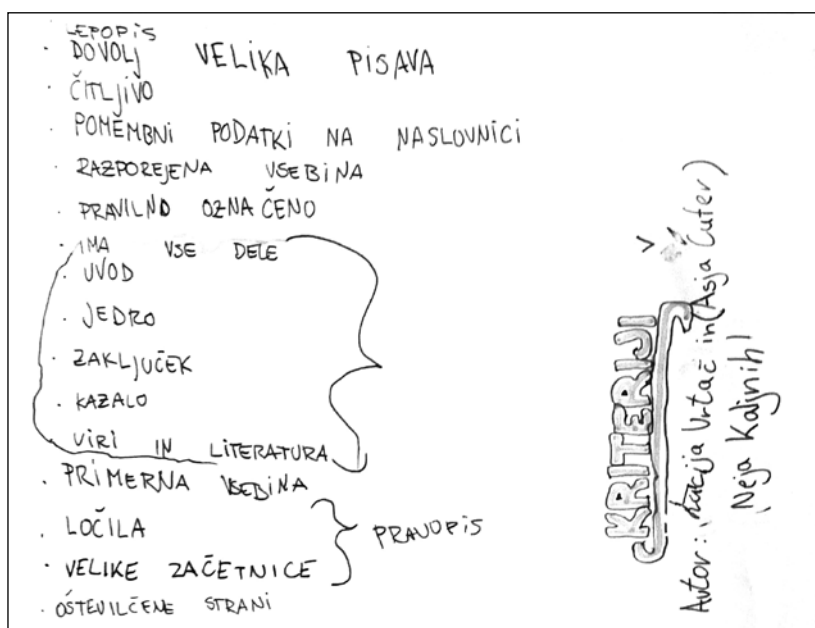

Slika 3a in 3b: Pregled obstoječih nalog in oblikovanje kriterijev (Foto: A. Urbanec)

bili upoštevani vsi elementi naloge, kaj je v nalogi manjkalo, je bilo česa preveč?)

Rezultate dela v paru so primerjali z drugim parom za isto mizo. Skupaj v skupini so oblikovali kriterije dobre pisne naloge, pri čemer so povzeli svoje znanje in ga kritično vrednotili.

Ko so končali, je vsaka skupina kriterije predstavila preostalim skupinam. Kriterije so zapisali na tablo, združili po vsebini in pomenili za vse. Nastali kriteriji bodo temelj za nadaljnje delo po izdelavi pisnih nalog. Učenci so v zvezek naredili še zapis kriterijev. Te bodo uporabili pri sovrstniškem vrednotenju pisnih nalog svojih sošolcev oziroma sošolk.

Slika 4: Oblikovani kriteriji za dobro pisno nalogo (Foto: A. Urbanec)

V nadaljevanju je učiteljica podala navodila za nalogo.

Naslov seminarske naloge: PRAZGODOVINA – RAZVOJ ČLOVEKA

Jedro razdelite po teh podnaslovih:

- 1 Uvod
- 2 Opis človeka: avstralopitek, neandertalec, homo habilis (spretni človek), homo erectus (pokončni človek), homo sapiens (učenc se sam odloči katerega človeka bo opisal)
 - 2.1 Oblačila
 - 2.2 Bivališče

2.3 Dejavnosti

2.4 Orodje in orožje

2.5 Živali in lov

3 Divje babe – koščena piščal

4 Zaključek

5 Viri in literatura

• **Formativno spremljanje – sovrstniška povratna informacija**

Učiteljica je še enkrat poudarila, naj bodo pri pisanju pozorni na kriterije dobre naloge. Kriteriji so bili kasneje tudi temelj za sovrstniško povratno informacijo, ki so jo dobili od sošolcev.

• **Formativno spremljanje – povratna informacija učitelju/knjižničarki**

Ob koncu ure je knjižničarka razdelila izhodne listke, ki so služili za povratno informacijo učitelju. Na izhodni listek so morali zapisati:

- 3 stvari, ki so ti bolj jasne ali so ti bile všeč pri tej uri;
- 2 stvari, ki ju moraš še utrditi, da boš dobro naredil nalogo;
- 1 stvar, ki ti ni bila všeč.

Pri evalvaciji ure sta učiteljica in knjižničarka spoznali, da sta zastavljene cilje dosegli, vendar prek izhodnih listov spoznali, da učenci želijo še enkrat ponoviti in utrditi navajanje virov in literature. Na podlagi tega sta se odločili, da bo v naslednjih dneh knjižničarka prišla za kratek čas v razred in skupaj z učenci ponovila navajanje literature.

SKLEP

Lavtarjeva (2003) navaja šest velikih spretnosti, ki jih mora posameznik obvladati, da velja za informacijsko pismenega:

- definiranje problema (prepoznati bistvo naloge, število in vrsto nalog),
- definiranje iskalne strategije (iskanje relevantnih virov),
- določitev informacijskih virov (lociranje vira, iskanje po viru, iskanje informacij znotraj virov),
- sinteza rezultatov iskanj (rešimo definirani problem, nova kognitivna shema, citiranje),
- vrednotenje procesa reševanja problema

<p>Preden odideš te prosim, da zapišeš:</p> <p>③ stvari, ki so ti bolj jasne ali so ti bile všeč pri tej uri Da bomo raziskovali zgodovino človeka, da imamo profesorja na šolski spletni strani in da bomo pisali seminarsko nalogo.</p> <p>② stvari, ki jih moraš še utrditi, da boš dobro naredil nalogo Ugotviti človeka, ki ga bom opisalo, koda knjige o zgodovini.</p> <p>① stvar, ki ti ni bila všeč Da ne bomo pisali seminarke na domov</p>	<p>Preden odideš te prosim, da zapišeš:</p> <p>③ stvari, ki so ti bolj jasne ali so ti bile všeč pri tej uri Da smo mi pomislili na to, da bomo napisali nekaj miselnosti, da se bodo menje, da smo pisali pritenje za nalogo, ter da smo dobili hit o čem bomo pisali.</p> <p>② stvari, ki jih moraš še utrditi, da boš dobro naredil nalogo da bom bolje pisal in da bom bil bolj motiviran</p> <p>① stvar, ki ti ni bila všeč Da je trajalo samo 1 uro</p>
--	--

Sliki 5 in 6: Primera izhodnih listkov (Foto: A. Urbanec)

Knjižničar mora poleg spretnosti za uporabo knjižnice razvijati tudi raziskovalne spretnosti in spretnosti dostopa, uporabe in vrednotenja informacij ter spretnosti za kritično mišljenje in reševanje problemov.

(ocenimo učinkovitost postopka, časovna komponenta, spoznavanje stila reševanja problemov.

Učenci se radi lotijo aktivnih nalog in pisna naloga je ena od teh. Najprej se morajo odločiti, o kateri vrsti človeka bodo pisali, poiskati in izbrati morajo ustrezno literaturo, jo pregledati oziroma prebrati, jo ovrednotiti (po ustreznosti) in smiselno uporabiti v pisni nalogi.

Lavtarjeva (2003) meni, da mora knjižničar poleg spretnosti za uporabo knjižnice razvijati tudi raziskovalne spretnosti in spretnosti

dostopa, uporabe in vrednotenja informacij ter spretnosti za kritično mišljenje in reševanje problemov.

Menim, da kot šolski knjižničarji lahko ponudimo levji delež pri informacijskem opismenjevanju, dobiti je treba samo dobro idejo in jo realizirati.

Največji dokaz, da je imel naš trud smisel, so opismenjeni učenci. Ti bodo čez nekaj let predstavljali intelektualce naše družbe, zato jih moramo na kakršno koli samostojno delo začeti navajati že na začetku osnovne šole. ●

Viri in literatura

Knjižnično informacijsko znanje. Kurikul: osnovna šola (2009). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 17. 11. 2016 s spletne strani: http://www.zrss.si/pdf/080711123601_1-k-knjiznicno_informacijsko_znanje_os-sprejeto.pdf.

Lavtar, D. (2003). Informacijska pismenost: diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Novljan, S. (2002). Informacijska pismenost. Knjižnica, let. 46 (4), str. 7–24.

UČNI načrt (2011). Program osnovna šola. Družba. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 10. 7. 2018 s spletne strani: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_druzba_OS.pdf.

ANDREJA URBANEC, univ. dipl. bibl. in prof. geografije, knjižničarka na Osnovni šoli Orehek Kranj
 Naslov: Osnovna šola Orehek Kranj, Zasavska cesta 53a, 4000 Kranj
 E-naslov: andreja.urbanec@osorehek.si

V goste vam prihajamo.

Sodelovanje z javnimi ustanovami: gostujoča razstava in Pravljične vesele počitnice v Mariborski knjižnici

We are Paying you a Visit. Cooperating with Public Institutions: Visiting Exhibition and Happy Fairytale Holidays at the Maribor Public Library

Izveček

Sodelovanje med Mariborsko knjižnico in javnimi ustanovami je bilo nadgrajeno z razstavo kustodinje pedagoginje iz Pokrajinskega muzeja Ptuj - Ormož. Skrb za mlade bralce so povezali s celo paleto bibliopedagoških dejavnosti z željo, da bi gostujočo razstavo in tradicionalne pustne like čim bolj obogatili in še bolj približali mladim obiskovalcem. Razstavo so nadgradili z vodstvi s pravljico in Pravljičnimi veselimi počitnicami. Namen le-teh je bil otrokom približati na premišljen način tematiko in jim v času počitnic omogočiti dejavnosti, v katerih bi se zabavali in tudi kaj novega izvedeli.

Ana Dolinšek

Ključne besede

Mariborska knjižnica, splošna knjižnica, sodelovanje s šolami in vrtci, razstave, bibliopedagoška dejavnost, vodstvo s pravljico, tradicionalni pustni liki

UDK 027.8:37(497.4Maribor)
006:394.25(497.41)

Abstract

The cooperation between the Maribor Public Library and public institutions was enhanced by an exhibition organized by the Regional Museum Ptuj-Ormož curator and teacher. The care for young readers was linked with a variety of bibliopedagogical activities with a desire to enrich as much as possible the visiting exhibition and traditional carnival characters and to bring them even closer to young readers. The exhibition was made even more appealing by with guided tours including fairy tales and Happy Fairytale Holidays which were organized with the purpose to introduce different topics to children in a deliberate way and offer holiday activities that were both entertaining and educational.

Keywords

Maribor library, general library, cooperation with schools and kindergartens, exhibitions, bibliopedagogy, guided tour with a fairy tale, traditional carnival characters

Mariborska knjižnica v okviru Službe za mlade bralce že od samega začetka zavzeto skrbi za otroke in mladostnike in zanje izvaja vrsto bibliopedagoških dejavnosti.

UVOD

Mariborska knjižnica ima bogate in pozitivne izkušnje pri sodelovanju z drugimi lokalnimi in slovenskimi javnimi zavodi in ustanovami. Posebej se lahko pohvalimo z večletnim sodelovanjem med Mariborsko knjižnico in Lutkovnim gledališčem Maribor, Zvezo prijateljev mladine Maribor, Umetnostno galerijo, Zavodom za varstvo kulturne dediščine Maribor ter z vrtci in šolami širšega območja. To sodelovanje nadgrajujemo s sodelovanjem tudi na področju dejavnosti z mladimi.

Na Službo za mlade bralce Mariborske knjižnice se je obrnila avtorica razstave Ptujске maske rajamo, v goste vam prihajamo, Metka Stergar, kustodinja pedagoginja, iz Pokrajinskega muzeja Ptuj - Ormož, z željo, da bi za razstavo našli primerno mesto tudi znotraj naše ustanove. V Službi za mlade bralce so kot primerno enoto (Mariborska knjižnica ima 20 enot), tako zaradi prostorskih zmogljivosti, kot tudi zaradi dejstva, da je razstava namenjena otrokom, izbrali Pionirsko knjižnico Nova vas.

Mariborska knjižnica v okviru Službe za mlade bralce že od samega začetka zavzeto skrbi za otroke in mladostnike in zanje izvaja vrsto bibliopedagoških dejavnosti. Svoje razstave za mlade bralce praviloma povezuje z različnimi dogodki in dejavnostmi in tako smo tudi tokrat

razmišljali, kako bi gostujočo razstavo čim bolj obogatili in jo umestili v prostor. Odločili smo se, da bomo postavitve razstave povezali z vodstvi s pravljico ter jo nadgradili s Pravljičnimi veselimi počitnicami in z obiskom avtorice. V razstavi smo prepoznali mnoge potenciale in dodatne možnosti, ki smo jih v Pionirski knjižnici Nova vas z veseljem uresničili.

Predstavitve in morebiti postavitev omenjene razstave se nam zdi primerna tako za šole kot vrtce. Vsebinsko pokriva zanimanje otrok in mladostnikov, nanjo se lahko naveže učni in vzgojni program. Razstavna dejavnost je zelo pomembna tako za splošne knjižnice kot tudi za šole in vrtce in predstavlja dodano vrednost v učnem procesu.

RAZSTAVA PTUJSKE MASKE RAJAMO, V GOSTE VAM PRIHAJAMO

Sodelovanje z drugimi javnimi ustanovami bogati ponudbo Mariborske knjižnice. To dodano vrednost smo prepoznali tudi v odlični razstavi, ki predstavlja živo kulturno dediščino – tradicionalne pustne like s ptujskega območja. Namenjena je predšolskim otrokom in učencem prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja OŠ. Štiri maske – pernati kurent, picek, vila in rusa – so predstavljene kot eksponati,

Slika 1: Vodstvo po razstavi

ki se jih otroci lahko dotikajo, jih raziskujejo in tudi oblečejo. Preostale maske so predstavljene na treh izvlečnih panojih. Vsako od štirih razstavljenih mask dopolnjuje plastificirana »knjiga« s štirimi stranmi formata A3, ki vsebuje jedrnato predstavitev pustnega lika. Besedilo je napisano z velikimi tiskanimi črkami. Knjiga je izdelana v obliki kartonke s skokicami in z odkrivanjem (poglej pod zavihek). Razstavo spremljajo: filmski posnetek mask na ptujskem kurentovanju in na »fašenkih« v okoliških vaseh, lesene sestavljanke, slikanica Mali kurent, mapa z naprstnimi lutkami in katalog Tradicionalne pustne maske na ptujskem območju. Z bogatim spremljevalnim gradivom je bila več kot primerna za Pionirsko knjižnico Nova vas, ki se ponaša z raznovrstnim knjižničnim fondom in z eno največjih slovenskih igrotek.

Razstava je bila na ogled od 1. 12. 2016 do 28. 3. 2017. V štirih mesecih si jo je ogledalo okoli 800 obiskovalcev, od tega 2/3 otrok in mladostnikov. Po zaključeni razstavi so otroci pogosto spraševali, kje je kurent in kdaj ga bomo spet imeli.

Razstave v Mariborski knjižnici imajo dolgo tradicijo. Kot je napisala Andreja Erdlen (prej Babšek) v prispevku Razstave so duša knjižnice (Babšek, 2006, v: Splet znanja in domišljije, str. 139–150), je treba to dejavnost skrbno negovati v vsakem oddelku in v vseh okoliščinah, saj na preišljen način otroka seznanimo z izbrano tematiko, se učinkovito odzivamo na določeno dogajanje v okolju, opominjamo na morebitne obletnice, podelitve nagrad in podobno, predvsem pa z njimi ustvarjamo prijetno vzdušje. Razstava v prostoru ima podoben učinek kot metafora v jeziku: učinkuje, čeprav se je bralec sploh ne zaveda.

DEJAVNOSTI OB RAZSTAVI

Ob razstavi smo izvajali tudi spremljajoče dejavnosti. Šolam in vrtcem smo ponudili voden ogled s pravljico (vodstvo po razstavi).

Vodstva po razstavi smo začeli z besedo PUST. Zahtevnost podanega je bila seveda primerna starosti poslušalstva. Pust enačimo z besedno zvezo »slovo od zime«. Tudi otroci so najpo-

gosteje podali to opredelitev, ima pa seveda pust veliko več simbolike in skritih pomenov. Pustu lahko rečemo tudi šemljenje, maškeranje in na Štajerskem *fašenki*. Vodstva smo zastavili tako, da smo začeli z zgodovinskim pregledom.

Sklepamo, da so se ljudje šemili že vsaj pred 10.000 in več leti. Najprej menda zato, ker so menili, da se v našemljencu naseli duh rajnega prednika. Pozneje zato, ker so se le v šemski opravi lahko približali duhu ali duhovom, ki oživljajo naravo in ji gospodujejo. Lahko trdimo, da šemljenje izhaja iz dvojnih korenin: iz čaščenja prednikov (manizem) in iz čaščenja duhov, ki živijo v naravi, ravnaajo letne čase in dajejo rodovitnost (animizem, animatizem). Šemljenje je torej splošno človeška posebnost (Kuret, 1989, 1 knjiga, str. 12).

Sprva so bile šeme resne, srhljivo grozne in šemili so se le moški. Z razkrojem stare vere so izgubile vsebino in ostale le oprava. Maske so postale smešne. Konec srednjega veka se je marsikaj spremenilo. Z renesanso pa so v polnosti zaživeli karnevali. Ti so prinesli nova življenjska občutja, predvsem pa zajeli tudi ženske. Pojavile so se tudi fantazijske karnevalske šeme.

Tudi s pustom se je nazadnje zgodilo, kar se je zgodilo še z mnogimi drugimi šegami; šemljenje za zabavo so prevzeli zlasti otroci (Ovsec, 1993, str. 103).

Pust na slovenskem ozemlju ima tudi bogato zgodovino. Kot je zapisal že Kuret (1989, 1 knjiga, str. 13), so raziskave zadnjih sto let prinesle presenetljiva spoznanja. Staroselci na naših tleh so bili že kristjani, vendar se prav vsem poganskim ostankom gotovo še niso povsem odpovedali. Cerkev je to zelo obsojala, zlasti so obsojali šeme, ki so predstavljale živali.

Najstarejša znana šema na Slovenskem (na današnjem ozemlju med Savinjo, Savo in Sotlo, do južnih obronkov Pohorja ter Kozjanskega) je košuta (cervula), ki so jo Slovenci prevzeli od staroselcev in izvira iz keltskih časov. Pri nas se pustno norenje omenja šele v prvi polovici 17. stoletja. Jezuitski kronist je leta 1631 v Ljubljani zapisal, da so jezuiti skušali zajeziiti obhode našemljencev (Kuret, 1989, 1 knjiga, str. 13).

Razstava v prostoru
ima podoben učinek
kot metafora v
jeziku: učinkuje,
čeprav se je bralec
sploh ne zaveda.

ZNAČILNOSTI ŠEM IN ŠEMSKI TIPI

Šeme nastopajo v skupini, ne govorijo, venomer tečejo ali poskakujejo, plešejo, uganjajo trušč, mažejo s sajami in kaj izmaknejo. Napisano pravilo je, da šemam ne smeš nič zameriti. Šeme poskrbijo, da ob pustu vlada res »narobe svet«.

V Sloveniji poznamo veliko število šemskih tipov. Imamo živalske (zoomorfne) šeme, ki spadajo med najstarejše. Tudi našo košuto smo podedovali iz davne preteklosti. Poleg nje srečujemo ruso, šimljo, konja, kamelo, kravo, medveda in druge živali. *Ptičje* (ornitomorfne) šeme pri nas niso številne, poznamo: piceka, gos, petelina. Šeme, ki kažejo človeško podobo (antropomorfne šeme), tudi segajo v daljno preteklost: ta star in ta stara (Kuret, 1989, 1 knjiga, str. 23). Poznejši karneval je na široko odprl vrata novodobnim šemam (cigan, dimnikar itd.) ali takim, ki so fantazijskega značaja.

Na Štajerskem maškaram pravijo fašenki. Najslavnejše štajerske šeme pa so koranti ali kurenti. Kuret (1989, 1 knjiga, str. 28) zapiše: »... našemiti se v koranta – to je sen slehernega fantiča s Ptujkega polja«. Izraz korant je bolj uporabljan, predvsem med etnologi. Z izrazom kurent označujemo vse spremembe in novosti v dediščini koranta.

V našo zavest so ga razni pisci v preteklosti postavili kot »staroslovanskega boga razbrzdanega veselja«. Že 200 let kot tak nastopa v številnih pripovedkah. Pripovedke o Kurentu kot junaku v ljudskem slovstvu (Kuret, 1989, 1 knjiga, str. 20–21):

- kot ajdovski bog, ki je rešil Slovence iz vesoljnega potopa;
- prekmurska pripovedka: o Kurentu kot lepem mladeniču, ki se ni mogel otresti žensk, zato je zbežal v puščavo in prosil Boga; naj mu skazi obraz, Bog ga je uslišal in zrasli so mu rogovi, nakar so mu ženske dale mir;
- kurent kot grozovit razbojnik, ki ga je Kristus ukrotil tako, da ga je spremenil v junca (za 7 let);
- kot navadni zemljan, siromak, a dobrega srca. Bog mu je dal mošnjo, v kateri ni nikoli zmanjkalo denarja, gosli, s katerimi je

vsakogar prisilil k plesu, in puško, ki je vselej zadela;

- kurent, ki je veseljačil po svetu, ukanil smrt in hudiča ter nazadnje pretental še sv. Petra.

Kot pustni lik ga najdemo na ozemlju sredi Ptujkega polja s središčem v Markovcih. Od tam so si ga sposodili v Halozah in na Dravskem polju. Ilich zapiše (2014, str. 22): »Svojčas so se kurenti delili na dve večji skupini, na markovske s pernatim pokrivalom in haloške z rogovi, v zadnjem času so razlike med njimi že precej zabrisane. Sprva so smeli biti kurenti le neporočeni fantje. V novejšem času so med njimi tudi moški in čedalje več otrok, ne manjka pa niti žensk in deklet.«

Korant je svojevrstna in skrivnostna šema. Oblečen je v ovčji kožuh, bel ali črn, prepasan z usnjenim pasom ali z verigo z vrsto velikih kravjih zvoncev in lepo vezenih robcev. Zvonci se dedujejo po hišah iz rodu v rod, robcev pa si nabere fant pri dekletih, če ga rade vidijo. Na glavi ima strašno kosmato kapo, ki zakriva ves obraz. Ta kapa je častitljiva dediščina, ki jo prevzema sin od očeta in mora ostati pri hiši. Oči in usta so obrobljeni z živo rdečo barvo, nos pa je podaljšan v nekak usnjen rilec. K ustom je prišita zgoraj in spodaj po ena vrsta na nit nabranega belega fižola, ki predstavlja zobe, pod nosom sta pritrjena dva šopa suhe vrtne mete namesto brk. Iz ust visi korantu dolg rdeč jezik. Kot naglavni okras kapi je pritrjena na vsako stran navzven vranja ali puranja perut, medtem ko štrlita kvišku dva goveja rogova ali pa – v novejšem času – dve tenki palici, ozaljšani s šopi perja in trakovi iz pisanega svilenega papirja. V roki nosi vsak korant ježevko – palico, ki je na enem koncu ovita z jezevo kožo, v sodobnosti s krznom ali usnjem.

Koranti se družijo v skupine in stalno poskakujejo, da zvonci čim glasneje rožljajo. Največje veselje korantom je, če spotoma presenetijo deklet. Največja sramota je za kurenta bila, če so mu sneli masko, zato se branijo z ostro ježevko. Navadno jih spremlja »tajfl«, hudič. Ves je črn ali rdeč in nosi korantom podobno črno kapo, le da ima krajše roge. Na plečih ima pritrjene črne vranje perutnice, ogrnjen pa je v ribiško mrežo, »šero«, v katero si lovi duše. V rokah drži železne vile.

Orači so naslednja maska s Ptujskega polja in sodijo med najimenitnejše. Hodijo v sprevodu. Na začetku je par ali več »konj« vpreženih v pravi ali lesen plug. »Konji« so našemljeni fantje v belih moških srajcah in belih ženskih spodnjicah s čipkami, prevezani s pisanimi svilenimi rutami. Na glavi ima vsak stožčasto pokrivalo iz lepenke, prelepljeno s pisanim papirjem in ozaljšano s papirnatimi rožami in pisanimi trakovi. Nekateri so pokriti s pražnjimi žametnimi klobuki, s katerih frfotajo raznobarni svileni trakovi. Navezane imajo tudi zvonce, ki se oglašajo pri vsakem koraku. »Konje« priganja poseben gonjač, »pokač« ali »bičar«. Pomemben spremljevalec oračev je burkasti pobirač, »mastnjak«, oblečen v žensko obleko, glavo ima pokrito z ruto, koš na ramenih in cekar v roki. Nekateri si naložijo babo iz cunj v koš (Kuret, 1989, 1 knjiga, str. 30–31). Orači zorjejo brazde, posejejo »repno seme«, gospodinja pa jim mora dati klobaso ali jajca.

Sledi rusa ali pustna kobilica. Dva fanta nosita »krušnjak«, ki jima ga pregrnejo z veliko ponjavo. Sprednji drži glavo, pritrjeno na palici. Spodnjo čeljust je mogoče premikati z vrstico. Zadnji drži veliko metlo, ki predstavlja rep. Na gambeli jaha iz cunj narejen »faček« (lutka

Slika 2: Picek, kurent in vila

fantiča). Gonjač vodi to razposajeno žival od hiše do hiše. Ima jo na prodaj, zato je povsod mnogo barantanja (Kuret, 1989, 1 knjiga, str. 32). Otroci so med vodstvom povedali, da je letos na Ptujcu rusa vse polulala in da je zato zelo poredna.

S koranti, orači in ruso pa pustni sprevod na Ptujskem polju še ni končan. Ko se rusa odmaje k sosedovim, že »pridrobentita« dva fantiča (Kuret, 1989, 1 knjiga, str. 33). Eden se je oblekel v *piceka* ali kokotiča, se pravi petelinčka. Pod pazduho si je navezal materino belo spodnjico, nase potegnil belo srajco, si nataknil na glavo dolgo, koničasto kapo iz belega papirja. Navadno zajaha palico, ki ima na zadnjem koncu navezan šop kurjih peres, na sprednjem pa nataknjeno pravo petelinjo glavo. Tako skače in pleše ob orglicah, na katere igra njegov spremljevalec.

Slika 3: Rusa

Kuret (1989, 1 knjiga, str. 38) zapiše: »Vse te in podobne pustne šege so ostanki starodavnih obredij, popačenih in zato toliko spremenjenih, da njihovega pravega nekdanjega obraza ni več moč prepoznati. Njihov smisel je bil vsekakor v tem, da bi si od dobrih sil v naravi pridobili plodno, bogato letino in obilen prirastek pri živini.«

Vodstvo po razstavi smo sklenili s pravljico ali dvema. Izbrali smo zgodbi Kurent v mesecu in Kurent, spremenjen v junca (--, 2008, Kole, kole, koledo, leto lepo mlado; Slovenske ljudske pripovedi ob letnih mejnikih, str. 11 in 13). Oglledali smo si še posnetek pustovanja na Ptujcu. Največje zanimanje pa je vedno vladalo pri pomerjanju kurentove oprave, ki je

Ko smo se bolje spoznali s pustnimi maskami, smo se prepustili ustvarjanju in vsak dan je nastala maska pustne šeme v različnih tehnikah.

bila otroške velikosti. Tako predšolske otroke kot tudi osnovnošolce je prav ta del najbolj navdušil. Medtem ko so vrtčevski otroci na glavo naredili tudi strašno kosmato glavo, so se morali večji zaradi njene majhnosti zadovoljiti le s plaščem, zvonci in ježevko.

Sploh mlajši otroci so priznali, da jih je bilo kurentov prej strah. Po izkušnji s pomerjanjem, pa se je ta strah zmanjšal. Niso pa si želeli vsi nadeti kostuma, seveda smo njihove želje upoštevali.

PRAVLJIČNE VESELE POČITNICE

Temo pusta in gostujočo razstavo sva s sodelavko Agico Kovše razširili tudi na Zimske pravljичne vesele počitnice. V Mariborski knjižnici izvajamo pravljичne vesele počitnice v

več enotah dvakrat letno, v poletnih in zimskih šolskih počitnicah. V letošnjem letu so bile zimske počitnice za vzhodno Slovenijo v času med 20. in 24. 2. 2017, pustni torek pa je padel na 28. 2. 2017.

Teden počitnic sva si razdelili, vsaka je prevzela pripravo za dva dneva, en dan pa smo gostili avtorico razstave, Metko Stergar. Počitniški dnevi so potekali takole: spoznavanje otrok z igrami, predstavitev pustne teme in pogovor z otroki, sledilo je še pripovedovanje pravljic. Ko smo se bolje spoznali s pustnimi maskami, smo se prepustili ustvarjanju in vsak dan je nastala maska pustne šeme v različnih tehnikah. V spodnji preglednici je razvidna razdelitev po dnevih, temah in tehnikah izdelave mask.

Likovne ustvarjalnice (Logar, 2006, Prireditve, prizorišča srečanj in ustvarjalnosti, v: Splet znanja in domišljije, str 125–126) so se med prireditvami Mariborske knjižnice začele pojavljati v devetdesetih letih. Pravljice z ustvarjalnico še vedno bogatijo praznična obdobja v letu in v manjših enotah obeležujejo prehode letnih časov in se pogosto prekrivajo s Pravljичnimi veselimi počitnicami. Prav ustvarjanje na podlagi pravljic otroke še dodatno pritegne in izdelek, ki ga ob koncu odnesejo in jih doma spominja na pravljичnost v knjižnici preživete ga časa.

Obisk veselih počitnic je bil dober. Število otrok se je vsak dan povečevalo, nekateri so prihajali redno vsak dan, nekateri pa le posamezen dan, kot so jim dopuščale možnosti in želje.

Obveščali smo jih prek spletne strani Mariborske knjižnice (www.mb.sik.si), z letaki in

Slika 4: Pravljичne vesele počitnice in gostja Metka Stergar

Preglednica 1: Program Pravljичnih veselih počitnic

Dan	Predstavitev	Pravljica	Delavnica
Ponedeljek	Vodstvo po razstavi Ptujske maske rajamo, v goste vam prihajamo	Kurent v mesecu (slovenska ljudska) Kurent, spremenjen v junca (slovenska ljudska)	Maske iz kartona in blaga
Torek	Laufarji (Cerkno pri Škofji Loki)	O Pustu in zakletem gradu (slovenska ljudska)	Maske iz lubja in semen
Sreda	Škoromati (Brkini) Coprnica Uršula (Cerknica)	Kurent (slovenska ljudska) Coprniška gora (slovenska ljudska)	Kape – škoromati
Četrtek	Gostja Metka Stergar – vodstvo po razstavi	Mali Kurent (Metka Stergar)	Maske kurenta iz rjavih papirnatih vrečk
Petek	Sodobne fantazijske maske	Meg in Mog (Nicoll, Helen) Prehlajeni čarodej (Stepančič, Lucija)	Domišljijske maske iz balonov in časopisa

Slika 5: Ustvarjalnice

Sodelovanja med splošno knjižnico in javnimi ustanovami nudijo tudi šolam in vrtcem dodatno dejavnost, ki jo lahko učitelji in vzgojitelji smiselno umestijo v svoj učno-izobraževalni načrt.

plakati v enoti Pionirske knjižnice Nova vas in preostalih enotah ter dosledno izposojevalci ob obisku članov v knjižnici, kjer je stik najpristnejši in učinek največji.

Ob analiziranju obiska in ob primerjanju s prejšnjimi leti je bil obisk v letošnjem letu nekoliko večji. Nihanja števila obiskovalcev so pri teh dejavnostih pričakovana. Odvisna so od želje otrok, dodatnih obveznosti, pripravljenosti staršev, da jih pripeljejo (če so iz bolj oddaljenih krajev) in ne nazadnje tudi od programa Pravljičnih veselih počitnic. Verjamem, da je prav tema pusta in pustnih mask, ki je časovno lepo sovpadala z bližajočimi se prazniki, pritegnila še dodatne obiskovalce zimskih Pravljičnih veselih počitnic.

SKLEP

V Mariborski knjižnici imajo prav posebno mesto naši mladi bralci. Direktorica Dragica Turjak je v zborniku zapisala (Turjak, 2006, Uvod, v: Splet znanja in domišljije, str. 7), da se [mladim bralcem] »posvečamo z veliko pozor-

nostjo in jim poleg izposoje knjig in drugega knjižničnega gradiva ponujamo še veliko več z namenom, spodbuditi jih k branju ter jim približati in priljubiti knjižnico za vse življenje«.

Veliko zaslugo za načrtno in sistematično delo z otroki in mladostniki ter za iskanje vedno novih in aktualnih projektov ima v Mariborski knjižnici Služba za mlade bralce, ki je tudi tokrat vzpostavila sodelovanje s Pokrajinskim muzejem Ptuj - Ormož in še posebej z Metko Stergar ter v knjižnico prinesla nove vsebine.

Razstava Ptujске maske rajamo, v goste vam prihajamo je obogatila našo ponudbo in verjamemo, da tudi privabila otroke, da so še raje in v večjem številu obiskali Pionirsko knjižnico Nova vas in naš razstavni prostor. Hkrati smo z razstavo povezovali in dopolnjevali naše redne obiske vrtčevskih in šolskih skupin, odpirali smo knjižnični fond, ki se je tematsko povezoval z razstavo, in z bibliopedagoškim delom sledili domoznanskemu, likovnemu, literarnemu in etnološkemu vidiku njenih vsebin.

Prav takšna sodelovanja med splošno knjižnico in javnimi ustanovami nudijo tudi šolam in vrtcem dodatno dejavnost, ki jo lahko učitelji in vzgojitelji smiselno umestijo v svojo učno-izobraževalni načrt. Pričujočo razstavo priporočam vsem, ki imajo v šoli ali vrtcu večji razstavni prostor, kamor bi lahko umestili razstavo in jo otrokom približali.

V želji po še boljšem sodelovanju med šolami, vrtci in splošnimi knjižnicami se bomo v naši ustanovi še naprej trudili za predstavitev novih in aktualnih projektov, ki nas bodo povezovali in nam omogočali skupno sodelovanje in delovanje v prid naših mladih uporabnikov. ●

Viri

- Bogataj, J. (2011). *Slovenija praznuje: sodobne šege in navade na Slovenskem*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Bogataj, J. (1998). *Smo kaj šegavi?: leto šeg in navad na Slovenskem*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Hieng, P. (2011). *Ta norčavi pustni čas*. Brezovica pri Ljubljani: Harlekin No. 1.
- Hieng, P. (2014). *Pod masko skrit in norčavo odkrit: slovenske maske in maskare*. Brezovica pri Ljubljani: Harlekin No. 1.
- Ilich, I. (2014). *Varuhi izročila: naša kulturna dediščina v dobrih rokah*. Celovec: Mohorjeva.
- -, (2008). *Kole, kole, koledo, leto lepo mlado, Slovenske ljudske pripovedi ob letnih mejnikih*, Radovljica: Didakta.
- -, *Informator*, glasilo Mariborske knjižnice (2017), številka 151.
- Kurent, N. (1989). *Praznično leto Slovencev: staro-svetne šege in navade od pomladi do zime*. 1. in 2. knjiga. Ljubljana: Družina.
- Letno poročilo Mariborske knjižnice* (2016). Dostopno na: <http://www.mb.sik.si/letno-poročilo-mariborske-knjiznice-2016.html> in Letna poročila iz prejšnjih let.
- Ovsec, D. J. (2010). *Praznovanje pomladi in velike noči na Slovenskem in po svetu*. Ljubljana: Modrijan.
- Ovsec, D. J. (1993). *Velika knjiga o praznikih: praznovanja na Slovenskem in po svetu*. [Ljubljana]: Domus.
- -, (2006). *SPLET znanja in domišljije: zbornik ob petdesetletnici mladinskega knjižničarstva v Mariboru: 1953–2003*. Maribor: Mariborska knjižnica.
- Šercer Stojanović, D. (2015). *Pustne maske*. Domžale: Tamaj.

ANA DOLINŠEK, bibliotekarka in pravljíčarka, zaposlena v Mariborski knjižnici
 Naslov: Mariborska knjižnica, Rotovski trg 2, 2000 Maribor
 E-naslov: ana.dolinsek@mb.sik.si

Vloga in pomembnost šolske mediacije na osnovni šoli

Role and Importance of School Mediation in Primary School

Manja Brinovšek

Izvleček

V prispevku obravnavam pomen mediacije v osnovni šoli, ki jo je Zakon o osnovni šoli, v letih 2008 do 2010, opredelil kot eno izmed ustreznih rešitev reševanja sporov, šole pa so jo nato vključile v svoje vzgojne načrte. Predstavljeni bodo teoretični temelji mediacije, postopki vključitve naše šole ter celostni pristop k mediaciji, v okviru katerega so sodelovali vsi zaposleni. Navajam tudi nekaj primerov iz prakse, kjer se je mediacija izkazala kot ustrezna rešitev.

Ključne besede

mediacija, vrstniška mediacija, mediator, osnovna šola, šolska knjižnica

UDK 373.3:347.965.42

Keywords

mediation, peer mediation, mediator, primary school, school library

Abstract

The article introduces the significance of primary school mediation, defined by the Elementary School Act from 2008-2010 as one of the appropriate dispute solving solutions, which was introduced in school education plans. Included are theoretical mediation basics, the inclusion process of our school and a comprehensive mediation approach with the participation of all employees. A few practical examples are also given as instances where mediation proved successful.

UVOD

V zadnjih letih, po sprejemanju vzgojnih načrtov¹ v osnovnih šolah, ki jih je predvidel Zakon

1 Vzgojni načrt je dokument, ki določa načine uresničevanja ciljev in vrednot v osnovni šoli, ob upoštevanju potreb in interesov učencev ter posebnosti širšega okolja. Ministrstvo za šolstvo in šport je že leta 2008 v priporočilih za izdelavo vzgojnih načrtov po slovenskih šolah predlagalo šolsko mediacijo kot enega izmed pristopov za delo z učenci.

o osnovni šoli,² je ena izmed zelo zaželenih tehnik reševanja sporov ravno vrstniška mediacija. Vendar pa tovrstna mediacija ne more obstajati brez šolske mediacije, ki pa jo smejo voditi le usposobljeni šolski strokovni delavci. Tudi na naši šoli se je vodstvo, v posvetu z zainteresiranimi strokovnimi delavci, odločilo

2 Vzgojni načrt za osnovne šole je obvezen od šolskega leta 2009/2010.

Vrstniška mediacija je ena izmed oblik alternativnega reševanja sporov. Pri vrstniški mediaciji je celoten proces v rokah učencev.

Mediacija v šoli spodbuja pozitivno komunikacijo – mlade spodbuja k temu, da svoje konflikte rešujejo tako, da prisluhnejo drug drugemu, razvijajo kritično mišljenje in veščine razreševanja konfliktov.

začeti vpeljevati postopke za usposabljanje mediatorjev (najprej strokovnih delavcev). Ob tem je bilo pomembno, da se je šola priprave lotila celostno (upoštevajoč zakonodajo, prostorske in kadrovske zmožnosti) ter zasnovala in potrdila načrte in vizijo dela. Pomembno je tudi dejstvo, da se je pri nakupu literature vključil tudi šolski knjižničar, ki je poskrbel za nabavo aktualnih gradiv, njihovo strokovno obdelavo ter kroženje. V knjižnici so področju namenjene posebne police, pripravljena je bila tudi informativna razstava. V prispevku bodo predstavljeni teoretične osnove in vrste mediacije ter praktični primeri in izkušnje iz naše šole.

MEDIACIJA, ŠOLSKA IN VRSTNIŠKA MEDIACIJA

»Mediacija je postopek, v katerem se osebe, ki imajo problem ali konflikt, ob pomoči tretje osebe, posrednika oziroma mediatorja, pogovorijo in ugotovijo, kje so točke njihovega spora, izrazijo svoja mnenja, ideje, težave in čustva, izmenjajo stališča ter poskušajo najti rešitev, s katero bodo vsi zadovoljni. V mediaciji prevzamejo udeleženci odgovornost za rešitev nastalega konflikta. Mediacija pomaga pri vzpostavljanju odnosov medsebojnega zaupanja in spoštovanja. Mediator, posrednik v sporu, je lahko vrstnik ali odrasla oseba. Prevzema le vlogo mediatorja in ne posega v samo reševanje problema, čeprav modro ponudi potrebno pomoč. Pomembna značilnost vrstniške mediacije je, da je proces mediacije v celoti v rokah učencev: izvajajo ga učenci za učence, toda s pomočjo mentorja. To je dragocena izkušnja za strani v sporu in za vrstnike mediatorje. Mediacija je prostovoljen, izvensoden proces reševanja težavnih vprašanj, v katerem se soudeleženci v sporu, ob podpori mediatorja (nepriistranskega posrednika), sporazumejo, da bodo v poštenem odnosu iskali rešitev spora, ki bo ustrezala interesom vseh udeleženi.« (Priporočila, 2008, str. 19)

Mediator je torej strokovno usposobljena, kompetentna oseba za vodenje in izvajanje mediacije. V svoji vlogi je nepristranski in nevtralen, skrbi za spoštljivo ter konstruktivno

komunikacijo med udeleženci. V samem procesu mediacije (ob pomoči ustreznih metod in tehnik) udeležencem omogoča iskanje in odkrivanje sprejemljivih rešitev za obe strani.

Šolska mediacija (povzeto po spletni strani³) je s šolo in šolskim okoljem povezana mediacija, ki je v prvi vrsti namenjena učencem, šoli in staršem učencev, poleg tega pa tudi drugim vpletenim, ki so s šolo tako ali drugače povezani. Šolska mediacija vključuje mediacijo v sporih med učenci ali med starši učencev, med učenci oz. njihovimi starši in zaposlenimi, med zaposlenimi, med zaposlenimi in vodstvom šole ter med šolo in okoljem ali drugimi institucijami.

Vrstniška mediacija je ena izmed oblik alternativnega reševanja sporov. Pri vrstniški mediaciji je celoten proces v rokah učencev (gre za konstruktiven način reševanja konfliktov, kjer za svoje spore prevzamejo odgovornost učenci sami). V vlogi mediatorjev delujejo učenci, ki so se izobraževali za mediatorje. Mediacijo opravljajo pod mentorstvom učiteljic mediatork. Tudi v tem procesu mediacije osebi, ki sta sprti, s pomočjo nevtralne osebe – mediatorja prek pogovora sprejmeta sporazumni dogovor, s katerim bodo zadovoljni vsi udeleženi. Mediacija v šoli spodbuja pozitivno komunikacijo – mlade spodbuja k temu, da svoje konflikte rešujejo tako, da prisluhnejo drug drugemu, razvijajo kritično mišljenje in veščine razreševanja konfliktov.

MEDIACIJA NA NAŠI ŠOLI

Kot je že omenjeno že v uvodu, smo se na naši šoli za pristop k mediaciji in izobraževanje odločili skupaj z vodstvom. Po dogovoru na eni izmed pedagoških konferenc so vsi zaposleni prejeli program in prijavnico za osnovno izobraževanje za mediatorje ter zloženko Zavoda ARSIS⁴ (ki ga je kot izvajalca izbralo vodstvo). Zavod ARSIS je izvajal transformativno mediacijo, katere vrednost ni le v konkretnem reševanju problemov. Dodatno omogoča tudi osebnostno oziroma moralno rast ter transformacijo, kar pomembno prispeva k oblikovanju

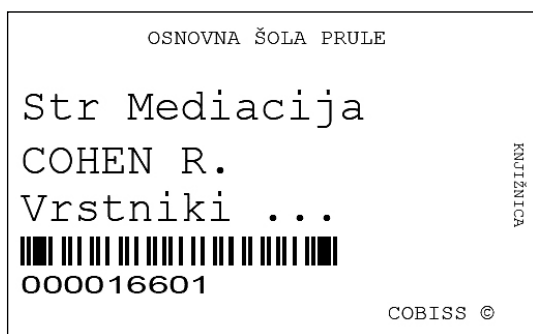
3 Spletna stran zavoda: <http://www.rakmo.si/mediacija/solska-mediacija.html>.

4 Več o zavodu: <http://www.arsis.si>.

osebne integritete. Družbo in posameznika spreminja, saj teži tudi k boljšim medosebnim odnosom. Transformativna mediacija je zato pomembna tudi kot socialni proces v družinski in institucionalni vzgoji, saj nudi pozitiven vzorec dobrih medsebojnih odnosov na vseh ravneh in v vseh okoljih. Za izobraževanje se je odločilo 12 strokovnih delavk, ki so opravile vse potrebno.

Po opravljenem izobraževanju so šolsko mediacijo predstavile na sestanku učiteljskega zbora. Koordinatorica mediatorjev na šoli je socialna pedagoginja Manja Brinovšek. Kot koordinatorica je s šolskim knjižničarjem sodelovala pri izboru ter naročanju knjig, iger, brošur in preostalega gradiva. Skupaj sta izdelala informativno zbiranko, ki je učencem na voljo v knjižnici. V knjižnici je tudi posebna polica z gradivom o mediaciji, kjer učenci dobijo dodatna pojasnila ter se informirajo, raziskujejo in se dodatno seznanijo z vsebinami. Knjižničar je gradivo posebej označil, da ga je lažje najti v katalogu, ter pripravil in označil posebne police (oznaka police je enaka oznaki na nalepki). Za učitelje je na voljo tudi nekaj primernih socialnih in namiznih iger, ki so uporabne pri mediaciji.

Mediatorke so na kratko predstavile mediacijo ter postopke, prostor, namenjen mediaciji, in urnik. Razdelile so tudi zloženke. Šolo so opremile z barvnimi oznakami in plakati o mediaciji.

Slika 1: Nalepka gradiva, ki se nahaja v učiteljski knjižnici na policah, namenjenih mediaciji.

Nato je bila na vrsti predstavitev mediacije učencem. Od 1. do 5. razreda je posamezna mediatorka poskrbela za dogovor z razredničarkami, kdaj bi potekala predstavitev in kako. Učenci od 6. do 9. razreda so imeli predstavitev v času razrednih ur (temi so namenili 15 minut). Mediatorke so na kratko predstavile mediacijo ter postopke, prostor, namenjen mediaciji, in urnik. Razdelile so tudi zloženke. Šolo so opremile z barvnimi oznakami in

plakati o mediaciji. Ravno tako so vidno označile vrata v prostor za mediacijo ter izdelale informativno zloženko (ta je na voljo na spletni strani šole <https://www.osprule.si/2016/09/27/mediacija/>).

Slika 2: Eden izmed plakatov, nameščen na vratih razreda.

Tudi za starše je šola večkrat organizirala predavanja in delavnice na temo mediacije. Eno izmed bolj obiskanih predavanj in delavnico za starše učencev od 1. do 5. razreda, z naslovom *Pomen in vrednost mediacije v vzgoji, je izvedla*

Slika 3: Vabilo za starše, ki je bilo objavljeno na oglasni deski šole.

Za zelo dobro implementacijo mediacije so se izkazali organizirani dnevi dejavnosti za posamezne razrede.

predavateljica Ivanka Marić (Zavod Arsis). V uvodu je podala nekaj splošnih informacij o mediaciji. Nato je sledila igra vlog v trojicah (reševanje problemov) in podelitev izkušenj v skupini.

Na šoli smo izvedli dodatno izobraževanje za vse strokovne delavce (seznanitev s potekom mediacije, gradivom, smislom ter umestitvijo v zakonske okvire), učencem smo nudili organizirano pomoč, poleg tega pa potekata še dve interesni dejavnosti na temo mediacije. Pri interesni dejavnosti je bila ena izmed uvodnih ur namenjena tudi zbiranju in pregledovanju literature na temo mediacije, kar so učenci pripravljali skupaj z učitelji in s knjižničarjem. Preverili so COBISS-katalog naše šole in vzajemni katalog COBIB, ki zajema vse slovenske knjižnice. Našli in zapisali so kar nekaj virov, ki jih na šoli še nismo imeli in smo jih nato tudi dokupili.

Za zelo dobro implementacijo mediacije so se izkazali organizirani dnevi dejavnosti za posamezne razrede. Naj omenim le nekaj primerov. Kulturni dan za prvo- in drugošolce je bil preplet ogleda predstave in likovnega postvarjanja ter navezovanja na temo mediacije. Učenci so prek filmskih junakov spoznavali, da so lahko razlike, ki jih motijo, tudi dragocene. Za učence od 6. do 9. razreda smo ob različnih priložnostih izvedli kulturni dan z naslovom Konstruktivna komunikacija. Vsebina je bila vezana na področje šolske mediacije. Učenci so bili razdeljeni v tri mešane skupine, vsako je vodila ena mediatorka. Prek različnih socialnih iger, ki so potekale v parih, v manjših skupinah ali individualno, so spoznavali različne oblike konstruktivne komunikacije, razvijali komunikacijske spretnosti in se učili pozitivnih komunikacijskih veščin, razvijali občutek enakovrednosti, pomembnosti in sprejetosti v skupini, spoznavali sami sebe pri svojih ravnanjih, razvijali občutek zaupanja vase in v drugeter občutek za sposobnost reševanja problemov in konfliktnih situacij.

Omenimo še nekaj, s šolsko knjižnico povezanih, primerov, pri katerih je pomagala izvedba šolske mediacije: Prvi primer se nanaša na situacijo v povezavi s knjižničnim gradivom, ki se je pripetila med poukom, ko so učenci za

delo uporabljali izposojeno knjižnično gradivo. Dva učenca sta med uporabo knjige le-to tako poškodovala, da jo je bilo treba nadomestiti. Posredovanje mediatorke je bilo potrebno pri ugotavljanju odgovornosti glede poškodbe knjige. Učiteljica je predlagala, da bi težavo odpravili s pomočjo mediacije. Učenca sta se strinjala, prav tako knjižničar. Mediativni pogovor, ki je potekal v knjižnici, je pripeljal do rešitve spora, s katero so se vsi strinjali.

Ravno tako je bila mediacija potrebna v povezavi z izgubljenim knjigo, ko učenec doma ni povedal za dogodek. Kasneje, po mediaciji, smo ugotovili, da je bila za dogodek kriva druga oseba, ki je odtujeno knjigo tudi vrnila.

Omeniti velja še dogodek v knjižnici, kjer sta se dva učenca prepirala o peresnici in njeni vsebini, hkrati pa je bil po naključju navzoč tudi učenec vrstniški mediator. Težavo so rešili sami, brez posredovanja knjižničarja. Po končanem dogodku je vrstniški mediator obvestil knjižničarja in o dogodku poročal tudi na naslednjem srečanju z mentoricami.

SKLEP

Mediacija je ena izmed oblik alternativnega reševanja sporov. V procesu mediacije osebi, ki sta sprti, s pomočjo nevtralne osebe (mediatorja) prek pogovora iščeta sporazumni dogovor, s katerim bodo zadovoljni vsi deležniki. Zato lahko v vsakdanjem življenju poznavanje mediacije in uporaba mediativnih načinov reševanja konfliktov pomembno prispevata k pozitivni komunikaciji ter ustvarjalnemu reševanju problemov. Gre za stalni vzorec strpnega urejanja medsebojnih odnosov, medsebojnega priznavanja, opolnomočenja itd. Na šoli smo tako nekajkrat izvedli izobraževanje za strokovne delavce o mediaciji za vsakdanjo rabo. Teoretični del je predstavila vabljen predavateljica, nato pa so šolske mediatorke z vsemi navzočimi izvedle skupinsko delo. Prav tako je pomembno, da so starši učencev obveščeni o mediaciji in da jo podpirajo, saj se tako učenci lažje odločajo za tako reševanje sporov.

V prispevku sem predstavila mediacijo in njeno zakonsko umestitev v osnovne šole ter njene učinke in načine, kako jo na šoli vključu-

Vrstniška mediacija povečuje socialno opremljenost mladih ter zmanjšuje nasilje med njimi.

jemo v šolski vsakdan (uporabnost pri večini situacij, s prostovoljnim vključevanjem deležnikov). Pomembna je tudi šolska knjižnica, ki je učencem in pedagoškim delavcem na voljo ves čas njihovega izobraževanja in jim zagotavlja literaturo ter včasih nudi tudi prostor za opravljanje mediacije.

Naj sklenem z mislijo: »Če je učencem dovoljeno napraviti in popravljati napake, je večja verjetnost, da bodo pripravljene spreminjati vedenje, da bodo izgrajevali pozitivno samopodobo in samospoštovanje, da bodo lažje razumeli napake drugih in razvijali svojo strpnost.« (Priporočila, 2008, str. 20)
Vrstniška mediacija povečuje socialno oprem-

ljenost mladih ter zmanjšuje nasilje med njimi. Poleg tega uči, ozavešča in širi družbene vrednote, kot so nenasilna komunikacija, spoštovanje, pravičnost, poštenje, odgovornost, sožitje, mirno in kakovostno sobivanje, ter krepi pozitivno samopodobo in spodbuja osebno rast ter razvoj mladostnikov.

Morda se je komu izobraževanje za mediatorja zdelo zares obsežno in naporno, vendar lahko iz osebnih izkušenj zapišem, da je končni izkupiček poleg naziva tudi ta, da zelo veliko pridobite na osebni ravni, znanje pa dejansko lahko uporabite na vseh področjih življenja in delovanja. ●

Literatura

- Cohe, Richard L. (2012). Vrstniki razrešujejo konflikte: vrstniška mediacija v šolah. Ljubljana: Zavod RAKMO.
- Marič, I. (2010). Šolska mediacija kot vzgojna dejavnost. Celje: Zavod Arsis, center za mediacijo in razvoj nove kulture odnosov.
- Marič, I. (2010). Vrstniška mediacija: gradivo za usposabljanje vrstniških mediatorjev v osnovnih in srednjih šolah. Celje: Zavod Arsis.
- Mediacija v teoriji in praksi: veliki priročnik o mediaciji (2011). Ljubljana: Društvo mediatorjev Slovenije.

- Priporočila o načinih oblikovanja in uresničevanja vzgojnega načrta osnovne šole (2008). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Dostopno na: http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/doc/Priporocila_vzgojni_nacrt_25_8_08.doc.
- Vzgojni načrt OŠ Prule (2017). Ljubljana: Osnovna šola Prule.
- Zakon o osnovni šoli. Uradni list RS, št. 46/16. Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO448>.

MANJA BRINOVŠEK, univ. dipl. soc. ped., je zaposlena kot socialna pedagoginja na Osnovni šoli Prule v Ljubljani.
Naslov: Prule 13, 1000 Ljubljana
E-naslov: manja.brinovsek@guest.arnes.si

Petnajst let delovanja knjižnice na Glasbeni šoli Jesenice

Fifteen Years of the Music School Jesenice
Library

Nina Jamar

Izveček

Prikazan je način delovanja šolske knjižnice na Glasbeni šoli Jesenice. Ob petnajstletnici knjižnice je opisano njeno delovanje v preteklosti in dodan pogled v prihodnost. V prihodnosti naj bi bil poudarek na čim boljšem sodelovanju knjižnice z učenci in učitelji Glasbene šole Jesenice. Rezultat vsega dela naj bi bila kakovostno vodena in urejena knjižnica na Glasbeni šoli Jesenice.

Ključne besede

šolske knjižnice, glasbene šole, osnovne šole, Glasbena šola Jesenice

UDK 026:377.3:78(497.4Jesenice)

Keywords

school libraries, music schools, primary schools, Music School Jesenice

Abstract

The article illustrates the Music School Jesenice school library operations. The occasion of its fifteenth anniversary is a time to reminisce about its past activities and look into the future. Future focus should be on the best possible cooperation between the library and the students and teachers of the Music School Jesenice, and all efforts should be directed towards quality management and organization of the Music School Jesenice library.

UVOD

Pisanje prispevka sta spodbudila članek mag. Francija Pivca v Šolski knjižnici (Pivec, 2007) pa tudi želja predstaviti delovanje knjižnic na glasbenih šolah, ki se trudijo čim boljše opravljati svoje delo. Knjižnica na Glasbeni šoli Jesenice obstaja petnajst let. Prav je, da glede na

petnajstletnico obstoja, zapišemo nekaj besed o njenem delovanju. Res je, da nima dolge in bogate zgodovine, pomembno pa je pregledati, kaj je bilo doslej že narejenega, in si na podlagi tega zastaviti načrte za prihodnost. Članek o petletnem delovanju knjižnice na Glasbeni šoli Jesenice pa je bil objavljen v Šolski knjižnici leta 2009 (Jamar, 2009).

1 GLASBENA ŠOLA JESENICE

1.1 ZGODOVINA GLASBENE ŠOLE JESENICE

Zgodovina Glasbene šole Jesenice sega v leto 1946, ko je bil organiziran glasbeni tečaj za violino, klavir, pihala, solopetje, trobila, violončelo in glasbeno teorijo. Septembra 1947 pa je bila z Odlokom Ministrstva za prosveto in kulturo LR Slovenije ustanovljena Državna glasbena šola na Jesenicah. Prostore je dobila v stavbi jeseniške Gimnazije. Vsa leta je šola učence v oddelke za klavir, godala, pihala, trobila, tolkala, harmoniko, kitaro, nauk o glasbi. Oddelek za solopetje je deloval v letih 1950–1971 in 1981–1984, nekaj časa je deloval tudi oddelek za balet. Široka in razgibana dejavnost društva Svoboda in gledališča na Jesenicah je v prvih petnajstih letih k sodelovanju pritegnila tudi glasbeno šolo. Tako so učenci sodelovali pri mladinskih spevoigradah, operetah, operi (Tremerski dukat), na proslavah in akademijah. Še posebej je treba omeniti simfonični orkester glasbene šole, ki je deloval pod vodstvom Rada Kleča. Sestavljali so ga pedagogi, učenci in člani društva Svoboda. Pri izvedbi so jim pomagali tudi poklicni glasbeniki ljubljanske opere in filharmonije. Orkester je naštudiral več samostojnih koncertov, sodeloval pri raznih proslavah in akademijah ter naštudiral program s sodelovanjem oddelka za solopetje. Izvajali so koncerte za violino in klavir vodilnih svetovnih skladateljev (Mozart, Haydn, Čajkovski itd.). Rado Kleč je vodil tudi harmonikarski in godalni orkester. Leta 1964 se je šola približala tudi učencem in krajanom zunaj Jesenic. Odprla je dislocirane oddelke v Žirovnici, Kranjski Gori in Mojstrani. Poleg internih in javnih nastopov je prirejala tudi učne ure za učence osnovnih šol, sodelovala na javnih in kulturnih prireditvah v občini, se udeleževala Srečanj glasbenih šol Gorenjske in zamejstva, radijskih snemanj in tekmovanj glasbenih šol Slovenije. Leta 1993, natančneje 15. oktobra je Glasbena šola Jesenice dobila nove prostore na Kežjarjevi 22 na Jesenicah. Že v šolskem letu 1993/1994 pa so se začele priprave na obnovo največjega kulturnega spomenika na Jesenicah, tako imenovane Kasarne na Stari Savi. Del stavbe, katere obnova je bila končana marca 2005, je od takrat dalje namenjen dejavnosti

Šolsko leto 2004/2005 je bilo za Glasbeno šolo Jesenice prelomno, saj se je preselila v nove prostore, ki so del muzejskega kompleksa Stare Save. Takrat je svoj prvi prostor, 35 m², dobila tudi knjižnica.

Glasbene šole Jesenice. Nov prostor vsekakor pomeni tudi veliko novih delovnih izzivov, ki jih na Glasbeni šoli Jesenice z velikim ponosom tudi uresničujemo. Predvsem je pomembno omeniti delovanje orkestrrov (pihalni, godalni, big band, harmonikarski), baletni oddelek, uspehe učencev na različnih tekmovanjih, srečanja harmonikarskih orkestrrov Slovenije ter sodelovanje s šolami doma in v tujini ter lokalnim okoljem. Leta 2017 je Glasbena šola Jesenice praznovala svojo sedemdesetletnico, ki jo je obeležila z izdajo zbornika, priročnika za korepeticije za balet, zgoščenke s posnetki učencev, koledarjem, slavnostnim koncertom, glasbenim abonmajem jeseniških glasbenikov in skladateljev ter celovečernim koncertom Simfoničnega orkestra Jesenice. V slavnostnem letu je namreč Glasbeni šoli Jesenice uspelo, da je pod njenim okriljem in dirigentskim vodstvom Natalije Šimunović na Jesenicah po dolgih letih spet zazvenel simfonični orkester (Šestdeset let Glasbene šole Jesenice, 2007).

2 KNJIŽNICA GLASBENE ŠOLE JESENICE

2.1 ZGODOVINA KNJIŽNICE NA GLASBENI ŠOLI JESENICE

Knjižnica na Glasbeni šoli Jesenice začela delovati v šolskem letu 2003/2004, ko še ni imela svojih prostorov. Takrat smo gradiva začeli intenzivno obdelovati v računalniškem programu Šolska knjižnica. Gradivo je bilo shranjeno na podstrešju in v učilnicah posameznih učiteljev. Pred tem so bile note označene z inventarnimi številkami in žigosane, v enotah gradiva pa je bil kartonček, namenjen izposoji gradiva. Evidence izposoje gradiva nismo vodili. V knjižnici je zaposlena knjižničarka za 0,20 % delovnega časa, kar pomeni 8 ur na teden.

Šolsko leto 2004/2005 je bilo za Glasbeno šolo Jesenice prelomno, saj se je preselila v nove prostore, ki so del muzejskega kompleksa Stare Save. Takrat je svoj prvi prostor, 35 m², dobila tudi knjižnica. Prvih pet let delovanja knjižnice na Glasbeni šoli Jesenice je bilo namenjenih predvsem obdelavi gradiva in vzpostavitvi njenega delovanja. Od šolskega leta 2008/2009 dalje pa naj bi bil poudarek tudi na povečanju

Pomemben del knjižnice naj bi bilo tudi raziskovanje bogate zgodovine glasbene dejavnosti na Jesenicah in bližnji okolici ter zgodovine Glasbene šole Jesenice, k čemur sodi tudi urejanje fotografskega in avdiovizualnega gradiva, ki nastane ob spremljanju številnih koncertov v okviru Glasbene šole Jesenice.

Bibliopedagoško delo z oddelki se je začelo v šolskem letu 2005/2006, ko je bilo v sklopu pridobitve pedagoško-andragoške izobrazbe, pri predmetu specialna didaktika, treba izvesti uro v razredu.

pedagoške dejavnosti knjižnice. Pomemben del knjižnice naj bi bilo tudi raziskovanje bogate zgodovine glasbene dejavnosti na Jesenicah in bližnji okolici ter zgodovine Glasbene šole Jesenice, k čemur sodi tudi urejanje fotografskega in avdiovizualnega gradiva, ki nastane ob spremljanju številnih koncertov v okviru Glasbene šole Jesenice. Ob petdeset-, šestdeset- in sedemdesetletnici Glasbene šole Jesenice so izšli tudi zborniki, ki predstavljajo delovanje v vseh teh letih. Temeljne podatke o knjižnici, knjižnični red ter urnik njenega delovanja si je možno ogledati na spletni strani Glasbene šole Jesenice (www.glasbenasolajesenice.si). Za vsako šolsko leto sta izdelana Letni načrt in Letno poročilo delovanja knjižnice. Knjižnica deluje v skladu z veljavnim knjižničnim redom. Ima svoj zaščitni znak, Škratka Notka, delo akademskega slikarja Ignaca Kofola, ki tako učitelje in učence kot tudi zunanje uporabnike seznanja z dogajanjem v knjižnici in jim pomaga ter svetuje pri vseh vprašanih, povezanih s knjižnico. Upamo, da bo kdaj zaživel tudi v obliki lutke ali na majici. Aprila 2009 pa smo v knjižnici Glasbene šole Jesenice gradivo začeli vnašati v sistem COBISS, kar – ob vseh drugih dejavnostih knjižnice – še ni končano.

2.2 INTERNO BIBLIOTEKARSKO STROKOVNO DELO

Celotno gradivo je bilo najprej obdelano v računalniškem programu Šolska knjižnica, ki je bil kasneje prenovljen in preimenovan v WinKnj. Ob začetku šolskega leta 2007/2008 je knjižnica imela vpisanih 7158 enot in 5482 naslovov gradiva. Malo manj kot devetdeset odstotkov knjižničnega gradiva predstavlja jo muzikalije. Novembra 2006 je knjižnica Glasbene šole Jesenice v dar prejela tudi arhiv Ženskega pevskega zbora Milko Škoberne z Jesenic. Gre za 523 skladb, ki jih je prepeval zbor, ki bo leta 2018 praznoval štiridesetletnico delovanja. Gradivo je bilo urejeno in postavljeno v omarah po inventarnih številkah. Izposoja je takoj, ko je bilo to možno, začela potekati s pomočjo računalniškega programa. Leta 2009 pa smo začeli z obdelavo gradiva v sistemu COBISS in postavitvijo gradiva po UDK-sistemu. Preden smo knjižnično gradivo začeli vnašati v sistem COBISS, smo v sodelo-

vanju z učitelji na Glasbeni šoli Jesenice izvedli večji odpis gradiva. V sistem COBISS je bilo septembra 2013 vnesenega dovolj gradiva, da smo lahko tudi izposoja gradiva začeli opravljati v sistemu COBISS. Trenutno je v sistem COBISS vnesenega okoli osemdeset odstotkov vsega knjižničnega gradiva, od tega je bilo okoli štirideset odstotkov zapisov prevzetih, okoli šestdeset odstotkov pa jih je bilo v sistemu COBISS kreiranih na novo. Za vnos v sistem COBISS je ostalo še nekaj tiskanih muzikalij, neknjižnega gradiva in gradivo Ženskega pevskega zbora Milko Škoberne iz Jesenic. Do začetka šolskega leta 2017/2018 je bilo v sistem COBISS vnesenih 3705 naslovov oziroma 5006 enot knjižničnega gradiva. Inventura gradiva je bila opravljena poleti leta 2016; naslednjič bo opravljena poleti leta 2021.

Sedeminpetdeset odstotkov vpisanih članov knjižnice je učiteljev na Glasbeni šoli Jesenice, devetintrideset odstotkov je učencev Glasbene šole Jesenice in štiri odstotke je zunanjih uporabnikov. Zamudnine in članarine v knjižnici Glasbene šole Jesenice ne zaračunavamo, želimo pa, da se ob koncu posameznega šolskega leta izposojeno gradivo vrne v knjižnico.

2.3 BIBLIOPEDAGOŠKO DELO Z ODDELKI IN SKUPINAMI

Bibliopedagoško delo z oddelki se je začelo v šolskem letu 2005/2006, ko je bilo v sklopu pridobitve pedagoško-andragoške izobrazbe, pri predmetu specialna didaktika, treba izvesti uro v razredu. To je bilo opravljeno v sklopu pouka glasbene pripravnice in predšolske glasbene vzgoje na Glasbeni šoli Jesenice. Nadaljevanje pa je sledilo v šolskem letu 2006/2007, ko sta bili pripravljene bibliopedagoški uri: »Škrat Notko vas povabi v knjižnico« za predšolsko glasbeno vzgojo in glasbeno pripravnico ter »Z Notkom spoznajte Glasbeno šolo Jesenice in knjižnico« za peti razred nauka o glasbi. Bibliopedagoški uri se ustrezno dopolnjujeta in spreminjata glede na potrebe in izkušnje. S tem želimo učence opozoriti na to, da knjižnica na Glasbeni šoli Jesenice deluje, ter jih seznaniti s storitvami, ki jih nudi. Knjižničnih informacijskih znanj v knjižnici ne izvajamo, ker pouk poteka večinoma individualno. Skupinske oblike pouka predstavljajo le predšolska glasbena vzgoja, glasbena pripravnica ter nauk o glasbi.

2.4 DRUGE DEJAVNOSTI KNJIŽNICE

Veliko pozornosti v knjižnici Glasbene šole Jesenice namenjamo tudi ohranjanju spomina na preteklo glasbeno dogajanje na Jesenicah. V ta namen je bilo pripravljeno že gradivo za: razstavo in zloženko v spomin na Rada Kleča (1907–1990), ravnatelja in pedagoga na Glasbeni šoli Jesenice, publikacijo Zbrana dela Janka Pribošiča, skladatelja in ravnatelja ter pedagoga na Glasbeni šoli Jesenice, ter razstavo o družini Jeraša in njenih dosežkih na področju glasbe.

Veliko pozornosti namenjamo izdaji šolskega časopisa Notko.

Prav tako veliko pozornosti namenjamo izdaji šolskega časopisa Notko. Prva številka je izšla novembra 2010 in za zdaj še kar vztrajamo in izdamo eno številko v šolskem letu. Navada je, da številka izide novembra, v njej pa je opisano dogajanje v preteklem šolskem letu. V Notku objavljajo predvsem učenci in učitelji Glasbene šole Jesenice. K objavam pa povabimo tudi vse, s katerimi sodelujemo v lokalnem in širšem okolju. Predstavljamo tudi znane jeseniške glasbenike. V vseh teh letih je bilo v Notku objavljenih dvesto petinosemdeset člankov in tristo dvaindevetdeset fotografij. Imamo srečo, ker se na glasbenih šolah res veliko dogaja, prav tako pa ob dogodkih nastaja veliko fotografskega in videografskega, zato se res ni treba bati, da ne bi bilo česa objaviti.

Knjižnica Glasbene šole Jesenice aktivno sodeluje tudi pri nastajanju zbornikov šole. Izdani so bili ob petdeset-, šestdeset- in sedemdesetletnici šole. V zborniku ob sedemdesetletnici so najprej predstavljeni oddelki Glasbene šole Jesenice v jubilejnem šolskem letu, nato pa tradicionalni koncerti, projekti, tekmovanja, ugledni gostje, ki so prisluhnili učencem Glasbene šole Jesenice, sodelovanje z drugimi glasbenimi šolami in lokalnim okoljem, pomembni mejniki zadnjih desetih let, glasbeni abonma, krstne izvedbe, izdajateljska dejavnost, jeseniške glasbene družine, dijaki in študenti glasbe, ki so obiskovali Glasbeno šolo Jesenice, ter poklicni glasbeniki, ki so obiskovali Glasbeno šolo Jesenice.

Na Tekmovanje mladih slovenskih glasbenikov in baletnih plesalcev (TEMSIG) pa v knjižnici Glasbene šole Jesenice poskrbimo za računalniško obdelavo podatkov tako na regijskem kot državnem nivoju in se skupaj z mladimi glasbeniki veselimo njihovim uspehom.

Na Glasbeni šoli Jesenice je od leta 2009 tudi sedež študijske skupine za knjižničarje na glasbenih šolah.

Že od začetka šolskega leta 2016/2017 pa v Glasbeni šoli Jesenice domuje knjigobeznica. Z njo vabimo k izmenjavi knjižnega in notnega gradiva. Predvsem bi radi dosegli, da bi prišlo do izmenjave notnega gradiva, kar nam za zdaj še ni najbolje uspelo. Malo tudi po naši krivdi, ker vnos gradiva v COBISS, če si to priznamo ali ne, zahteva veliko časa in koncentracije. Glede na to, da knjižnica na Glasbeni šoli Jesenice deluje le osem ur na teden, včasih ne ostane dovolj časa za vse, kar bi želeli postoriti in čemur bi radi namenili pozornost.

2.5 STROKOVNO SPOPOLNJEVANJE

Knjižničarka na Glasbeni šoli Jesenice je diplomirala, magistrirala in doktorirala na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete v Ljubljani. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je opravila tudi pedagoško-andragoško izobraževanje. Opravljena pa ima tudi strokovni izpit za bibliotekarja v NUK-u ter strokovni izpit s področja vzgoje in izobraževanja na MIZŠ. Strokovno spopolnjevanje pa je potekalo predvsem s področja programske opreme WinKnj ter sistema COBISS (segmenti Katalogizacija (dovoljenja A+B1,SER,C), Serijske publikacije, Zaloga, Izposoja).

2.6 SODELOVANJE Z DRUGIMI INSTITUCIJAMI

V šolskem letu 2005/2006 je bila na Glasbeni šoli Jesenice prvič izvedena glasbena pravljica za otroke iz Vrtca Jesenice. Izvedba poteka v sodelovanju knjižnice Glasbene šole Jesenice z učitelji in učenci šole. Izvedemo jo tako, da otroci iz vrtca med besedilom pravljice spoznajo inštrumente, ki jih poučujemo na Glasbeni šoli Jesenice. Na inštrumente zaigrajo učenci, ki jih na nastop pripravijo njihovi učitelji. Tako smo od šolskega leta 2005/2006 za otroke iz Vrtca Jesenice izvedli že štiriin-sedemdeset glasbenih točk, obiskalo pa nas je okoli petsto štirideset predšolskih otrok. Upamo, da smo koga navdušili za igranje kakega inštrumenta in da je kdo izmed njih že učenec Glasbene šole Jesenice.

Na Glasbeni šoli Jesenice je od leta 2009 tudi sedež študijske skupine za knjižničarje na glasbenih šolah pod okriljem Zavoda RS za šolst-

vo. Ob tej priložnosti bi se radi knjižničarji na glasbenih šolah za vso podporo zahvalili dr. Dimitriju Beuermannu in Romani Fekonja iz Zavoda RS za šolstvo ter mag. Martini Valant, ravnateljici Glasbene šole Jesenice. Seveda pa posebna zahvala velja tudi vsem predavateljem, ki so nam na srečanjih študijske skupine posredovali svoje znanje. Knjižničarji glasbenih šol v Sloveniji smo se torej od leta 2009 zbrali že enajstkrat in na naših srečanjih prisluhnili devetindvajsetim predavanjem štiriindvajsetih predavateljev. Z nami so bili predavatelji iz Narodne in univerzitetne knjižnice, Akademije za glasbo, Zavoda RS za šolstvo, Filozofske fakultete (Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo), Centralne tehniške knjižnice ter IZUM-a. Predavali so nam tudi diplomanti Filozofske fakultete, knjižničarji iz osnovnih šol, predstavnik založbe Hartman ter ljudje, ki se ukvarjajo z razvojem programske opreme za šolske knjižnice. Srečanja večinoma potekajo na Glasbeni šoli Jesenice, enkrat pa je bilo srečanje na Glasbeni šoli v Celju ter enkrat pa na Glasbeni šoli Velenje. Leta 2012 smo skupaj objavili tudi članek v reviji *Glasba v šoli in vrtcu*, ki smo ga naslovlili *Kako lahko knjižnica glasbene šole pripomore k delovanju glasbene šole?* (Jamar et al., 2012).

Knjižnica na Glasbeni šoli Jesenice veliko sodeluje tudi z Občinsko knjižnico Jesenice, in sicer pri vnosu člankov, objavljenih o Glasbeni šoli, v sistem COBISS ter pri vnosu podatkov o jeseniških glasbenikih v spletni biografski leksikon Gorenjci.si (www.gorenjci.si). V spletnem biografskem leksikonu Gorenjci.si

tako lahko najdemo podatke o devetnajstih jeseniških glasbenikih, v sistemu COBISS pa lahko najdete bibliografske zapise o sedemindesetih člankih, ki govorijo o dogajanju na Glasbeni šoli Jesenice.

V veliko pomoč in oporo sta bila pri začetkih dela na Glasbeni šoli Jesenice takratni knjižničar na Glasbeni šoli Celje (mag. Kristian Kolman) in knjižničarka na Glasbeni šoli Kamnik (Duška Težak). V šolskem letu 2006/2007 je bilo vzpostavljeno sodelovanje z Oddelkom za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo. Pod vodstvom dr. Alenke Šaupperl so štiri študentke pri predmetu klasifikacija 2 izdelale seminarsko nalogo z naslovom *Tezaver in klasifikacijski sistem knjižnice Glasbene šole Jesenice*. Žal z Oddelkom za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo kasneje nismo več sodelovali, si pa nadaljevanja sodelovanja zelo želimo.

3 NAČRTI ZA PRIHODNOST

V prihodnje si želimo predvsem naslednjih stvari: več bibliopedagoškega dela z učenci (saj bodo le tako obveščeni o tem, kaj jim knjižnica lahko nudi, in jo bodo tudi obiskovali), več sodelovanja z učitelji, ki delujejo na Glasbeni šoli Jesenice, vključitev in obdelavo gradiva s pomočjo sistema COBISS, več strokovnega sodelovanja s knjižnicami na glasbenih šolah ter z drugimi knjižnicami, ki pokrivajo to področje, BINK-om, NUK-om, IZUM-om itd., ter čim več stalnega strokovnega izpopolnjevanja. ●

Viri

Jamar, N. (2009). Pet let delovanja knjižnice na Glasbeni šoli Jesenice. V: *Šolska knjižnica*, 19 (2009) 1, 65–70.

Jamar, N. et al. (2012): *Kako lahko knjižnica Glasbene šole Jesenice pripomore k delovanju*

glasbene šole?. V: *Glasba v šoli in vrtcu*, 16 (3/4), 105–111.

Pivec, F. (2007). Vabilo k preučevanju zgodovine šolskih knjižnic. V: *Šolska knjižnica*, 17 1, 48–49. *Šestdeset let Glasbene šole Jesenice: 1947–2007* (2017). Jesenice: Glasbena šola.

DR. NINA JAMAR, uni. dipl. bibl., je zaposlena kot šolska knjižničarka na Glasbeni šoli Jesenice
Naslov: Cesta Franceta Prešerna 48, 4270 Jesenice
E-naslov: ninajamar@gmail.com ali gsjes.knjiznica@siol.net

Kit v šolski knjižnici – nadgradnja projekta Rastem s knjigo

Whale in a School Library – an Addition to Growing Up with a Book Project

Simona Merljak

UDK 028.5

Izvleček

Številne raziskave opozarjajo, da zanimanje za branje knjig upada. Na OŠ Orehek Kranj učence na različne načine spodbujamo k branju in eden od teh je, da državni projekt Rastem s knjigo že več let uspešno vključujemo v učni načrt. V okviru projekta sedmošolci vsako leto prejmejo knjigo slovenskega avtorja, ki je ena od štirih knjig s seznama domačega branja, nanjo pa navežemo tudi ocenjevanje. Učenci dobijo pred branjem bralni dnevnik, ki jim pomaga, da so že med branjem pozorni na besedišče, slog, glavne osebe, dogodke, čas in kraj dogajanja ... V šolski knjižnici sledijo pogovori o tematiki knjige, predstavitev sorodnih knjig in ogled knjig avtorja, čigar knjigo prejmejo. Sledijo pogovori o vsebini, pregled bralnih dnevnikov. Priprave na pisanje šolskega spisa se lotimo formativno. Z učenci izdelamo kriterije za t. i. »dober spis«. Spise vrednotijo sami, pri čemer širijo besedišče, spoznavajo različne sloge pisanja, pridobivajo nove ideje in utrjujejo pravopisno znanje. Svoje mnenje o prebranem morajo tudi zapisati. Ker prevzemajo odgovornost za svoje delo in so pri uri aktivni, take ure hitro minejo in so jim všeč, rezultati (oz. ocene) pa dobri. Tako uspešno povezujemo branje, celostno obravnavo knjige na formativen način in pisno oceno.

Ključne besede

projekt Rastem s knjigo,
domače branje, spis,
formativno spremljanje

Abstract

According to a variety of research, the interest in reading books is declining. At the Orehek Kranj Primary School, students are encouraged to read in various ways. One of them, which has been successfully included in school curriculum for a number of years, is the national project Growing Up with a Book. Every year, seventh grade students receive a book by a Slovenian author which is one of the four required readings and is included in students' assessment. Before they start to read, students also receive a reading diary which they use during reading and helps them pay attention to details such as vocabulary, style, main characters, events, time and place, etc. The discussion on the theme of the book takes place in the school library, along with the introduction of related books and books by the same author. Students then discuss the content and present their reading diaries. The preparation for writing the school essay is formative – the criteria of »a good essay« are defined together with the students and the students evaluate the essays themselves which allows them to expand their vocabulary, learn about different writing styles, come up with new ideas and reinforce orthography. They are required to put their opinions of the book into words. As the students take responsibility for their work and are actively engaged in class, time passes quickly and pleasurably, and their results (grades) are good. This allows for a successful integration of reading, comprehensive and formative book analysis as well as assessment of the writing assignment.

Keywords

Growing Up with a Book project, required reading, essay, formative assessment

V slovenskih šolah se učitelji različnih predmetnih področij že nekaj let pospešeno ukvarjamo s problemom upadanja bralne pismenosti. Tudi Grosmanova (2006) piše, da višjo pismenost otrok omogočata sistematično prizadevanje in dobro usposobljeni učitelji. Piše, da je treba razmišljati o branju kot dnevni jezikovni rabi in bralnih strategijah, o oblikah branja in značilnostih leposlovnega branja. Generacije mladih so navajene konzumirati velike količine TV in drugih oblik vizualnih oblik tehnologije. Namesto da bi uporabljale poprej običajno količino časa za branje, prebijejo vedno več časa pred televizorji in pri računalnikih ter tako preprosto ne razvijejo zadostne

spodobnosti za ravnanje z izključno besednim gradivom: za poslušanje in branje pisane besede ter posledično tudi za tvorjenje besedil (str. 26). S tem problemom in njegovim reševanjem se že od leta 2006/2007 uspešno ukvarja tudi naša država, ena do rešitev nosi ime Rastem s knjigo. Gre za nacionalni projekt spodbujanja bralne kulture, ki se dodobra zasidral med mladimi v Sloveniji. S projektom skušamo učitelji in država z roko v roki osnovnošolce (tudi srednješolce) motivirati za branje mladinskega leposlovja slovenskih avtorjev ter jih spodbuditi k obiskovanju splošnih knjižnic. V projekt so vključene splošne in šolske knjižnice v Sloveniji, sega pa celo prek meja, saj

knjige prejmejo tudi učitelji in učenci, ki poučujejo slovenščino v zamejstvu in izseljenstvu. Vsem udeleženiim so skupni naslednji cilji:

- spodbujati dostopnost kakovostnega in izvirnega slovenskega mladinskega leposlovja;
- promovirati vrhunske domače ustvarjalce mladinskega leposlovja;
- spodbujati bralno motivacijo šolarjev in njihov obisk splošnih knjižnic.

Vsako leto je za sedmošolce izbrano drugo delo, zelo dobro pa je, da knjigo na pot spremi avtor v kratki videopredstavitvi, ki je mladim bralcem blizu (pridobljeno na spletni strani Javne agencije za knjigo Republike Slovenije).

Obisk knjižnice poleg prejema knjige vključuje še spoznavanje knjižničnega informacijskega znanja, seznanjanje z najnovejšim mladinskim leposlovjem, kar učiteljem omogoča tudi različne naloge primerjav med postavitvijo knjig, velikostjo, organizacijo dela itd. v splošnih in šolski knjižnicah. Kakšno srečo imamo, da so šolske knjižnice v Sloveniji obvezne.

Kot v svoji knjigi *Bralna pismenost* četrtošolcev v Sloveniji in po svetu piše avtorica Marjeta Doupona Horvat (2011), so knjižnice pomemben vir branja na šoli. Piše, da so knjige kot dobrina po svetu porazdeljene zelo neenakomerno, vendar avtorica ugotavlja, da je Slovenija po velikosti šolskih knjižnic med bogatejšimi državami. Nekoliko šepajo le podružnice, saj nekatere od njih nimajo prave. Po raziskavah, ki jih navaja avtorica, pa velikost šolskih knjižnic ni povezana z bralnimi dosežki otrok.

Na OŠ Orehek Kranj slovenistke knjigo projekta Rastem s knjigo že vrsto let uvrščamo na seznam domačega branja za sedmošolce, ki ga objavimo v šolski publikaciji. Izbrana knjiga, ki jo prejmejo vsako leto, je odlično izhodišče za obravnavo, saj vsi običajni izgovori učencev, da knjige ni moč dobiti, odpadejo. Knjige so vedno sodobne, kakovostne, tematika je aktualna. Pravzaprav kakšno knjigo iz Projekta uvrstimo tudi na seznam šestošolcev ali osmošolcev (glede na primernost). Tako spodbujamo še medvrstniško sodelovanje.

V šolskem letu 2016/2017 se mi je prvič v več kot desetletju poučevanja primerilo, da ni bilo v razredu niti enega učenca, ki ne bi prebral knjige (izkušnja se je ponovila tudi v letošnjem šolskem letu). Razlog je preprost – knjiga *Vinka Möderndorfarja: Kit na plaži* res pritegne k branju. Jezikovno, slogovno pa tudi z izbrano temo presega običajne najstniške okvirje, saj odpira veliko (novih) možnosti za pogovor.

Revija Bukla o knjigi *Kit na plaži* podaja takole oceno:

Kit na plaži je druga knjiga priljubljenega ustvarjalca, namenjena mladini. Pisatelj, pesnik, dramatik in režiser Vinko Möderndorfer (1958) je za svoj prvi roman za mladino *Kot v filmu* prejel večino nagrad za mladinsko književnost pri nas. S tole duhovito zgodbo o resnih rečeh pa bo zagotovo nagovoril vse generacije, z zanimanjem jo bodo brali tako mladina kot tudi odrasli.

Nika se s starši preseli v novo hišo in zadnji razred osnovne šole obiskuje v novi šoli, novem kraju, z novimi sošolci. Vse je na videz zelo lepo in tako, kot mora biti. Priljubljena je, zgovorna in duhovita, zna si pridobiti prijatelje. A izkaže se, da ima skrivnost, ki ne ostane skrita prav dolgo, skrivnost, ki bo spremenila življenje vsem okoli nje.

(Pridobljeno 23. 1. 2018 na http://www.bukla.si/index.php?action=books&book_id=24608.)

Obravnave smo se lotili na različne načine. Učenci so morali ob branju izpolnjevati bralni dnevnik. Ta jih je vodil skozi vsebino in jih (še pred obravnavo v razredu) opozarjal na nekatere glavne segmente knjige: označiti glavne osebe, opazovati avtorjev način pisanja, opaziti potek dramskega trikotnika itd. Napisati so morali tudi mnenje. Nekaj dela je bilo raziskovalnega (napisati nekaj o avtorju, poiskati knjigo s podobno tematiko, raziskati, kaj je downov sindrom ...). K domačemu delu je sodilo tudi kreativno pisanje: z Barbko si izmenjati nekaj SMS-sporočil, zgodbo nadaljevati v svojem razredu, spremeniti potek zgodbe in tako vplivati razplet.

Vir: Möderndorfer, V. (2015). *Kit na plaži*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Učenci so morali ob branju izpolnjevati bralni dnevnik. Ta jih je vodil skozi vsebino in jih (še pred obravnavo v razredu) opozarjal na nekatere glavne segmente knjige.

Projekt Rastem s knjigo smo koristno povezali z delom v šolski knjižnici, s spoznavanjem avtorja in njegovega dela ter s formativnim vrednotenjem spisov.

Po obravnavi knjige smo nanjo navezali tudi pisanje šolskega spisa – poustvarjalno pisanje. Pred pisanjem smo se pogovorili, kaj se jim zdi pomembno pri pisanju oz. ocenjevanju spisa. Ali preprosteje: »Kakšen mora biti spis, da je dober, zanimiv?« Uporabila sem orodje kritičnega mišljenja po de Bonu – UVD (upoštevaj vse dejavnike). Ideje so kar deževale, in ko smo izčrpali vse in so jih zapisovalke zapisale na tablo, smo se pogovorili, kaj se zdi pomembno posameznikom. Tako so se na tabli znašli naslednji zapisi:

- da ne ponavljaš vsebin (za npr. filmi, knjigami);
- besedilo mora imeti: uvod, jedro, zaključek (členjenje na odstavke);
- vključevanje primerov;
- lepa pisava;
- dober pravopis;
- naj bodo misli dokončane, da ne »nakladaš«;
- dober zaključek;
- napeto pisanje;
- daljše povedi ...

Po de Bonu je treba po orodju PPP (prioritete) izmed vseh izbrati najpomembnejše – vsak učenec je od 22 idej izbral tri zanj najpomembnejše. In z izborom sem se morala strnjati tudi jaz. Najpomembnejši kriteriji za dober spis (po mnenju učencev) so bili:

- spis mora biti zanimiv;
- domišljija mora biti bujna;
- naj bo zabaven.

Obravnavo knjige smo nadaljevali v šolski knjižnici. Knjižničarka je učencem predstavila knjige pisatelja, ki so jih prej sami poiskali na policah šolske knjižnice, in naredila dobro reklamo tudi za izbor knjig za Prešernovo bralno značko. Opozorila jih je na založbe, ki mladim v branje ponujajo dobre knjige. S pomočjo PowerPointa je predstavila avtorja in o njem povedala še dodatne zanimivosti, ki so jih učenci dopisali v miselni vzorec (ki so ga o avtorju že zapisali doma). Nato so učenci drug drugemu postavljali vprašanja – preverjanje znanja je potekalo tako, da so si podajali »odštevalnik časa«, kar je povečalo zanimivost ure. O vsebini so se izprašali kar sami. Prvi postavi vprašanje, naslednji odgovori. Če se je

komu pri odgovoru zataknilo, je imel na voljo pomoč ljudstva – izmed sošolcev, ki so dvignili roke, je lahko izbral nekoga, ki je pomagal, da je »časovna bomba« hitreje potovala naprej. Da vprašanja niso bila prelahka, je skrbela naša knjižničarka, ki je vprašanjem (diferencirano) dodajala težo in skrbela za »možgančkanje«, prav tako je za zadnji častni krog vprašan poskrbela sama. Ko smo tako dodobra ponovili vsebino, slog, temo, motive itd., so učenci (razdeljeni v homogene skupine) dobili v branje in vrednotenje nekaj spisov sovrstnikov. Na mizi je bilo vedno več spisov kot bralcev, kar je omogočalo nemoteno branje. Sledilo je individualno delo – formativno spremljanje v smislu sovrstniške povratne informacije: učenci so spis prebrali, ga pravopisno popravili in na koncu zapisali pohvalo – kaj jim je bilo všeč – in predlog, kako bi avtor spis lahko še izboljšal. Spis so ovrednotili s točkami od 1 do 5. Nato so točke sešteli in dobili zmagovalca. Če so bile točke pri več spisih enake, je pretehtala dobra ustna utemeljitev ocenjevalcev. Na koncu so omizja poročala o svojem izboru in avtor spisa (dotlej anonimno) se je javil ter ga glasno prebral. Vsak je dobil svoj spis nazaj skupaj s komentarji, ki so mu omogočili, da se je še kakovostneje pripravil na pisanje šolskega spisa.

Projekt Rastem s knjigo smo koristno povezali z delom v šolski knjižnici, s spoznavanjem avtorja in njegovega dela ter s formativnim vrednotenjem spisov. Prav tako smo skupaj z učenci izdelali kriterije, kakšen mora biti spis, da je »dober«. S pomočjo vaje, primerjanja, pisanja pogovora itd. so bile kasneje šolske naloge (spisi) zelo dobro ocenjene, in kar je bilo še najboljše – prijetni in zanimivi za branje.

Učenci, učiteljica in knjižničarka smo bili z vloženim delom, s katerim smo podprli in nadgradili projekt, zadovoljni. Prav tako z rezultati, učenci pa s povratnimi informacijami, pohvalami vrstnikom in koristnimi nasveti, ki so jih dobro »vnovčili« pri ocenjevanju. Po evalvaciji ure smo ugotovili, da je bila obravnavna večini všeč – pohvalili so, da so se lahko znašli v vlogi ocenjevalca, da so lahko predlagali svoje ideje in prejeli kar nekaj koristnih nasvetov. Posebej so izpostavili prednost

tihega branja, saj je tako zgodbo lahko doživel vsak po svoje. Lahko so aktivno delali in se med glasnim branjem sovrstnikov niso dolgočasili.

Prispevek zaključujem s sklepno mislijo projekta Rastem s knjigo (pridobljeno na: <http://www.jakrs.si/bralna-kultura/rastem-s-knjigo>): (Še naprej) Skupaj navijajmo za branje! ●

Viri in literatura

Javna agencija za knjigo v Republiki Sloveniji (pridobljeno 24. 1. 2018). Dostopno na naslovu: <http://www.jakrs.si/bralna-kultura/rastem-s-knjigo>.

Grosman, M. (2006). *Razsežnosti branja. Za boljšo bralno pismenost.*

Doupona Horvat, M. (2011). *Bralna pismenost četrtošolcev v Sloveniji in po svetu, (5–25, 83).*

Revija Bukla. Ocena knjige Vinka Moderndorferja; Kit na plaži (pridobljeno 24. 1. 2018) Dostopno na naslovu: http://www.bukla.si/index.php?action=books&book_id=24608.

De Bono, E. (2010, 2012). *De Bono's Cort Thinking; Teacher's Notes, Book 1.* Interno gradivo s seminarja mag. Nastje Mulej.

SIMONA MERLJAK, prof. slovenščine in zgodovine, zaposlena na OŠ Orehek Kranj
Naslov: OŠ Orehek Kranj, Zasavska cesta 53 a, 4000 Kranj
E-naslov: simona.merljak@osorehek.si

PRILOGA 1: Delovni list za domače branje

PRVO DOMAČE BRANJE

Vinko Möderndorfer:

KIT NA PLAŽI

Navodila med branjem in pred obravnavo domačega branja. Obilo užitek ti želim.

1. Zapiši bibliografske podatke o knjigi.

AVTOR: _____ LETO IZDAJE: _____
NASLOV: _____ ZALOŽBA: _____

2. Predstavi avtorja – napiši njegov življenjepis v obliki miselnega vzorca. (KLJUČNE BESEDE: rojstvo, šolanje, tri nagrade (ki jih je prejel za svoje delo), kaj počne v življenju, kakšne knjige piše in za koga, pet naslovov njegovih del.)

3. Predstavi glavno osebo knjige (šola, družina, zanimanja, uspešnost, videz).

4. Ali se ti zdi ravnanje glavne osebe ustrezno, pozitivno? Razloži svojo odločitev.

5. Naštej Nikine sošolce in sošolke in k vsakemu dopiši nekaj njegovih lastnosti (vsaj tri).

6. Kakšen odnos ima do Igorja Nika in zakaj? Za pozorne bralce: Kako ga kliče, poimenuje?

7. Skušaj razložiti naslov knjige (ključna beseda za pomoč - Igor).

8. V šoli učiteljev ne kličejo po imenu, ampak so jim učenci nadeli zanimive, včasih celo smešne vzdevke. Naštej tri in napiši, zakaj se je učitelja »oprijel« ravno ta.

_____ - _____
_____ - _____
_____ - _____

9. Dopolni z razlago.

VZDEVEK je _____

10. Kateri junak v knjigi ti je bil najbližji (najbolj všeč) in zakaj. Razloži v najmanj treh povedih.

11. Naša učiteljica v podaljšanem bivanju Marija Perdih je ilustrirala knjigo, ki govori o deklici z downovim sindromom. Bodi detektiv in poišči naslov te knjige. V knjižnici poišči še kakšno knjigo, ki govori o tej »bolezni«. (Napiši vsaj še eno knjigo, ki govori o tej temi, ter pripiši avtorja.)

12. Pisatelj uporablja besede, ki jih uporabljajo mladi. Tako želi biti blizu mlademu bralcu; takim izrazom pravimo sleng. Poišči jih deset in jih zapiši.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

13. Napiši šest SMS-sporočil (lahko uporabljaš slengovske izraze kot pisatelj), ki si jih izmenjata z Barbko. (Naloga za brihtne buče: Skušaj jo odvrniti od njene namere s konca knjige.)

14. Napiši, kaj je to downov sindrom.

PODATKE SEM POISKAL/-A (kje, navedi vir):

15. Kakšni so ljudje, ki imajo downov sindrom (videz, vedenje ...)? Ali si že spoznal (srečal) koga? Opiši ga.

16. Kako bi se zgodba lahko ŠE razpletla na nočnem izletu?

17. Napiši nadaljevanje zgodbe. Nika in Igor na naši razredni uri. Oba knjižna junaka poznaš, prav tako dobro poznaš svoje sošolce. Kako bi sprejeli prišleka, kako bi se vedli, kaj bi jih zanimalo ...? Čim bolj natančno opiši razmišljanje, vzdušje ... in ne opisuj samo dogodkov.

PRILOGA 2: Kriteriji za spis

Ime in priimek: _____

1. ŠOLSKI SPIS

(navezan na knjigo Vinka Möderndorferja Kit na plaži)

Datum: 27. 10. 2016

IZBIRAJ MED NASLOVI:

Barbka je bila gostja naše razredne ure (Kaj bi povedala o sebi in o dogodkih iz knjige? Kako bi jo sprejel tvoj razred? Kaj bi se lahko naučili od nje ...?)

Jaz, Igorjev brat/sestra (Kako bi ti ravnal v Nikini koži? Kako bi se ti in tvoja družina spopadli s primerom drugačnosti? Kako bi lahko ti sam pomagal k sprejemanju drugačnosti? Itd.)

Aleks mi je zaupal (Aleksou pogled na dogajanje. Lahko komentiraš dogajanje, Aleksovi pripovedi dodaš svoje razmišljanje, mnenje.)

Jaz, Igor (Kaj bi Igor povedal o usem skupaj? Piši v 1. osebi in se skušaj uživati v ulogo nekoga, ki je drugačen. Lahko primerjaš svoje življenje z Igorjevim.)

Igor v vodi (Spremeni zgodbo in jo nadaljuj. Napiši drugačen zaključek. Kaj bi se zgodilo, če bi Igor padel v reko?)

NAVODILO: V spisu se morata pojaviti še dve književni osebi, ki morata ravnati oz. biti opisani v skladu s svojim značajem, ki si ga spoznal v knjigi.

Bodi ustvarjalen, dogodkov nikar (samo) ne obnavljaj.

Pazi na pravopis. Želim ti, da bi ti šlo »pisateljvanje« dobro od rok ☺.

Točkovnik: 0-8 = nzd (1); 8,5-10,5 = zd (2); 11-13 = db (3); 13,5-15 = pd (4); 15,5-17 = odl (5)

Skupno št. točk: 17 **Točke:** _____ **Ocena:** _____

KNJIŽEVNO ZNANJE		4
Književne osebe		
1 točka		
Opisane osebe značajsko ustrezajo književnim osebam		
2 točki		
Oddaja domačega branja (nepopolna ali oddana z zamudo 0,5 t)		
1 točka		
VSEBINA		8
Vsebina (ustvarjalna, zanimivo podana, navezana na knjigo)		
6 točk		
Primeren zaključek (povzame bistvo spisa; kakšna pozitivna misel)		
2 točki		
JEZIKOVNA PRAVILNOST		5

Učenje lepomisja pri interesni dejavnosti v šolski knjižnici Osnovne šole Prule

Learning Calligraphy as an Extracurricular Activity in the Prule Primary School Library

Gregor Škrlj

Izveček

V prispevku so predstavljene ure pouka interesnih dejavnosti, ki so bile namenjene spoznavanju zgodovine, lepomisja, prvih knjig in besedil. Tudi v šolski knjižnici je bilo vsako šolsko leto oblikovanih več skupin, ki so obiskovale različne interesne dejavnosti pod vodstvom šolskega knjižničarja. Interesne dejavnosti so imele vsako šolsko leto na voljo določeno število ur, saj število ur interesnih dejavnosti predpisuje predmetnik. V prispevku so omenjeni ter prikazani pripomočki, ki so potrebni za izvajanje lepomisja in izdelki, ki so nastali.

UDK 027.8:003.077

Ključne besede

šolska knjižnica, lepomisje, kaligrafija, večšine, grafologija

Keywords

school library, calligraphy, skills, graphology

Abstract

The paper describes extracurricular activities introducing history, calligraphy, first books and texts. The school library also hosted several groups every school year which participated in various extracurricular activities under the guidance of the school librarian. Each year, a certain number of hours was dedicated to extracurricular activities, because the number of hours intended for extracurricular activities is defined by the curriculum. The paper also mentions the tools required for calligraphy and the final products.

UVOD

»Ko govorimo o dosežkih človeštva, se verjetno niti ne zavedamo, da je pisava pravzaprav njegov največji dosežek. Drugače kot ustno izročilo pisava omogoča natančen, nespremenjen prenos sporočil skozi kraje in

čas. Povezuje nas z duhom nekdanjih časov in dramatično zavest o naših koreninah. Z oblikovnega stališča je pisava vsak sistem vidnih oblik (slik, simbolov, znamenj in njihovih kombinacij), namenjenih ohranjanju in širjenju podatkov.« (Leskovar, 2014, str. 9). S to mislijo sem

Vsako šolsko leto sem v vsaj eno izmed interesnih dejavnosti, ki sem jih vodil, vključil ure pouka o zgodovini pisave, izdelavi knjig, nastanka papirja in pisave ter vajam pisanja.

nagovoril učence, ki so izrazili zanimanje in se vpisali na eno izmed ponujenih interesnih dejavnosti s področja knjižničarstva. »Program interesnih dejavnosti je sestavina letnega delovnega načrta posamezne osnovne šole. Vsaka šola ga načrtuje na svoj način, ki je odvisen od šolskih in zunajšolskih dejavnikov. Specifiko interesnih dejavnosti v osnovni šoli predstavljajo predvsem interes učencev in pogoji za izvedbo ter možnost povezave z okoljem in za okolje. Program in vsebine interesnih dejavnosti sooblikujejo – na osnovi izhodišč – učitelji in učenci ter ga udeležujejo s sodobnimi metodami in oblikami dela (raziskovalno delo, projektno učenje, sodelovalno učenje ...)« (Kolar, 2008, str. 3). Interesne dejavnosti so torej odlični 'podaljški' obveznega predmetnika – pouka predmetov, saj se pri t. i. krožkih zberejo učenci, ki gojijo skupni interes do določenega področja. »Interesne dejavnosti so pomemben del vseživljenjskega učenja. Šola jih organizira zunaj šolskega pouka kot razširjeni program šole z namenom, da bi omogočila odkrivanje in razvijanje učenčevih interesov in učence praktično uvajala v življenje in jih s tem usposabljala za koristno in zdravo preživljanje prostega časa. Učenci in učenke izbirajo ter se vključujejo v dejavnosti prostovoljno« (Kolar, 2008, str. 3). Tudi v šolski knjižnici je bilo vsako šolsko leto oblikovanih več skupin ob različnih dnevih in urah (prilagojeno po urniku za 1. VIO¹, 2. VIO in 3. VIO), ki so obiskovale različne interesne dejavnosti pod vodstvom šolskega knjižničarja (Knjižničarski krožek, Mladi knjižničar, Namizne družabne igre, eTwinning mednarodni projekt ...). Interesne dejavnosti so imele vsako šolsko leto na voljo določeno število ur, saj število ur interesnih dejavnosti predpisuje predmetnik. V povprečju interesne dejavnosti potekajo 30 ali 35 tednov v šolskem letu (praviloma enkrat tedensko). Zato je bilo potrebno natančno opredeliti vsako interesno dejavnost s temami oziroma sklopi in dnevnimi pripravami. V sklopu vsake interesne dejavnosti je bilo nekaj ur namenjenih spoznavanju zgodovine, razvoju pisave, knjig, branja in vajam lepomisja (kaligrafije). V nadaljevanju bom na kratko predstavil določene ure pouka (potek, pripomočki, izdelki), posvečene tej temi.

1 Kratica za vzgojno-izobraževalno obdobje.

NAČRTOVANJE TER IZVEDBA UR POUKA INTERESNE DEJAVNOSTI

Vsako šolsko leto sem v vsaj eno izmed interesnih dejavnosti, ki sem jih vodil, vključil ure pouka o zgodovini pisave, izdelavi knjig, nastanka papirja in pisave ter vajam pisanja. Na nek način sem želel učence seznaniti in jih navdušiti za zgodovino in prednike s predpostavko, da poznajo le današnji način ročnega pisanja in tipkanja na računalniške tipkovnice ter telefone. Pouk sem izvajal enkrat tedensko po vnaprej določenem letnem delovnem načrtu. Strukturiral sem teme, ki sem jih nato vsako uro lahko prilagodil potrebam in zmožnostim skupine. Navadno smo v mesecu oktobru (obeleževali smo tudi mednarodni mesec šolskih knjižnic) začeli z zgodovinskimi dejstvi in predstavitvijo nacionalne kulture. Učencem sem pripravil zbirko prvih slovenskih knjig², besedil, ki jih hrani naša šolska knjižnica, in bombažne rokavice, s pomočjo katerih so nato lahko rokovali s pomembnim gradivom. Ob tem sem jim vedno povedal zgodbo, zakaj so pomembne bombažne³ rokavice. Pred tem smo spoznavali s temo povezane neznane besede⁴ (paleografija, lepomisje in kaligrafija, grafologija, pero, pečat, inicialka, rokopis, pergament, papirus ...), ki smo jih razrešili s pomočjo slovarjev in so nato razlage učenci zapisovali na svoje učne liste.

PRAKTIČNO DELO

Pred samim pričetkom sem učencem povedal, da so se naši predniki, tudi moji starši, v šoli učili lepomisja in je bilo to izjemnega pomena. »Lepomis je veljal za predmet, ki pod površjem skriva celo vrsto nauk. Z njegovo pomočjo naj bi se učenci naučili pisnih oblik in osvojili lepo ter čitljivo pisavo. To pomeni, da naj bi se naučili pisati črke v enakomerni velikosti in legi ter jih primerno vezali v be-

- 2 Brižinski spomeniki, Dalmatinova Biblija, Trubarjev Katekizem, Valvasorjevo berilo, Slava vojvodine Kranjske, Kreljeva Otročja biblija ...
- 3 Omenim kemijske procese, starinske načine pridobivanja barv vse do današnjih kemijskih spojin v kremah ter mastnih rokah, prahu ter ob tem spomnim, da je bila včasih knjiga izdelana iz lesa in kože ali rastline. Ob tem sem skupino vedno pripravil do pogovora in razmišljanja.
- 4 Za iskanje razlage besed smo uporabili SSKJ in leksikon Knjiga.

Slika 1: Zgodovinsko pomembno gradivo (hrani ga naša šolska knjižnica), ki je bilo pripravljeno za pouk o zgodovini in lepomisju.

Slika 2: Prvi dve fotografiji prikazujeta pripravljene pripomočke (pisala, nastavki, črnila, vosek, pečati, papir, vaje ...) za uvodno motivacijo učencev ter za delo pri urah lepomisja/kaligrafije. Tretja sličica pa prikazuje izdelane inicialke in starinsko zapisana imena učencev prejšnjih generacij (vse skupaj se je izkazalo kot dobra motivacija, ideje za nadaljnje delo. Učenci so z zanimanjem pregledovali materiale, se učili rokovanja ter z navdušenjem odkrivali zanje nov svet).

sede. Obenem naj bi jih lepomis učil čistoče, reda in pravil.« (Žižić, 2014, str. 452). Vedno sem jim povedal tudi, da lahko več zanimivosti o zgodovini šolstva ter lepomisja izvedo v Šolskem muzeju, katerega učenci naše šole obiščejo v okviru dnevov dejavnosti v četrtem razredu.

Za vsako uro je bila potrebna priprava. Prve vaje rokovanja s posebnimi peresi so bile učencem nekoliko tuje (rokovanje, drža, naklon pisala – vsa navodila so dobili poleg ustne raz-

lage tudi v pisni obliki). Za vajo smo si najprej pripravili posebna pisala, da smo lahko vadili rokovanje in gibe. Enostavno smo zlepili po dva flomastra ali dve ošiljeni barvici, vmes smo vtaknili radirko ali bombico (slika 4). Nekateri so uporabili tudi posebne signirne flomastre, ki jih uporabljajo za označevanje besedila in imajo debelejšo prirezano konico.

Razlaga, ki je sledila, je bila prilagojena starosti učencev v skupini (način gibanja roke, kroženja in stikanja je bil prikazan tudi

Slika 3: Uporaba gradiva s pomočjo bombažnih rokavic ob ugibanju ter razlagi, zakaj so bombažne rokavice potrebne. Učenci so ob tem dobili občutek pomembnosti, estetike in ideje za delo, saj so si pobljže ogledali resnične umetnine.

Slika 4: Primer »improviziranega« pisala za vajo.

na tabli). Nato so učenci na prazen list risali kroge, črte in različne znake, da so dobili občutek za pisanje. Kasneje so tudi podlago, na katero se je pisalo in risalo, učenci izdelali sami. Nekajkrat so sami ročno izdelali papir, tako da so s pomočjo mešalnika naredili papirno kašo, ki so jo zajeli s sitom ter oblikovano posušili. Na naslednjih fotografijah pa je prikazano enostavno izdelovanje barvnega papirja. Vsak je potreboval podlago, kavni filter ali filter čajno vrečko (barva je bila odvisna od vsebine – brusnica, hibiskus ...). Nato je vsak sam premazal celotno površino papirja na obeh straneh, papir nato osušil ter oblikoval. Nekateri so ga pustili v prvotni obliki, drugi so ga natrgali, nekateri obžgali ali samo zgibali. Kar precej ur smo namenili tovrstnemu ustvarjanju in učenci so bili navdušeni.

Slika 5: Na prvi fotografiji je potek izdelave barvnega papirja s pridihom starosti (list papirja, čajna vrečka ali kavni filter, voda, podlaga). Na srednji fotografiji je izdelan papir s pomočjo kavnega filtra in na zadnji del razstave končnih izdelkov – pisma iz davnih dni.

Po vsaki evalvaciji ter končanih urah ob izdelkih so učenci ugotavljali, da stvari niso tako enostavne in samoumevne kot se zdi.

SKLEP

Učenci so pripomočke za pisanje in izdelovanje izdelkov dobili v knjižnici. Za vsakega je bilo na voljo več sodobnih nalivnih peres različnih debelin, držala in posamezni kovinski nastavki ter črnila. Za polepšanje ter dodajanje posebnih elementov pa so imeli na voljo tudi različne žige, pečate, barvne voske (tudi posebno pištolo za taljenje voska, da ne bi rokovali z vžigalniki), pozlate in škarje za obrezovanje papirja. Izjemnega pomena za takšne vrste pouka je tudi gradivo, ki ga šola hrani. Ob tem smo vedno omenili narodno zavest, znanje, kulturni razvoj, uporabnost in vse to povezali s sposobnostjo komuniciranja, razbiranja/prepoznavanja pisave – znakov/simbolov/črk in branja. Kot zanimivost naj omenim izkušnjo, da je eno leto skupina dečkov navdušeno črpala znanje zgodovine in pomena grafologije ter so nato to prenesli v sodobni čas v obliki šifriranja in izumljanja svojih znakov ter pisave

(s pomočjo literature so se lotili tudi preučevanja svoje pisave).

Po vsaki evalvaciji ter končanih urah ob izdelkih so učenci ugotavljali, da stvari niso tako enostavne in samoumevne kot se zdi. Od vsega so si najbolj zapomnili, da so včasih knjige pisali in prepisovali na roke le izbranci. Vse črke in linije so bile urejene, ravne, smiselne in to brez črtastega zvezka oziroma narisanih črt. Starejšim učencem sem razložil tudi več podrobnosti izdelave, kaj je denimo sodilo med posebna znanja pisarja. »Pisar je z vbodi v pergament označil pisno polje in zaznamoval točke, s pomočjo katerih je pozneje potegnili pomožne črte« (Drpić, 2002, str. 21) in to imenujemo pikiranje (prikazal sem tudi slikovni primer). Znanje in spretnosti, ki so jih učenci usvojili tekom interesne dejavnosti, so se odražale tudi pri rednih urah pouka (zgodovina, tehnika in tehnologija, slovenščina). ●

Literatura

- Drpić, M. (2002). Pisarjevo znanje v poznem srednjem veku, kot je razvidno iz rokopisa NUK Ms 38. Arhivi: glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije. Letn. 25, št. 2, str. 19-42.
- Ilich, I. (2007). Knjiga. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Kolar, M. (2008). Interesne dejavnosti za 9-letno osnovno šolo: program osnovnošolskega izobraževanja. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

- Leskogar, J. (2014). Skrivnosti pisave: grafologija za vsakogar. Ljubljana: Mladinska knjiga
- Taylor, P. (2012). Kaligrafija: priročnik za začetnike o čudoviti umetnosti kaligrafije. Tržič: Učila.
- Žižić, N. (2014). Zgodovinski razvoj in pomen lepopisa v osnovnem šolstvu. Šolska kronika: zbornik za zgodovino šolstva in vzgoje: glasilo Slovenskega šolskega. Letn. 23 = 47, št. 3, str. 446-459.

Gregor Škrlić, univ. dipl. bibl., je zaposlen kot knjižničar na Osnovni šoli Prule v Ljubljani.
Naslov: Prule 13, 1000 Ljubljana
Naslov e-pošte: gregor.skrlic@guest.arnes.si

Spremenjena Bibliopedagoška šola 2018

kako omogočiti uporabo šolske knjižnice v polni meri vsem učencem na šoli. Tudi tistim s posebnimi potrebami. Biserka Lep, svetovalka ZRSŠ, nam je posredovala koristne usmeritve, predvsem pa je dragocen seznam literature in virov za nadaljnje raziskovanje tega področja.

Knjižničarji veliko svojega delovnega časa preživimo sede ob delu za računalnikom. Kaj kmalu se začnejo pojavljati razne bolečine v vratu, hrbtu, rokah ... Svetovalka za šport Špela Bergoč nam je predstavila tako v teoriji kot praksi vaje, s katerimi lahko izboljšamo svoje počutje in poskrbimo za zdravje na delovnem mestu. Kako spodbujati branje s pomočjo glasbe, nam je predstavila Tadeja Mraz Novak. Pred to delavnico si niti predstavljali nismo, kako je možno z glasbo spodbuditi željo in interes za branje. To smo v delavnici preizkusili tudi sami in bilo je zelo učinkovito, predvsem pa zabavno doživetje.

Letošnja Bibliopedagoška šola je bila drugačna v tem smislu, da je bila uvrščena med ESS-projekte, zato udeležencem ni bilo treba plačati kotizacije. Tudi datumsko je bila prestavljena iz »tradicionalnega« marca v april.

Prva izvedba se je zgodila Hotelu Lavender, Strunjan, druga v Centru Draš, Maribor.

Udeleženci smo se seznanili s področjem, s katerim se šolski knjižničarji neposredno ne ukvarjamo, vseeno pa moramo razmisliti,

Zelo aktualna tema je v tem času obdelava gradiva. Tereza Poličnik Čermelj iz NUK-a nam je predstavila določene posebnosti, na katere naletimo ob vnašanju gradiva v knjižnični katalog, in izvedeli smo, katere rešitve so najbolj praktične in kako ravnati v posameznih primerih.

Jerca Cvetko in Jure Engelsberger sta poskrbela, da smo spoznali v teoriji in še bolj v praksi gledališče kamišibaj. To je primerno tako za najmlajše poslušalce kot tudi za nas, odrasle.

Posebna oblika aktivnosti za spodbujanje branja v šoli so bralni klubi. Svojo večletno prakso nam je predstavila Metka Kostanjevec, ki na Prvi gimnaziji Maribor vodi bralna kluba tako za dijake kot za sodelavce. Posredovala nam je veliko koristnih nasvetov in namigov, kako začeti, kje se lotiti in kateri naslovi so že preizkušeni in se obnesejo za pogovor v skupini.

Prav vsako predavanje je prineslo nova znanja, ideje. Nekateri predavatelji so poudarili bolj teorijo, drugi prakso. Vsak je lahko od izobraževanja odnesel nekaj, kar bo v prihodnje lahko uporabil pri svojem delu. Ob koncu so udeleženci, polni novih znanj, spoznanj, izmenjali še dragocene izkušnje in mnenja. ●

Gregor Škrli

Poročilo s strokovnega srečanja Bralna motivacija in raznolikost gradiv

V soboto, 3. 2. 2018, je v Knjižnici Domžale potekalo strokovno srečanje Bralna motivacija in raznolikost gradiv, ki ga je v okviru literarnih prireditev Bralnice pod slamnikom organizirala Založba Miš.

Strokovno srečanje je bilo namenjeno mentorjem branja, učiteljem slovenščine in drugim, ki pri delu z mladimi uporabljajo knjige in druga

gradiva kot pripomočke za spodbujanje branja in za motivacijo za branje. S programom so organizatorji želeli udeležencem predstaviti nekatera teoretična izhodišča ter približati primere dobre prakse vabljenih predavateljev. Srečanje je s predavanjem Bralna motivacija in raznolikost gradiv začel dr. Igor Saksida, nato je mag. Nataša Konc Lorenzutti predstavila

Življenje besede od spočetja do rojstva in tako dalje, Gregor Škrlj je govoril o Motivaciji za branje ob podpori IKT v šolski knjižnici OŠ Prule, mag. Nina Mav Hrovat je predstavila referat Interaktivni pristopi k branju v predšolskem obdobju, nato je Sabina Višček predstavila Bralni avatar: interaktivni način spodbujanja branja za bralno značko, na koncu pa je mag. Katarina Kesič Dimic, prof. defektologije, v predavanju Nisem len! govorila o motiviranju otrok z disleksijo za branje. Srečanje se je sklenilo z okroglo mizo 'Branje ni tako kul kot

druge reči', – kaj storiti? pod vodstvom dr. Tine Bilban. Pogovarjali so se mag. Urša Bajda, Romana Fekonja, dr. Veronika Rot Gabrovec, Mojca Štih Ferle in Žiga X. Gombač. Zelo težko bi izpostavili en recept oz. način za spodbujanje branja, ki bi zalegel pri vseh učencih oz. bil učinkovit pri vseh (ne)bralcih. Sodelujoči na okrogli mizi so velik pomen pripisali tudi vzoru odraslih, tako staršev kot učiteljev, ter nenehnemu spodbujanju k branju.

Več informacij o dogodkih: <http://www.bralnice.si/>. ●

Gregor Škrlj

Poročilo s seminarja Šolska knjižnica – obdelava gradiva in izgradnja kataloga

V sredo, 21. 2. 2018, so na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo v Ljubljani predavatelji mag. Mateja Drnovšek, Romana Fekonja in Gregor Škrlj izvedli seminar z naslovom Šolska knjižnica – obdelava gradiva in izgradnja kataloga. Na seminar se je bilo treba prijaviti prek kataloga Katis (vsebine programov nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja so

namenjene strokovnim delavcem v vzgoji in izobraževanju).

V uvodu je svetovalka predstavila celoten program dneva in izvedla uvodno motivacijo. Nato je Gregor Škrlj izpeljal tematski interaktivni kviz ter povedal več o nastavitvah v programih za katalogizacijo. Predstavil je, kako se je lotil dela s programsko opremo COBISS

Udeleženke so aktivno sodelovale, spraševale, predstavile svoje izkušnje in tako medsebojno izmenjale dragocene informacije.

(priprave šifrantov, postavitve preostalih pomembnih korakov). Romana Fekonja je spregovorila o normativni in stvarni obdelavi pri čemer je izhajala iz teoretičnih izhodišč, zakonodaje in praktičnih primerov. Nato je Mateja Drnovšek podrobneje predstavila izkušnjo s konverzijo nekdanje katalogizacije gradiva v

svoji šolski knjižnici ter se podrobneje posvetila inventarizaciji in katalogizaciji knjižničnega gradiva. Predavatelji so tudi opozorili, da je šolski knjižničar strokovni delavec in da je organizirana zbirka knjižničnega gradiva in informacij pomembna za poučevanje in učenje. ●

Katarina Jesih Šterbenc

Uvodni posvet na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport

V ponedeljek, 9. 4. 2018, je bil v tiskovnem središču Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport organiziran uvodni posvet za pripravo *Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti v šolskih knjižnicah* in *Strategije razvoja šolskih knjižnic*.

Namen uvodnega srečanja je bil spoznati vsa odprta vprašanja, probleme in dileme, do katerih se bo treba opredeliti na ravni izvršilnega predpisa oziroma strateškega razvojnega dokumenta.

Vabljeni smo bili člani dveh delovnih skupin (za pripravo *Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti v šolskih knjižnicah* in *Strategije razvoja šolskih knjižnic*) in predstavniki vseh služb MIZŠ, katerih sodelovanje je predvideno v sklepni ministrici o imenovanju teh skupin.

V uvodnem delu nas je nagovorila ministrica dr. Maja Makovec Brenčič. Sledila je predstavitev nalog ter načinov in poteka dela obeh skupin. Slednje je predstavila Vesna Čopič z MIZŠ. Romana Fekonja z Zavoda RS za šolstvo je predstavila vlogo ZRSS v procesu sprejemanja obeh dokumentov. Eva Kodrič Dačić iz Narodne in univerzitetne knjižnice je predstavila vlogo NUK-a v procesu sprejemanja obeh dokumentov.

Sledil je problemski del posveta, na katerem so sodelovali Milena Bon, Vesna Čopič, Eva Kodrič Dačić, Romana Fekonja, Stane Bahor in Kristina Janc. V tem delu sta potekali predstavitve in diskusija o šolskem knjižničarju, kot je opredeljen v predpisih vzgoje in izobraževanja, o Zakonu o knjižničarstvu, realizaciji idejnega načrta, statističnih meritvah in učbeniškem skladu.

V informativnem delu posveta je Kristina Janc predstavila položaj šolskih knjižnic po svetu, Polona Vilar pa raziskavo o kakovosti slovenskih šolskih knjižnic v okviru CRP.

V zadnjem, sklepnem delu posveta je Vesna Čopič predstavila pregled drugih razvojnih projektov in strategij MIZŠ, ki vključujejo tudi šolske knjižnice. Urša Bajda, predstavnica ZBDS in SVIZ-a je spregovorila o problematiki šolskih knjižnic.

Sledila je še problemska razprava, ki je bila zelo konstruktivna. Odprla in načela je marsikatero problematiko šolskih knjižničarjev.

Delovni skupini sta začeli s svojim delom. Delovno skupino »Strategija razvoja šolskih knjižnic« vodi Milena Bon, delovno skupino »Pravilnik za delovanje šolskih knjižnic« vodi Stanislav Bahor, oba predstavnika NUK-a, Centra za razvoj knjižničarstva (CeZaR). ●

Prireditev Konski 2017

Na Gimnaziji Moste je potekal literarni natečaj izvirnih konstruktivističnih pesmi KONSKI 2017, na katerega so bili povabljeni gimnazijci ljubljanske regije. Gre za prvi tovrstni natečaj v Sloveniji. Organizirali sta ga profesorici slovenščine Kristina Hočevar in Katja Vidmar, ki sta želeli spodbuditi kritično misel in širše odpreti prostor za ustvarjalnost.

Letošnja tema je imela naslov: MEJE MOJEGA SVETA, MEJE TVOJEGA SVETA. Izdelki so bili razstavljeni v šolski knjižnici, kjer je bila tudi zaključna prireditev z razglasitvijo zmagovalnih pesmi in podelitvijo nagrad. ●

Katarina Jesih Šterbenc

Udeležba na mednarodnem kongresu Izzivi vzgoje v globalni družbi

Društvo vzgojiteljev dijaških domov Slovenije je v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo in s Skupnostjo dijaških domov organiziralo VI. mednarodni strokovni kongres z naslovom *Izzivi vzgoje v globalni družbi*. Kongres je potekal 22. in 23. marca 2018 v prostorih Dijaškega doma Tabor v Ljubljani. Častni pokrovitelj kongresa je bil predsednik Republike Slovenije Borut Pahor.

Mednarodni kongres je strokovno srečanje, namenjeno strokovnim delavcem dijaških domov, osnovnih in srednjih šol, vzgojnih in prevzgojnih ustanov, univerz, ustanov za izobraževanje odraslih, centrov za socialno delo, svetovalnih centrov, nevladnih organizacij, zdravstvenih in drugih ustanov, ki delujejo na področju vzgoje in izobraževanja ali so kakor koli povezane s tem področjem. Cilji kongresa so usmerjeni k strokovnemu izpopolnjevanju, izmenjavi mnenj, spoznanj znotraj in zunaj stroke ter utrjevanju strokovne identitete vzgojiteljev dijaških domov in drugih strokovnih delavcev. K sodelovanju vabijo tudi strokovnjake iz drugih držav, saj želijo spoznanja širiti tudi zunaj naših meja in pridobivati

spoznanja tujih strokovnjakov. Na kongresu so sodelovali udeleženci iz Madžarske, Italije, Hrvaške in Slovenije.

Sekcije, v katerih je bilo mogoče sodelovati:

1. Integriteta, kompetence in avtonomija v vzgojnem delu
2. Poti v prihodnost – vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj
3. Vodenje in management v vzgoji in izobraževanju
4. Kulturne, športne in druge prostočasne dejavnosti
5. Soočanje mladih z izzivi sodobne družbe
6. Sekcija mladih

Kot aktivna udeleženka ugotavljam, da imamo veliko skupnih točk in stičišč, ob katerih se lahko združimo in skupaj postanemo močnejši pri doseganju določenih ciljev.

Druženje z vzgojitelji dijaških domov je bilo zelo prijetno in koristno. Iskrene čestitke organizatorjem za prekrasno dvodnevno strokovno druženje. VII. mednarodni kongres dijaških domov bo marca 2021. ●

Slika 1: Udeleženci mednarodnega kongresa

18. obletnica Rastoče knjige

V torek, 29. maja 2018, je bil v Festivalni dvorani v Ljubljani 1. festival Rastoče knjige Slovenije in Združenih rastočih knjig sveta. V dopoldanskem času so se s svojimi predstavitvami predstavljale sodelujoče osnovne šole in drugi javni zavodi, ki so

Alojz Kovšča

Boris A. Novak

Boštjan Žekš

mag. Mateja Demšič

vklučeni v državni projekt Rastoča knjiga. Učenci so predstavljali po enega avtorja iz držav, ki so vključene v mednarodni projekt rastoče knjige. Sledila je okrogla miza ravnateljev šol z rastočo knjigo, na kateri je sodelovala tudi ravnateljica naše šole, Maja Bobnar. Povedala je nekaj zelo zanimivih in spodbudnih misli o projektu rastoča knjiga, v katerega sta naša šola in vrtec vključena že šesto leto, prav toliko časa pa je vanj vključena tudi lokalna skupnost – Občina Dolenjske Toplice. Pri nas imamo posebnost, ki je značilna samo za našo občino, in sicer podružnične rastoče knjige, kar pomeni, da knjigo oziroma branje približujemo tudi ljudem, ki ne živijo ravno v Dolenjskih Toplicah, ki so središče občine. Nato je sledila še okrogla miza predstavnikov društev in preostalih skupnosti, ki sodelujejo v projektu. Med drugimi je spregovoril tudi idejni oče rastoče knjige dr. Janez Gabrijelčič, ki je najbolj zaslužen za širjenje rastoče knjige po vsej Sloveniji. Največ sodelujočih šol je bilo seveda z Dolenjske, saj je idejni oče Novo-meščan. Sodelujoči so zjutraj v festivalni dvorani razstavili tudi nekaj izdelkov, nastalih v tem projektu.

Ob 13. uri pa je bila v Severnem parku Navja v Ljubljani še glavna slovesnost ob državni širitvi rastoče knjige. Deklica je zopet zrasla za en list, tokrat z verzom iz knjige Vrata nepovrata letošnjega Prešernovega nagrajenca Borisa A. Novaka. Letos je bilo še posebno slovesno, saj je deklica z rastočo knjigo postala polnoletna, poleg tega pa je leto 2018 evropsko leto kultur-

ne dediščine in leto ljubezni, Mestna občina Ljubljana pa svetovna prestolnica literature. V imenu občine nas je nagovorila mag. Mateja Demšič. V kulturnem programu so sodelovali učenci osnovnih šol Brežice, Bovec in Dolenjske Toplice.

Najbolj pomembno pri Rastoči knjigi je, da zdaj ta projekt poteka pod okriljem Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, preostali pokrovitelji pa so še: Državni svet Republike Slovenije, v imenu katerega je spregovoril Alojz Kovšca, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Mestna občina Ljubljana, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana, Društvo slovenskih pisateljev, Agencija za knjigo Republike Slovenije in Društvo Rastoča knjiga, v imenu katerega nas je nagovoril njegov predsednik dr. Boštjan Žekš.

Deklici z rastočo knjigo želimo vse dobro v njenem 19. letu, mi pa se spet srečamo ob njenem rojstnem dnevu na 2. festivalu Rastoče knjige Slovenije in Združenih rastočih knjig sveta. ●

Sandra Mršnik, Romana Fekonja

Bralna pismenost in razvoj slovenščine – OBJEM

Osnovni podatki o projektu

Projekt poteka v sklopu razpisa: »Razvoj in udejanjanje inovativnih učnih okolij in prožnih oblik učenja za dvig splošnih kompetenc«

Sklop 1: Sporazumevalna zmožnost: bralna in kulturna pismenost ter večjezičnost

Sklop 1.1. Bralna pismenost in razvoj slovenščine

Akronim projekta: OBJEM (Ozaveščanje, Branje, Jezik, Evalvacija, Modeli)

Trajanje: od 4. 11. 2016 do 30. 6. 2022

Sodelujoči v projektu: Zavod RS za šolstvo – vodenje projekta, sodelujoči konzorcijski partnerji: 12 vrtcev, 25 osnovnih šol, 22 srednjih šol; Filozofska fakulteta, Pedagoška fakulteta Ljubljana, Pedagoška fakulteta Maribor, Fakulteta za računalništvo in Pedagoški inštitut.

Z uveljavljanjem pomena vseživljenjskega učenja bralna pismenost ni več zmožnost, ki jo pridobimo v otroštvu ali v zgodnjih letih šolanja, temveč je stalno razvijajoča se zmožnost. Ravno razvoj te zmožnosti zagotavlja dvig splošnih kompetenc otrok/učencev/dijakov na vseh stopnjah šolanja in jim omogoča uspešno vključevanje v družbo ter kasneje tudi neposredno na trg dela.

V projektu se bodo razvijali in preizkušali pristopi in strategije, ki bodo pripomogle k celostnemu in kontinuiranemu vertikalnemu razvoju bralne pismenost na štirih področjih:

1. **Dvig ravni bralne pismenosti in razvoj slovenščine** (učni jezik, zmanjšanje razlik med spoloma, motivacija za branje, ranljive skupine, krepitev vertikalnega povezovanja).
2. **Slovenščina kot drugi jezik** (narodno mešana območja, za priseljence, begunce, gluhe in naglušne, učence, ki uporabljajo znakovni jezik).
3. **Diagnostični pripomočki** (za prepoznavanje ravni bralne pismenosti v 2. in 3. vzgojno-izobraževalnem obdobju (VIO) ter napovedniki zgodnje pismenosti v predšolskem obdobju).
4. **Posodobljena vloga šolske knjižnice** (inovativni in prožni pristopi za razvoj BP).

Pričakovani rezultati projekta so:

1. Preizkušeni primeri dobre prakse, **razviti didaktični pristopi** in pedagoške strategije, ki prispevajo k dvigu ravni bralne pismenosti in razvoju slovenščine.
2. **Model umeščanja slovenščine kot drugega jezika** za učence, ki jim slovenščina ni materni jezik.
3. Predlog diagnostičnih pripomočkov za vrtce ter 2. in 3. VIO za merjenje ravni BP.
4. Model posodobljene vloge šolske knjižnice.

Za večjo učinkovitost slovenščine v vseh njenih vlogah in vzpostavitev inovativnega učnega okolja je v projektu posebna pozornost namenjena predvsem razvijanju predpismen-jevalnih zmožnosti v predšolskem obdobju, razvijanju zahtevnejših ravni bralne zmožnosti pri predmetu slovenščina, učnemu jeziku kot dejavniku uspešnega pouka pri vseh predmetih

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

(tako družboslovnih kot tehniških) ter dobri opremljenosti z jezikovnimi viri v slovenščini in njihovi smiselni uporabi v vzgojno-izobraževalnem procesu.

Bistven cilj projekta je razviti zmožnosti, ki bodo omogočale otroku/učencu/dijaku, da bodo odgovorno prevzemali različne vloge in se vseživljenjsko učili, samostojno usmerjali svoj razvoj, ustvarjalno, samostojno in odgovorno delovali ter se dobro počutili.

Zelo pomembno za vse šolske knjižnice je področje **Posodobljena vloga šolske knjižnice**, kjer bo postavljen model posodobljene vloge šolske knjižnice. Šolski knjižničarji že nekaj časa opozarjamo na velike razlike med posameznimi šolami in šolskimi knjižnicami. Skozi projekt bi želeli vzpostaviti takšen model, kjer bo šolska knjižnica integrirana v vzgojno-izobraževalni proces. To pomeni, da bodo vsi uporabniki šolske knjižnice (učenci/dijaki in strokovni delavci) prepoznali vrednost šolske knjižnice in pričakovali oz. zahtevali, da je šolska knjižnica v podporo pri delu: učenju in poučevanju. To seveda pomeni, da se na novo

postavljajo tudi zahteve za šolskega knjižničarja, ki bo moral slediti vsem spremembam in biti pripravljen tako s knjižničnim gradivom kot s svojim znanjem opolnomočiti uporabnike in jim ob pravem času ponuditi pravo informacijo, poleg tega pa ves čas opozarjati oz. učiti odgovorne rabe informacij in ponujati vse možne dostope do informacij ali gradiva ter kritično presojeti gradivo, vire in informacije. Šolska knjižnica bo na tak način postala informacijsko središče in integralen del vsakega vzgojno-izobraževalnega zavoda in jo bodo v polni meri uporabljali tako učenci/dijaki kot strokovni delavci. Vsebine kurikula KIZ-a bodo podane v medpredmetnih povezavah pri vseh predmetih ob podpori šolskega knjižničarja. Cilj je informacijsko pismen uporabnik šolske knjižnice.

Skozi projekt bo ta model razvit najprej na razvojnih vzgojno-izobraževalnih zavodih, preizkušan bo na implementacijskih vzgojno-izobraževalnih zavodih v projektu in ob izteku projekta bo čas, ko se bo ta model začel širiti tudi na nacionalni ravni in lahko rečemo, da bo to nov standard v delovanju šolske knjižnice. ●

Organizacijski odbor Konference šolskih knjižničarjev 2018

Konferenca šolskih knjižničarjev 2018

Ljubljana, 16. 5. 2018, Zavod svetega Stanislava

Na podlagi dobrih odzivov po lanski prvi konferenci šolskih knjižničarjev smo se letos lotili organizacije še ene.

Ponovno se je ponudila priložnost okviru ESS projektov in tako smo na Zavodu RS za šolstvo uspeli organizirati Konferenco šolskih knjižničarjev 2018. Potekala je 16. 5. 2018 v prostorih Zavoda svetega Stanislava v Ljubljani.

Zbralo se je okoli 170 udeležencev – šolskih knjižničarjev iz vse Slovenije.

Prvi del je bil namenjen strokovnim predavanjem.

Dr. Vesna Čopič z Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport nam je ponudila v razmislek zanimivo trditev: Šolske knjižnice – prve ambasade duha? Predstavila je vso aktualno dogajanje na MIZŠ v zvezi s šolskimi knjižnicami. Novela Zakona o knjižničarstvu (2015) je prinesla kar nekaj sprememb in zavez, ki se v tem času uresničujejo na MIZŠ:

vključitev v COBISS (usposabljanje ŠK, kadrovska pomoč pri izdelavi novih katalogov, konverzija, pogodba z IZUM, oprema), statistične meritve, sprejem Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti v šolskih knjižnicah, sprejem strategije razvoja šolskega knjižničarstva, sprejemanje triletnih razvojnih načrtov ŠK. V nadaljevanju je izpostavila še nekaj določil zakonodaje s področja vzgoje in izobraževanja, kjer določila niso najbolj jasna oz. se jih ne izpolnjuje kot bi se morala ter je opozorila na neustrezno prakso in tudi na odprta vprašanja: strokovni delavci- knjižničar, izobrazba šolskega knjižničarja, strokovni izpit za šolskega knjižničarja, napredovanje šolskega knjižničarja, normativi in standardi za izvajanje programov, elementi za sistemizacijo šolskega knjižničarja, vrednotenje materialnih stroškov, prostori šolske knjižnice.

Dr. Natalija Komljanc z Zavoda RS za šolstvo je predstavila pogled didaktika na šolsko knjižnico in delo knjižničarja ter nam

ponudila celo vrsto zanimivih pogledov in razmislekov za nadaljnje razmišljanje o vlogi in pomenu šolske knjižnice ter delu šolskega knjižničarja. Šolska knjižnica že nekaj časa ni več kupček zaprašenih knjig, je vsaj večnamenski učni prostor za p/odpiranje uma, težimo pa k integraciji šolske knjižnice v VIZ proces oz. v proces vseživljenjskega učenja.

V sklopu plenarnih predstavitev nam je Boštjan Batič z IZUM-a praktično prikazal delovanje mCOBISS-a.

Uporabna aplikacija tako za same knjižničarje kot tudi za vse uporabnike šolske knjižnice: učence, dijake in strokovne delavce šol. Udeleženci konference smo jo kar praktično preizkusili.

V nadaljevanju je Romana Fekonja z ZRSS predstavila projekt OBJEM – razvijanje bralne pismenosti, kjer je ena od glavnih štirih nalog posodobitev modela šolske knjižnice.

Po odmoru je sledilo delo v skupinah, kjer so kolegi predstavljali svoje primere dobre prakse v 3 sklopih, dr. Judit Zagorec-Csuka z Dvojezične OŠ I Lendava pa je izvedla delavnico Biblioterapija v šolski knjižnici s pomočjo Andersenovih pravljic. Biblioterapija odpira nove poti in priložnosti v šolskem knjižničarstvu, zato je bila na konferenci izvedena praktična biblioterapevtska delavnica.

Predstavitve primerov iz prakse so potekale v treh skupinah:

1. skupina: osnovna šola, moderatorki te skupine sta bili Tadeja Česen Šink in Andreja Urbanec. Primere iz prakse pa so predstavile:

1. Andreja Urbanec: Strokovni delavec šole kot model bralca
2. Marta Gorjup: Kaj pa poezija?
3. Štefka Zore: Noč v knjižnici – drugačna oblika priprave na Cankarjevo tekmovanje
4. Boža Peršič: Ob slovenskem kulturnem prazniku naša šola bere

5. Monika Dobravc: Različni informacijski viri - kakšne informacije v njih najdejo četrtošolci
6. Martina Kozorog Kenda: Bralni kovček — mini knjižnica za spodbujanje branja
7. Izidora Černigoj: Spodbujanje branja med učenci priseljenci
8. Daša Rebec: V muzeju z Grdavši
9. Nataša Markič: Promocija branja

2. skupina: osnovna šola, moderatorka te skupine je bila Mateja Drnovšek. Primere iz prakse pa so predstavile:

1. Gabriela B. Blokar: Medgeneracijsko povezovanje ob literarnih delih v šolski knjižnici OŠ Antona Žnidaršiča Ilirska Bistrica
2. Katja Brezovnik: »Tine in Bine« na bralni noči
3. Leonida Babič: Razstave v šolski knjižnici kot motivacija za branje
4. Marija Helena Logar, Urška Repinc: Radi beremo - šolski project
5. Irma Krečič Slejko: Branje in spodbujanje branja v tesni povezavi z delovanjem šolske knjižnice
6. Zvonka Španger: Uporaba kamišibaja v šolski knjižnici
7. Maja Jeras: Primer medpredmetne povezave KIZ pri pouku slovenščine in okolja v 1. in 2. razredu

3. skupina: srednje šole, moderatorka te skupine je bila Metka Kostanjevec.

1. Katja Colja: Pripovedovalsko-gledališki krožek na Ekonomski šoli Ljubljana
2. Katarina Jesih Šterbenc: Kdo in na kakšen način lahko v knjižnici vzpodbujamo branje?
3. Nevenka Poteko: Beremo tudi angleško?
4. Tatjana Vučko: O kom govorimo? – Bralna strategija pri uri KIZ

5. Milena Zelko: Spodbujanje bralne kulture na Gimnaziji Murska Sobota
6. Ekaterina Shiyanova: The place of school libraries in Russian School System

Ocenjujemo, da smo organizatorji dosegli namen: širjenje dobre in preizkušene prakse, preverjenih idej, včasih je potrebna le kakšna malenkost in praksa postane veliko bolj učinkovita. Tega pa si želimo vsi – učinkovito delo, ki obrodi sadove in smo zadovoljni tako šolski knjižničarji kot naši uporabniki.

Ne tako v ospredju pa je bil še en namen: druženje ob in med programom, pogovor in komentarji med predavanji, klepet med odmori, spoznavanje kolegov ...

Druženje, pogovor, strokovne debate in predstavljeni primeri dobre prakse so dodobra zapolnili lahko rečemo dan šolskih knjižničarjev in upamo, da se bodo tovrstna strokovna srečanja nadaljevala.

Zbornik povzetkov je na voljo tudi v elektronski obliki na povezavi: https://www.zrss.si/digitalnknjiznica/KonferencaSolskihKnjiznicarjev_2018/

Organizacijski odbor Konference šolskih knjižničarjev 2018 – uredniški odbor revije Šolska knjižnica:

Biserka Lep, ZRSS

mag. Nada Nedeljko, ZRSS

Špela Bergoč, ZRSS

Andreja Urbanec, OŠ Orehek Kranj

Tadeja Česen Šink, OŠ Frana Albrehta Kamnik

Metka Kostanjevec, Prva gimnazija Maribor

Mateja Drnovšek, OŠ Polje

Alja Bratuša, OŠ Polzela

Gregor Škrli, OŠ Prule

Romana Fekonja, ZRSS ●

Mag. Urša Bajda

Mednarodni mesec šolskih knjižnic 2017

International School Library Month 2017

Mednarodno združenje šolskih knjižničarjev International Association of School Librarianship (IASL) je ponovno povabilo k praznovanju in promociji šolskih knjižnic v mesecu oktobru.

V slovenskem prostoru bo projekt že 10. leto izpeljala Sekcija za šolske knjižnice pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije (ZBDS).

Letošnje geslo »Povezovanje skupnosti in kultur« opozarja na povezovalni pomen šolskih knjižnic. Šolske knjižnice so nujno potrebne pri razvoju medosebnih kompetenc, spodbujanju

k strpnosti s sprejemanjem drugačnosti in pri razvoju posameznikovega kritičnega mišljenja, šolski knjižničarji pa so pomemben člen med učencem, učitelji in starši s sodelovanjem pri medpredmetnem poučevanju ter razvijanju učnih strategij, različnih vrst pismenosti, kritičnega mišljenja in preostalih kompetenc, ki so potrebne za delovanje v današnji družbi.

Po lanskem uspešnem debutu objave primerov dobre prakse v obliki e-zbornika poročil izvedenih dejavnosti se je predsednica Sekcije za šolske knjižnice pri ZBDS odločila, da objavo, v tej obliki, ponovi.

Mednarodni mesec šolskih knjižnic pristojnim za šolske knjižnice omogoča, da izberejo dan v oktobru, ki najbolj ustreza njihovi posebni situaciji, ko lahko praznično poudarijo pomembnost šolskih knjižnic.

S praznovanjem mednarodnega meseca šolskih knjižnic lahko spodbudimo k razmišljanju o široki paleti dejavnosti, s katerimi knjižnice učence in starše opremljajo za življenje.

Tudi letos so lahko slovenski knjižničarji praznovanje začeli že prve dni oktobra ob tednu otroka. S praznovanjem slovensko javnost opozarjamo na pomembno vlogo in delo šolskih knjižnic ter poudarjamo njihov pomen pri pridobivanju znanja, krepitvi samopodobe, omogočanju empatije, treningu socialnih veščin učencev in dijakov.

V letošnjem šolskem letu je pri dejavnostih Mednarodnega meseca šolskih knjižnic sodelovalo in svoja poročila oddalo več kot 80 knjižnic osnovnih in srednjih šol. Poročila so koordinatorji oddajali večinoma prek elektronske pošte, le eno je prispelo po klasični pošti.

Vsi so decembra prejeli potrdila o sodelovanju po elektronski pošti.

Letošnja novost je bila organizacija in koordinacija prve nacionalne izmenjave knjižnih kazalk med slovenskimi šolskimi knjižnicami.

Uspelo nam je povezati kar 16 šolskih knjižnic in učencev iz raznih krajev Slovenije.

Publikacija je prosto dostopna na spletnem naslovu URL: https://issuu.com/knjinicatonckecetrbovlje/docs/publikacija_islm_sekcije_olskih_k.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=294015488

978-961-6683-36-4 (epub)

ISBN 978-961-6683-36-4 (epub) ●

Romana Fekonja

Zapravljeno

Frank Furedi:
Zapravljeno
 (Ljubljana:
 Krtina, 2016)
 Podnaslov
Zakaj šola ne
izobražuje več

V življenjih vseh nas ima šola oz. več njih velik pomen. Najprej smo si v njih izgrajevali, dograjevali in pridobivali svoje znanje, nekateri smo se v njih tudi zaposlili in svoje znanje posredujemo naprej. Vedno več pa je staršev, ki se čutijo močno poklicani, da zelo natančno spremljajo delo šole, ki jo obiskujejo njihovi otroci.

Povod za knjigo Zapravljeno je bila avtorjeva izkušnja, ko sta z ženo iskala šolo za svojega otroka in je ugotovil, da je vse v zvezi s šolo postalo drama. To ga je potegnilo v preučevanje sodobne šole v primerjavi s preteklostjo, rezultat pa je tudi ugotovitev, da je današnje

izobraževanje tudi univerzalen rezultat splošnih družbenih silnic, v katerih prevladuje od-tujenost starejše generacije in staršev od otrok. Ta problem se kaže v šolah na različnih nivo-jih: oporekanje učiteljevi avtoriteti, razprave o krhki identiteti otrok v šolah, učiteljska nas-trojenost, da starši v šolah postajajo odvetniki svojih otrok, slednji pa v šolo prinašajo vzorce obnašanja svojih staršev ipd. Izobraževanje kot tako zato vse bolj ostaja v ozadju. Zadrega glede otroštva in medgeneracijskih napetosti se pogosto reciklira v obliki šolskih proble-mov. Ko problemi šole postanejo izenačeni z množico problemov, ki se postavljajo družbi, je lahko pozabiti, kaj je specifično za vzgojo in izobraževanje.

Avtor se sicer ukvarja z izobraževalnima siste-moma v Britaniji in Združenih državah Ameri-ke, ki se precej razlikujeta od slovenskega. A kljub temu je splošna trditev o neučinkovitosti izobraževanja prisotna tudi na naših tleh. Tisti z vpogledom v trenutno stanje izobraževanja bodo najbrž prepoznali pritoževanje staršev, da imajo otroci preveč nalog, da je preveč učenja na pamet, da otrokom to, kar se učijo, ne bo koristilo v življenju, da učitelji nimajo pojma in da ne znajo delati z učenci, da so standardi znanja previsoki, da so zaradi tega otroci pod stresom, da jih šole ne zaščitijo pred medvrstniškim ustrahovanjem ipd.

Knjiga, ki lahko vse vpletene v vzgojno-izobra-ževalni proces spodbudi k razmisleku o stanju našega sistema, knjiga prinaša razmišljanja o sodobni šoli, ki vse bolj izgublja vlogo izobra-ževalne institucije in postaja po trditvah avtor-ja kraj vedenjskega nadzora in terapije. ●

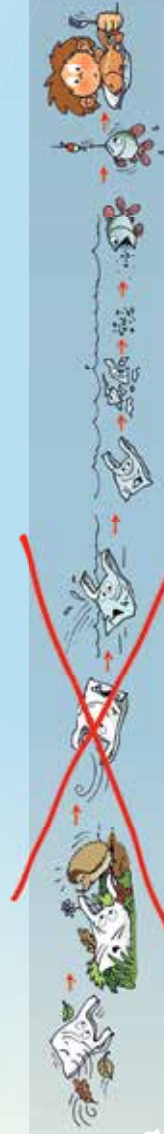

Vpliv na življenje živali

Živali plastične nosilne vrečke zamenjujejo za hrano.

Delci mikroplastike se prenašajo po prehranjevalni verigi.

Vsako vrečko večkrat uporabim!

Odsluženo plastično nosilno vrečko odvržem v zabojnik za odpadno embalažo.

Živali se zapletajo v plastične nosilne vrečke.

Formativno spremljanje v podporo učenju

Priročnik za učitelje in
druge strokovne sodelavce

Priročnik obsega 7 zvezkov, zbranih v mapi,
cena 12,40 €

- Zakaj formativno spremljati
- Nameni učenja in kriteriji uspešnosti
- Dokazi
- Povratna informacija
- Vprašanja v podporo učenju
- Samovrednotenje, vrstniško vrednotenje
- Formativno spremljanje v vrtcu

Priročniki po predmetih in področjih

Formativno spremljanje
na RAZREDNI STOPNJI

Formativno spremljanje
pri MATEMATIKI

Formativno spremljanje
pri ZGODOVINI

Napovedujemo:

Formativno spremljanje pri DELU SVETOVALNIH DELAVCEV

Formativno spremljanje kot PODPORA UČENCEM S POSEBNIMI POTREBAMI

izid
2018